

In Zijn huis, wilt Hem loven!

Uit het leven van:

Ds. P. van der Heijden
Ds. P. Diermanse
Ds. L.R. Shelton
Ouderling R. Baars
Oefenaar H. Hiensch

door

Westerbeke, Joh.

Uitgeverij Middelburg
't Zanddorp 2
4335 AJ Middelburg,
tel. (0118) 62 54 72

ISBN/EAN 978-90-74557-23-8

Toelichting**1** *Ds. Pieter van der Heijden (1865-1920)*

- 1.1 Het gezin waar Pieter in opgroeide
- 1.2 Op de verkeerde weg, maar staande gehouden
- 1.3 Tot een huwelijk en tot het ambt gekomen
- 1.4 Van Kampen naar Vlaardingen
- 1.5 Veel strijd, maar overwonnen door het Lam

2 *Ds. Pieter Diermanse (1822-1912)*

- 2.1 Een Zeeuw van geboorte
- 2.2 Als predikant bevestigd
- 2.3 Getrouw tot de dood
- 2.4 Naar Westmaas, in de Hoekse Waard (1869-1873)
- 2.5 Abraham Machiel Diermanse (1 juni 1865 -24 december 1934)
- 2.6 De laatste jaren van ds. P. Diermanse

3 *Ds. Lee Roy Shelton (1898-1971)*

- 3.1 In onwetendheid
- 3.2 Bevestigd als predikant
- 3.3 Een groot gemis
- 3.4 U bent de schuldige
- 3.5 Een verloren zondaar
- 3.6 Een verlost zondaar

4 *Ouderling Rijndert Baars (1871-1951)*

- 4.1 De eerste jaren
- 4.2 Aan mijn verloren staat ontdekt
- 4.3 In en door Jezus gezond
- 4.4 Komt, hoort toe
- 4.5 Ambtsdrager en lastdrager
- 4.6 Brieven aan zijn zoon en van zijn zoon

5 *Oefenaar H. Hiensch (1841-1912)*

- 2.1 'Wat mij God deed ondervinden'
- 2.2 Wie was oefenaar Hiensch uit Veenendaal?

Toelichting

Voor dat het achtste deeltje van *Jonge Zangers* verschijnt, - D.V. volgend jaar - verschijnt nu eerst een boekje met levensgeschiedenissen van wat minder bekende predikanten, een ouderling en een oefenaar.

De geschiedenissen zijn samengesteld uit oude bestaande brochures en andere voorhanden zijnde gegevens. Er is niets aan de inhoud veranderd, alleen is de spelling wat aangepast, de tekst van kopjes voorzien en hier en daar van historische aanvullingen voorzien, of fouten hersteld. Ook is het geheel van foto's voorzien. Een en ander om de leesbaarheid te bevorderen.

Wat beschreven is vond plaats in de 19^e en de 20^e eeuw. Van sommige onderdelen hadden wij graag wat meer historische achtergronden vermeld, maar deze waren helaas onvoldoende aanwezig. Toch menen wij dat de inhoud leerzaam is en voor jong en oud goed toegankelijk.

De titel van dit boekje is ontleend aan het eerste vers van Psalm 135, naar de berijming van P. Datheen:

*Looft nu vrij onzes Gods Naam
Alle dienaars des Heeren.
Komt, wilt Hem prijzen al 't zaam,
Gij, die daar woont met eeren.
In Zijn huis, wilt Hem loven,
In Zijn schone voorhoven.*

Gods knechten worden hierin opgewekt om de Naam des Heeren te loven voor de goedertierenheden die God aan Israël bewezen had. Op het einde van de Psalm wordt de hele gemeente daartoe opgewekt. In de gemeente des Heeren zijn altijd verzekeren en van verre staanden, of bekommerden geweest, wat uit het vervolg ook zal blijken.

De laatst genoemden zijn in hun gewaarwording missende mensen, die het er niet voor kunnen houden dat zij ook bij behoren. In Psalm 22:30b staat: '*... en die zijn ziel bij het leven niet kan houden*'. In de kanttkening staat hierbij vermeld: 'Dat is, die slecht van conditie, of in de uiterste vernedering, of in nood zijn. Die in doodsgevaar is, hetzij door hongersnood, ziekte, vervolging of anderszins. Insgelijks die in zichzelf vanwege zijn zondigen staat, niet dan de dood verdiend heeft en geen middel of macht heeft om zijn ziel te behouden, zal in deemoedigheid, door geloof zijn troost in Christus zoeken. En Hem aanhangen als zijnde de enige Toevlucht in alle lichamelijke en geestelijke noden.'

Is dat geen aanmoediging voor hen die hun toestand hier letterlijk in verklaard vinden, om de Heere ook te mogen loven? Maar wanneer de Heere goed voor hen geweest is en de troost eruit is, moeten zij dikwijls weer verder reizen, met hun pakken en lasten.

Maar er is ook altijd een volk geweest die in de zekerheid van het geloof en in een meer bestendige troost mogen delen, wat dikwijls in wegen van druk en smart ingeleefd wordt

Het was 22 juli 1686, toen de vader van Richard Cameron in een van de gevangnissen van Edinburg in Schotland zat, vanwege de verschrikkelijke geloofsvervolging in die jaren

De deur van de gevangenis ging open, maar niet voor zijn bevrijding. De wrede vervolgers kwamen met het hoofd van een persoon in hun handen, om dat de oude man te laten zien. Toen zij vroegen of hij dat hoofd kende, moest hij niet lang te kijken en riep uit: 'Dat is het hoofd van mijn zoon Richard!'

Maar in de dadelijkheid gesterkt door Gods Geest vervolgde hij, uit de innerlijke doorleving van zijn ziel: '*Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover mijn tegenpartijders; Gij*

maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende. Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijn levens en ik zal in het huis des HEEREN blijven in lengte van dagen' (Psalm 23 vers 5 en 6).

Wat was er gebeurd met Richard Cameron?

Hij was een van de martelaren die hun leven gaven op het schavot, voor de naam en de zaak des Heeren, zoals in die jaren o.a. de predikanten ds. Donald Cargil en ds. James Renwick. Zij preekten in valleien en grotten tussen de bergen in Schotland, maar werden steeds achtervolgd door dragonders, die het op hun leven gemunt hadden. De zaak die zij te verdedigen hadden was zuiver en zij waren ook dikwijls gewapend om zichzelf te verdedigen, daar de tegenstanders zó wreed waren.

Kort voor zijn sterven, toen hij zijn handen waste, zei ds. Cameron: 'Dit is de laatste keer dat zij gewassen worden. Ik heb behoefte ze schoon te maken, want velen zullen ze zien.'

Diezelfde dag was hij met een groep ruiters en voetgangers in het veld, toen zij plotseling werden overvallen door een troep van meer dan honderd dragonders, die hen in het nauw dreven.

Zijn vrienden verzamelden zich rondom hem, waarbij hij een kort gebed met hen uitsprak. Hij riep uit: 'Heere, spaar het groene en neem het rijpe.' Daarna sprak hij tot zijn mannen: 'Weest moedig en wacht op het einde, want voor u allen, die deze dag zullen vallen, zie ik de hemelpoort geopend.'

Zijn laatste woorden waren tot zijn broer Michaël: 'Laten wij strijden tot het einde, want deze dag is de dag die ik begeerd heb om te sterven, strijdende tegen de verklaarde vijanden van onzen Heere. Dit de dag waarop wij de kroon verwerven zullen.'

Verschillenden sneuvelde, zoals ds. Richard en Michaël Cameron, met een zeer godvrezende jongen James Gray, terwijl anderen verwond werden en de meerderheid gevangen werd genomen.

Richards handen en zijn hoofd werden afgehakt en boven de poort Netherbow te Edinburg bevestigd, zodat alle voorbijgangers zijn 'gewassen handen' konden zien. Daarna werd zijn hoofd aan zijn vader getoond in de gevangenis.

Met enkele strofen uit '*De geestelijke pelgrim*' sluiten wij de toelichting af:

*Hoe zucht een pelgrim in dit leven,
Gelijk een balling in 't vreemd land,
Die uit zijn vaderland verdreven,
Vast dolen gaat door bos en zand.*

*Hij zag de dag zo dikwijls klaren,
En teld' zo menig avondstond,
Ja, noemt een hele rei van jaren,
Dat hij zich onderweg bevond.*

*Ach, denkt hij, hoe lang zal 't nog duren,
Dat ik mijns Vaders aangezicht,
Na zoveel doorgezuchte uren,
Aanschouwen mag, in 't eeuwig licht.*

*Ach Vader, vriend'lijk boven maten,
Verliet een moeder ook haar kind?
Nog zult Gij 't wormpje niet verlaten,
Dat zich op aard in 't stof bevindt.*

*Het zal zolang niet eens meer duren,
Uw weg kort al gedurig af,
Door 't snel verlopen van de uren,
Totdat de vleesklomp valt in 't graf.*

*Dan is de ziel de kooi ontvlogen,
Die haar onthield de vrije lucht,
En jaren lang heeft neêrgebogen,
Waarin zij dikwijls heeft gezucht.*

*Wel pelgrim troost u onderwegen,
Al schijnt gij nog zover van huis,
Het is zover niet eens gelegen,
Aan 't eindje volgt de rust voor 't kruis.*

*Dan valt gij in een vollen zegen,
Uit al dit wereldse gedruis,
Door 't bloed van Jezus ons verkregen
Uw Vader in Zijn armen. Thuis!*

Middelburg, 21 juni 2007

Joh. Westerbeke

1 Ds. Pieter van der Heijden (1865-1920)

1.1 Het gezin waar Pieter in opgroeide

Pieter van der Heijden werd op 2 april 1865 in Noord-Waddinxveen geboren.

Zijn vader was Nicolaas van der Heijden en zijn moeder Jacoba van Oord. In de geboorteakte van Pieter staat dat zijn vader toen 23 jaar was. Zij woonden op huisnummer 114 en de getuigen waren A. Hoogendoorn en A. van der Ben. Zijn ouders waren eenvoudige mensen; zijn vader verdiende als metselaar de kost.

Waddinxveen was in die jaren nog verdeeld in Noord, en Zuid, waarbij Noord ca. 1300 inwoners had en Zuid ca. 700. Aan de zuid en de westkant was het een groot plassengebied, wat voor een groot deel vóór Pieters geboorte was droog gemalen.

Pieters moeder was nog jong toen zij tot God bekeerd werd. Onder het volk des Heeren was zij geacht, zij was vrijmoedig, maar eerlijk. In de eerste tijd van hun huwelijk gingen zij samen naar de Hervormde Kerk in Waddinxveen, maar onder de prediking die daar gehoord werd kon zij het niet uithouden, zodat zij uiteindelijk ergens anders ging luisteren. Dit was voor haar man een reden om met de kerkgang helemaal te stoppen. Hij liet zijn vrouw vrij, ook in het ontvangen van Gods volk in zijn woning, maar wilde voor zichzelf ook vrijheid. Nicolaas zocht vanaf die tijd regelmatig zijn vroegere vrienden weer op in het café. Waarschijnlijk was dit op de hoek van de Kerkweg, waar destijds een café stond. Hij was een geziene figuur, om zijn rondborstig en eerlijk karakter en van huichelen moest hij niets hebben. Men zou hem nooit horen vloeken, of in dronkenschap aantreffen. Hij had respect voor zijn vrouw, maar begeerde niet dezelfde weg te gaan.

Waar is de kerk?

Vanaf 22 november 1866 was er op het dorp ook een Christelijk Afgescheiden Gereformeerde Gemeente. Hiervoor werd de voormalige pastorie van de Hervormde kerk aan de Kerkstraat, naast de begraafplaats aangekocht, die als kerk werd ingericht. Het oude kerkgebouw was enkele jaren voordien afgebroken. Het volgende jaar, op 25 november, kon de kerk in gebruik genomen worden. De eerste predikant was ds. W. Raman.

In die tijd was er ook een kleine groep van de Gereformeerde Gemeente onder het kruis, die als vergaderzaal had de z.g. Plankeschurekerk, in het oude dorp. Toen in 1869 de vereniging van deze kerkverbanden tot stand kwam, was de samenwerking in het in het begin nog moeilijk, maar langzamerhand was ook daar de vereniging een feit en vormde men samen de Christelijk Gereformeerde Kerk. Waar vrouw Van der Heijden kerkte is niet helemaal duidelijk.

Toen Pieter nog klein was kwam er eens een oefenaar in hun woonplaats spreken. Omdat er voor die man veel achting was, probeerde Pieters moeder haar man deze keer ook eens mee te krijgen naar dat kleine kerkje; al was het maar die éne keer. Na wat heen en weer praten liep hij inderdaad wel een eind met haar mee, maar toen zij dicht bij een café kwamen zei hij: 'Vrouw, ik wil niet huichelen, ik blijf een poosje hier, totdat je terugkomt en dan wacht ik je hier op de hoek op, zodat wij samen weer naar huis lopen.'

Teleurgesteld liep zij alleen verder naar de kerk en overdacht hun gezinsleven. Maar zij kreeg ook te zien dat zij zelf de schuldige was, zowel in haar huwelijk, maar ook in het gezin en het kerkelijk leven. Zij kreeg daarbij een diep inzicht in het verval van de kerk en staat en met tranen liep zij de weg verder, omdat het alles haar schuld geworden was.

Maar toen zij haar grote schuld daar voor God liep te belijden, gedacht de Heere aan Zijn verbond en Hij kende haar. Ondanks al haar schuld en zonden sprak de Heere van troost en vrede tot haar hart. Zij kwam dan ook wat later in de kerk toen er al gezongen werd. Maar

haar werkzaamheden hielden niet op. Met geloofsvrijmoedigheid mocht zij haar Pieter aan de Heere opdragen, met betrekking tot de staat van zijn ziel en om goed onderwijs voor hem. In haar onwaardigheid sprak de Heere met kracht tot haar ziel: *'...want Ik leef en gij zult leven'* (Joh. 14:19b). Zij voelde goed aan dat dit op haar zoon Pieter betrekking had en zij geloofde dat de Heere dit op Zijn tijd zou geven. Met veel vrijmoedigheid en blijdschap vertelde zij de belofte die de Heere haar geschonken had aan haar man, die haar stond op te wachten. Hij luisterde geduldig naar haar, maar gaf geen antwoord.

Pieters moeder was een begaafde vrouw en haar jongen hoorde reeds vroeg de gesprekken aan. Zij deed altijd hardop het gebed en het was haar nooit teveel om Bijbelse verhalen te vertellen. Pieter was ook erg leergierig en nog voordat hij naar school mocht, had hij met behulp van een lei het lezen onder de knie. In verschillende opzichten leek Pieter op zijn moeder, wat met ouder worden steeds duidelijker werd.

Een verkeerde toepassing

In die tijd werd weer een jongetje in het gezin geboren. Allen waren blij en moeder Van der Heijden kreeg bijzondere werkzaamheden met haar pasgeboren kind. Zij kreeg een Goddelijke toezegging, dat dit kind een Nazireeër Gods zou zijn, vanaf de geboorte. Zij was verbroken vanwege haar onwaardigheid, maar aan haar man en ieder die het horen wilde vertelde zij over Gods goedheid haar bewezen. Sommige vrienden meenden haar te moeten waarschuwen, maar er was voor haar geen twijfel mogelijk, want: *'en de schapen volgen hem, overmits zij Zijn stem kennen'* (Joh. 10:4b). Het volk stond verbaasd over de zekerheid waarmee zij sprak en vroegen zich af wat voor kind dit zou zijn.

Moeder Van der Heijden kon het wonder niet op, twee kinderen der belofte gekregen. Door het geloof zag zij het reeds bevestigd, maar zij wist niet dat de Heere een ander weg zou houden dan zij dacht. Het zouden onbekende wegen voor haar worden.

Maar er was liefde onder het volk te Waddinxveen en er waren er ook die in de geest, gemeenschap met het pas geboren kind mochten ervaren.

Pieter ging in die tijd op school bij een godvrezende schoolmeester, tegen wie hij ook over zijn broertje sprak. Maar helaas, het broertje werd ziek en als Pieter uit school kwam en zag dat het broertje erger ziek werd, dan huilde hij en sprak stoute woorden. Ook zijn moeder was het niet eens met de weg die de Heere hield. Hoewel zij zweeg, werd haar hart vaneen gescheurd en onder de heftige bestrijding sprak zij: *'O, had ik toch maar niet zo ruim gesproken van Gods beloften voor mijn kinderen. Had ik Zijn tijd maar afgewacht om het te vertellen.'*

Uiteindelijk is het kind gestorven en verschillenden van Gods volk uit die omgeving kregen getuigenis in hun hart, dat er verwachting voor het kind was. Een godvrezende hoofdonderwijzer kwam op de dag van het overlijden, 's avonds laat, ook nog op het gerucht af. Hij sprak over Gods wijsheid, vrijmacht en andere deugden. Ook sprak hij over de liefdesbetrekking die hij tot dit kind had en liet merken dat hij, zoals hij wel meer deed, het kind wel wilde begraven. Voor moeder Van der Heijden was dit een gebedsverhoring, dat de Heere iemand stuurde om de begrafenis te leiden. De onderwijzer sprak tijdens de begrafenis over de woorden: *'En gans Israël zal hem beklagen en hem begraven; (...) omdat in hem wat goeds voor den HEERE, den God Israëls, in het huis van Jeróbeam gevonden is'* (1 Kon. 14:13). Er werd ook nog gezongen Psalm 98:1

*Wilt onze God een nieuw lied zingen,
Want Hij heeft groot wonder gedaan.
Door Zijn hand kan Hij alle dingen
Overwinnen en gans verslaan.
Hij heeft ons 't heil geopenbaret,*

*Daardoor dat wij al zijn bevrijd,
En Zijn gerechtigheid verklaart
Den volkeren breed en de wijd.* (Ber. P. Datheen)

1.2 Op de verkeerde weg, maar staande gehouden

Vader Van der Heijden naam het sterven van zijn zoontje nogal gelaten op. Maar Pieter niet, die was geschokt tot in het diepst van zijn kinderziel. Voor zijn gevoel was hij nu alles kwijt. Hij begreep dan ook niet dat er die dag nog gezongen werd. Hij kon wel heel de dag huilen en was niet te troosten. Pieter werd opstandig, want hij wist Wie hem weggenomen had, hij wilde van God en Zijn dienst niet meer horen. Hij ontliep Gods volk, bij hun thuis en zelfs ook zijn moeder. Dit gedrag van haar zoon was voor de moeder extra pijnlijk, hoewel zij Gods belofte mocht behouden.

Ook de meester op school kreeg last met Pieter en dat bleef jaren duren, tot hij op elfjarige leeftijd de school verliet. Toch bleef er bij de meester en bij anderen van Gods volk wat hangen met betrekking tot Pieter.

Omdat Van der Heijden zelf metselaar was werd zijn zoon ook tot dit beroep opgeleid. Onder ruwe bouwvakkers kreeg hij nu zijn plaats en wie zou verwachten dat Pieter niet met hen meedeed? Ondanks alles bleef zijn moeder aanhouden met vermanen. Dag en nacht hield zij aan in gebed en ook vroeg zij wel eens met alle ernst of hij nu vrede had. 'Ik weet zeker van niet', sprak zij dan, 'want je zondigt met een sprekend geweten en wie heeft zich tegen de Heere verzet en vrede gehad?' Maar er was niets wat hem de brede weg van het verderf deed verlaten.

Op een avond zou Pieter weg gaan om naar een optocht te gaan kijken. Hij zou maar even weg zijn, maar toen hij eenmaal bij zijn kameraden was vergat hij de tijd. Hij kwam dus laat thuis en dacht ongemerkt naar binnen te sluipen, omdat zijn moeder sliep. Maar zijn moeder sliep niet, zij lag geknield voor een stoel en hij hoorde haar smeken: 'Och Heere, geef dit kind, dat toch ook Uw kind is, niet langer over aan het geweld van de duivel. Het is toch een van Uw tortelduiven? En laat ook mij, Uw kind, niet langer in het verdriet!'

Toen Pieter dit hoorde greep het hem wel aan, maar het bracht hem niet van zijn zondige weg af. Hij werd zelfs nog onverschilliger en brutaler tegen zijn ouders. Wanneer zijn moeder hem weer waarschuwde werd hij soms nijdig, waarschijnlijk uit het besef dat hij het toch zou moeten verliezen.

Ook vader Van der Heijden was bedroefd over het gedrag van zijn zoon, dikwijls verwonderde hij zich over het geduld en de liefde van zijn vrouw. Vooral ook toen zij tegen hem en haar vrienden sprak: 'God doet geen half werk, want wat hij beloofd heeft dat zal zeker komen. De satan moet het verliezen en wie weet hoe spoedig. Pieter zal zalig worden, maar langs een weg die ik niet weet.'

Zij wel eens bevreesd dat zij Pieters bekering niet meer zou beleven, want hij ging nog steeds door en deed ook mee in openbare zonden.

Oranjefeest

Wanneer er in die tijd een Oranjefeest was stak iedereen de vlag uit, behalve sommigen van Gods volk, omdat zij geen enkele binding wilden hebben met het ijdele feestvieren. Zij hadden meer reden tot verootmoediging, ziende op zonden van het volk en het vorstenhuis.

Pieters vrienden konden zulke dwarsliggers niet uitstaan en zij maakten met elkaar een afspraak om op een bepaald tijdstip het dorp in te gaan, om bij dat soort mensen de ramen in te slaan, waar geen vlag uithing.

Toen moeder Van der Heijden liet weten dat zij niet zou vlaggen, vertelde Pieter van het plan van zijn vrienden en gelijk zei hij: ‘Doe het nu dan toch maar, één keer.’

Zijn moeder sprak over de Goddelijke raad en zij hoopte daarin te berusten, maar vader Van der Heijden zei: ‘Dan zal ik wel laten zien dat ik er ook nog ben. Wie hier met zulke plannen komt, zal er niet heelhuids vanaf komen. Laat ze daar maar op rekenen.’

Daarop zei zijn vrouw: ‘Nee, man, wij kunnen en mogen nooit laten zien dat wij er ook nog zijn.’ En daarna vervolgde zij, door het geloof: ‘De Heere zal laten zien dat Hij er is, Hij regeert en zal Zijn almacht tonen. Hoe dit zal zijn weet ik niet, dat is voor mij verborgen. Maar er zal wat zijn waar niemand iets tegen kan doen. Het hele dorp zal ontsteld zijn en het feest gaat niet door, let er maar op!’

Enkele dagen voor het dorpsfeest brak de cholera uit en de burgemeester verbood alle feestelijkheden. Een van de jongens die zelfs met een eed zich verplicht had om Gods volk tegen te staan, stierf ook aan die ziekte. Op het tijdstip en de plaats waar de jongens waren afgesproken, kwamen juist enkele mannen voorbij om de jongen te begraven.

Dat de Heere had getoond dat Hij er was, werd door Pieter opgemerkt, toch kon hij er nog overheen werken. Maar de Heere hield met Zijn roepstemmen nog niet op.

Aanhoudend roepstemmen

Voor moeder Van der Heijden was het wel eens moeilijk om met een onbekeerde man en een onverschillige zoon te moeten leven. Vooral wanneer zij zag op haar inwonend bederf en haar afwijkingen dan was haar verdriet nog groter. Maar het gemis van Gods vriendelijk aangezicht was het grootste verdriet, want was zij Hem kwijt, dan was zij alles kwijt.

Zo stond zij zuchtend op een maandagmorgen aan de was en daar daalde de Heere in haar ziel af uit Psalm 31:19:

*Hebt God lief, gij Zijn uitverkoren,
Die de vromen behoedt,
En de wreden verdoet.
Zijt kloek, geeft den moed niet verloren,
Want God wil die aanschouwen,
Die op Hem vast betrouwen. (Ber. P. Datheen)*

Dit gaf haar een grote troost, want zij had om versterking van haar geloof gevraagd en of de Heere wilde vervullen wat Hij haar beloofd had voor haar zoon,

Maar Pieter verzette zich nog tegen God, tegen Zijn dienst en tegen Zijn volk. Het kwam nog zover dat hij op Gods dag in een café zat. Het schijnt of de satan dubbele moeite doet om Gods uitverkorenen in zijn strikken vast te houden, door hen te verzoeken tot de grootste zonden.

Er waren soms ogenblikken dat er indrukken bij hem waren. Toen een van de werkmensen waarmee hij aan het metselen was van de steiger viel en op slag dood was, schrok hij wel. Maar toen enkele dagen de doods-klok luidde tijdens de begrafenis, maakt hij de onverschillige opmerking: ‘Er zijn wel beteren doodgevallen.’

Pieter en Adam

Pieters neef, Adam van de Heijden (1865-1927), was van dezelfde leeftijd en zijn beste vriend, deze deed niet onder voor zijn neef in het zondig leven. Hoewel Adam later wel eens gezegd heeft dat hij soms wel huiverde wanneer zijn neef zo ongebreideld zondigde. Toch waren er bij Pieter ook momenten dat hij een geweldige strijd in zijn binnenste ervoer, maar dit voor zijn ruwe collega's niet wilde weten, zodat hij schijnbaar zonder innerlijke tegenkanting meedeed.

Op een zondagavond kwam de godvrezende boerin Pietje Jongkind terug van een gezelschap, waarbij zij langs een café liep. Toen zij daar langs liep kreeg zij de verzuchting of de Heere, door Zijn Geest, er van die goddeloze plaats een enkelen wilde trekken, die liever met Mozes kwalijk gehandeld wilden worden, dan de genietingen van de wereld te hebben.

Op hetzelfde ogenblik ging de cafédeur open en kwamen Pieter en Adam naar buiten stormen. Zij grepen haar ieder aan een arm en liepen zingend met haar door de straat. Zij begreep wel dat praten geen zin had, maar haar verzuchtingen gingen wel door of God deze jongens wilde bekeren. Op datzelfde ogenblik beloofde de Heere haar, dat het beiden verkondigers zouden worden van Gods grote Naam en deugden.

Er kwam geen boosheid in haar op, want zij was innerlijk zo goed gesteld dat zij in zichzelf sprak: 'Doe nu nog maar even de zin van de duivel', maar gelijk sprak zij in het geloof: 'Duivel het is nu de laatste avond dat je ze zover krijgt in je dienst. Hierna zul je ze tegen krijgen.'

Overtuigd van hun misdaden

Inderdaad kregen beiden na dit voorval te zien wat zij gedaan hadden. Hun zonde werd hun voor ogen gesteld. Pieter dacht: '*want die ulieden aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan*' (Zach. 2:8b) en dat op Gods dag. Adam meende dat hij zo willens en wetens op Gods dag gezondigd had, dat daar geen vergeving voor was. Beiden gevoelden zij zich schuldig, maar wilden dit voor elkaar nog niet weten. Zij voelden zich eigenlijk nog meer schuldig tegenover die boerin dan tegenover de Heere. Als Pietje het hen nu maar vergeven wilde, en dat zou zij wel willen want zij stond bekend als een 'goed vrouwtje'. Zonder dat zij het van elkaar wisten gingen de neven naar Pietje toe, met de bedoeling om vergeving te vragen. Toch liep het anders dan zij verwachtten.

Toen zij hun vraag gesteld hadden, zei Pietje met de haar geschonken wijsheid: 'Kijk eens jongens, schuld maken kan ik helaas ook erg goed, maar schuld vergeven dat kan ik niet. Al zou ik het nu met woorden zeggen dat ik het zou vergeven, dan staat jullie schuld in elk geval bij God nog open. Voor Hem moeten wij straks verschijnen. En alleen Hij kan volkomen vergeven, maar het is ook ontzaglijk om tegen Hem gezondigd te hebben, want dat maakt ons doemschuldig.'

Dit antwoord hadden de beide neven niet verwacht. Het gevolg was dat beiden daarna, afzonderlijk nog enkele malen geweest zijn. Tot haar blijdschap merkte Pietje dat Gods Geest er in meewerkte tot nadere ontdekking.

Op een keer was Adam bij Pietje toen Pieter ook aan de deur klopte. Bij het binnenkomen zag hij zijn neef daar ook en was zo beschaamd dat hij zich omkeerde om weg te gaan. Maar de boerin riep hem terug en omdat zij begreep dat zij zich voor elkaar schaamden zei ze: 'Ja, nu schamen jullie je voor elkaar en bij een nietig mens komen je vergeving en rust zoeken. Maar kom jongens, nu is het Gods tijd dat ik jullie mag aanwijzen Wie nu werkelijk jullie schuld kan verzoenen. Laten wij nu echter eerst vragen of de Heere opening wil geven uit enkel eenzijdige liefde.' Zij knielde voor een stoel neer en aan de andere kanten knielden de neven neer. De Heere gaf haar te bidden en Hij verhoorde haar.

Omdat zij wist wat er in de harten van de jongens omging mocht zij ze aanspreken over de eeuwige liefde van God, in het geven van zijn Zoon en dat allen die tot Hem komen niet uitgeworpen zullen worden.

De Heere gaf licht en waarheid en dat ogenblik is voor allen een uur geworden die zij nooit meer zouden vergeten. Wat Pietje Jongkind mocht verklaren werd door Gods Geest in de harten van die jongens gebracht, zodat zij beiden door het geloof op Hem mochten zien, als de enige Naam die onder de hemel gegeven is. De jongens waren toen allebei zestien jaar.

Later zou Pieter over eigen ervaringen schrijven: 'Op 16-jarige leeftijd werd ik door God staande gehouden op de weg des verderfs. Na veel worstelingen en liefelijke bedruipingen uit

de hemel werd op 19-jarige leeftijd mijn ziel uit de banden verlost en leefde ik in het midden van de levenden in mijn geboorteplaats, tot het ogenblik dat ik die plaats verliet.’ (Bij de gelegenheid van zijn 25-jarig ambtsjubileum.)

1.3 Tot een huwelijk en tot het ambt gekomen

Op 7 juli 1887 is Pieter getrouwd met Cornelia van Donk, een naaister uit Alphen a/d Rijn. Het jonge paar ging in Aarlanderveen wonen.

Pieter was in die tijd nog steeds metselaar. De verzoeken bleven niet uit. In die tijd werd hij lastiggevallen door een collega. Onder invloed van sterke drank kwam hij op een zekere dag de steiger op, gewapend met een mes. Nu was Pieter niet bang uitgevallen, maar het kwam wel tot een gevecht, waarbij er voor de aangevallene geen andere weg overbleef dan de aanvaller van de steiger te duwen. Het is later nog op een proces uitgelopen, maar er waren voldoende getuigen aanwezig, zodat Pieter volledig vrijgesproken werd.

Enkele jaren na zijn huwelijk werd Pieter geroepen tot de bediening van Gods Woord. Dit leverde ook weer een zware strijd voor hem op, waar hij later zelf van schreef: ‘Vreselijk was de strijd. Telkens weigerde ik tot die arbeid over te gaan. Zelfs onder de ernst van dit protest sloeg ik tot tweemaal de hand aan mijn eigen leven. Mijn vak was mij lief en de toekomst in deze weg was mij donker. Slechts de lagere school doorlopen en deze reeds op elfjarige leeftijd verlaten, besepte ik volledig dat ik onbekwaam was voor deze zwaarwichtige taak.’

1892

Inderdaad had Pieter hier al een zware strijd achter de rug. Ook tijdens het uitoefenen van zijn vak was hij er mee bezig. Boven op de steiger staande dacht hij aan een vrouw, onder het volk des Heeren, die hij goed kende. Toen vroeg hij aan de Heere om een teken: ‘Heere, als nu die vrouw eens tot mij kwam met de boodschap dat ik het ambt moet aanvaarden, dan zal ik het opvolgen.’ Een half uur later kwam die boerin met een paard en wagen voorbij. Toen zij dichterbij was en hij haar herkende riep hij naar beneden: ‘Ik kom naar beneden!’ ‘Nee’, riep zij naar boven, ‘ik heb alleen maar deze boodschap aan u:

*Durft gij bestaan te twisten met Mijn kracht?
Zal nietig stof Mij 't hoogst gezag ontwringen, (Psalm 2 vers 3)*

En zo reed zij weer door. Het gevraagde teken was gekomen, hoewel zij van hem niet vernomen had waar hij mee liep. Maar, daar hij het zo donker inzag in Gods kerk, durfde hij het op het nu ontvangen teken niet wagen.

Toen volgde er een ander teken. Op een gegeven moment struikelde hij en viel van de hoge steiger af, waarbij zijn voet in een lus van het touwwerk bleef hangen. Daar hing hij met zijn hoofd naar beneden. Toen hij uit zijn benarde positie verlost was, bleek later dat hij een inwendig letsel overgehouden had, wat niet geopereerd kon worden. Het gevolg was dat hij het overige van zijn leven een korset moest dragen.

Tijdens zijn 25-jarig ambtsjubileum ‘Eben Haëzer’ sprak hij o.a.: ‘Vijf jaren leefde ik stil als werkman te midden mijner omgeving en begonnen de werkzaamheden ten opzichte van het ambtelijk leven zich in mij te openbaren. Door omstandigheden van kerkelijke aard werden wij genoodzaakt ons kerkelijk leven te verlaten en onder moeiten en zorgen werd mij opgebonden den ernst tot prediking. Te midden van de breuk der kerk, werden mijn worstelingen dag en nacht voortgezet, totdat met krachtige aandrang God mij riep tot

prediking. Vreselijk was de strijd. Telkenmale weigerde ik tot zulk een arbeid over te gaan. (...)

Het was 12 juni van het jaar 1892, toen op Zondagmorgen enkele personen mijn woning binnen kwamen en mij verzochten te prediken. Onder biddend opzien tot de Almachtige, met vrees en beven vervuld, zeide ik: Ik zal spreken. Gods majesteit was zo op mijn ziel gebonden en vervulde zo mijn hart, dat het was alsof een zalving van de zachtste olie op mijn hoofd drupte. Dien morgen sprak ik naar aanleiding van Psalm 16: 5 en die avond uit Job 7:1. Zes weken daarna was mijn woning van alle zijden te klein en ik ging voor op andere locaties, in de plaats mijner woning. (..) Na weinige maanden werd ik geroepen in de gemeente van Ter Aar op te treden. Vanaf dit ogenblik tot 23 juli 1893 sprak ik met grote vrijmoedigheid en rijke zegen op verschillende plaatsen van ons vaderland.'

Naar Lemmer

Zo preekte Van der Heijden o.a. in de vrije gemeenten van Alkmaar, Enkhuizen en in Lemmer. In de laatste plaats werd hij in mei 1893 door Vrije Gereformeerde Gemeente beroepen. Hij was daar beroepen als predikant, maar hij begeerde eerst een jaar van voorbereiding. Op 23 juli 1893 verbond hij zich als oefenaar aan de gemeente, nadat hij door ds. A. Verheij geëxamineerd was en op 17 oktober 1894 werd hij door ds. A. Makkenze uit Dirksland tot predikant bevestigd. Er was intussen een kerkverband gevormd door de gemeenten Lemmer, Charlois, Dirksland, Enkhuizen en Vlaardingen.

Ds. Van der Heijden heeft in Lemmer een grote bibliotheek opgebouwd, waar hij zich grondig in de leerstukken en andere wetenschappen verdiepte. Hij had een bijzonder helder verstand, wat hem ook aanmoedigde om gefundeerd op de preekstoel te komen. Zijn prediking was boeiend, maar afsnijdend voor de mens, maar juist voor die mensen preekte hij de zaligheid in Christus alleen, met uitsluiting van alles wat van de mens is.

Over deze gaven beschikte ook zijn neef Adam, die intussen student was op de theologische school van de Christelijk Gereformeerde Gemeenten te Apeldoorn.

Deze logeerde ook wel eens bij zijn neef in Lemmer. Toen hij daar op een zaterdags aankwam werd hij opgedragen om 's zondags ook een keer te preken. Hij verzocht hem dan te preken over de woorden: *'Waar zijt gij?'* (Gen. 3:9b) Nu, dat was voor zijn neef geen vreemde taal!

In de kerkenraad had ds. Van der Heijden veel steun van zijn twee ouderlingen, beiden waren geoefend in het werk des Heeren en stonden al geruime tijd in het ambt. Vooral ouderling W.H. Poppe was een zeer verstandig man, afkomstig uit een rijke handelsfamilie. De andere ouderling P. M. de Vries (1832-1913) was een arm man toen hij in het huwelijk trad. Maar zijn aanstaande vrouw had in het geheim 50 gulden gespaard. Met dit bedrag begon haar man een woning te bouwen, wat later resulteerde in het bouwen van een hele wijk, de Pietersbuurt, die naar hem genoemd werd. (Zie ook de bekende levensgeschiedenis van zijn zus Grietje de Vries uit Amsterdam) Het waren beiden vermogende mannen, maar zij bleven gasten en vreemdelingen op de aarde.

In juni 1896 kreeg ds. Van der Heijden een beroep van de gemeente te Enkhuizen. Zijn ouderling Poppe zocht hem op en deelde mee dat de Heere hem getoond had dat hij dat beroep zou aannemen. Maar de predikant peinsde er niet over om te vertrekken en zelfbewust als hij was, waarschuwde hij zijn ouderling dit vooral toch tegen niemand te vertellen, dat hij zijn zaken nog maar eens na moest gaan en dat hij wellicht maar een vreemde God had, die hem wat wijs gemaakt had. Maar Poppe nam niets terug, want hij kende de stem des Heeren! Op de laatste dag van beslissing zei ds. Van der Heijden tegen hem: 'Nu, broertje, mijn

bedankje voor Enkhuizen gaat vanmiddag op de post hoor. Wat ben je toch fout.’ Het antwoord van Poppe was: ‘God is geen God die liegen kan, hoor dominee!’
’s Middags ging inderdaad een telegram met ‘Bedankt’ naar Enkhuizen. Maar toen hij thuiskwam werd hij in geleid in Psalm 2 en toonde God hem hoe hij zich verzet had tegen de Heere en Zijn Gezalfde:

*Gij zult vergeefs Mijn rijksbestel weerstreven!
Mijn Koning is gezalfd door Mijn beleid;
Hij, door Mijn hand op Sions troon verheven,
Heerst op den berg van Mijne heiligheid. (Psalm 2 vers 3)*

Alles werd hem duidelijk voor ogen gesteld, ook de boodschap van zijn ouderling, zodat hij geheel verbrijzeld uitriep: ‘Ja Heere, ik zal gaan!’ Weer ging die dag een telegram weg naar Enkhuizen: ‘Aangenomen! Brief volgt.’

Als een lopend vuurtje ging het door Lemmer en ook Poppe hoorde het nieuws. Deze ging er mee op zijn knieën en was bitter bedroefd dat zijn geliefde leraar wegging. Maar nu antwoordde de Heere niet en er kwam zelf verzet tegen Gods beleid, wat eerst zo duidelijk voor hem geweest was. Dit duurde enkele weken, terwijl de dominee en de ouderling elkaar haast niet spraken.

Uiteindelijk kreeg Poppe Goddelijk onderwijs:

*Hij geeft den wens van allen, die Hem vrezen;
Hun bede heeft Hij nimmer afgewezen. (Psalm 45 vers 6)*

Toen mocht hij gelovig zien dat er in Enkhuizen nog bidders aan de genadetroon waren en dat die nu verblijd waren, dat zij mochten delen in Gods gunst en verblijd waren met de man van Gods raad. Toen kon de ouderling het opgeven en de vriendschap met de dominee is altijd gebleven. Op 6 september preekte de dominee zijn afscheid te Lemmer.

Enkhuizen

De beroepsbrief van Enkhuizen was verzonden in Juni 1896. Nadat ds. Van der Heijden het beroep had aangenomen, stak hij met een scheepje de Zuiderzee over, met zijn vrouw en het benodigde huisraad. Bij zijn aankomst kwam hij op de kade een ruwe zeematroos tegen, die tegen hem riep: ‘Zo, kom jij de boel hier opeten?’ ‘Dat begint al goed’, merkte de vrouw van ds. Van der Heijden op. ‘Ja vrouw, dat zou best kunnen hier, maar dan zo, dat ik de satan afbreuk moet doen!’

Op zondag 13 september werd de nieuwe predikant door ds. A. Makkenze bevestigd. Het was een kleine gemeente die na de komst van een eigen predikant flink uitbreidde. Overwegend waren het naar arme vissers, niet dat zij gebrek leden, maar zelfs hun predikant kon met zijn jaarloon van 200 gulden geen nieuw preekjas kopen, waar hij wel hard aan toe was. Maar ook daar werd in voorzien, want de vissersvloot was binnengekomen met een rijke vangst. Toen ’s maandagsmorgens de koster met de bus van de dominee kwam zei hij: ‘Nu dominee, als Alexander de kopersmid niet teveel kwaad gedaan heeft, dan schiet er wellicht nog een nieuwe jas op over!’ Werkelijk was de opbrengst zodanig dat hij een jas kon kopen.

Contact met G. van Reenen

In die tijd kwam ds. Van der Heijden met diverse personen in contact. Zo ontmoette hij te Utrecht Gijsbertus van Reenen (1864-1935). Van Reenen voelde eveneens een roeping tot het predikambt. Maar hij verzette zich er tegen, zodat zijn lichaam er onder leed. Hij kreeg namelijk verschrikkelijke maagkrampen. Nu wist ds. Van der Heijden wel wat dit betekende,

maar bleef er nuchter onder. Van Reenen schreef een brief naar hem met een vraag of hij een middel wist tegen maagpijn. Het antwoord bleef niet lang uit en het antwoord was: 'Niet langer God tegenstaan!'

Na verloop van enige tijd gaf Van Reenen zijn verzet op en kreeg hij van ds. Van der Heijden een eenvoudige opleiding tot het predikambt. Van Reenen hield op 9 oktober 1898 zijn eerste preek te Utrecht.

Nadat hij op 15 juni door de vrije gemeente van Zeist beroepen werd, nam hij dit beroep aan en werd op 17 september 1899, door ds. Van der Heijden tot predikant bevestigd. In 1907 is ds. G. van Reenen, met zijn gemeente Leiden, opgenomen in het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten.

Dat het bij ds. Van der Heijden niet aan ijver ontbrak bleek wel toen er in 1900 een meer dan 600 pagina's tellend boek van hem uitkwam, *De Gereformeerde Geloofsleer, in Vragen en Antwoorden verklaard voor meer gevorderden*. De uitgever was F.J.W. Posthuma uit Enkhuizen. Door een huisgenoot van de familie Van der Heijden, R.Boon, was het geheel opgetekend en door hoofdonderwijzer J. van Ginkel van de Christelijke school te Zeist gecorrigeerd. De volgorde van het boek sluit nauw aan met het bekende vragenboekje van A. Hellebroek. Mogelijk heeft Boon het tijdens de catechisatie opgeschreven en is het door zijn predikant nader uitgewerkt. Het geheel bewijst een grote kennis van zaken en is een evenwichtige weergave van de leer der zaligheid.

In datzelfde jaar kwam er nog een brochure uit van de hand van ds. Van der Heijden voor zijn catechisanten, *Denk aan Uwe Belijdenis*. Uit alles bleek hoe belangrijk de predikant het onderwijzen aan de jeugd vond.

Hij kreeg spoedig bekendheid in de buurt, want hij werd uitgenodigd door de Hervormde Evangelisatie te Hoorn, om daar een rede te houden. De titel was *Twéeërlei Roem*. Deze rede is later uitgegeven, nadat hij ze nogmaals uitgesproken had voor de jongelingsvereniging van Vlaardingen.

Een nieuwe consulentgemeente

Vanaf die tijd kreeg ds. Van der Heijden ook regelmatig een verzoek om in Stavenisse te komen preken. Daar was een zelfstandige Oud Gereformeerde Gemeente, waar veel zorgen waren betreffende de ambten. Op 31 januari 1869 was de bekende ouderling Marinus Luijk overleden. Weduwe Luijk leefde nog en zij had goede geruchten van Van der Heijden gehoord, daarom drong zij er sterk op aan om hem eens uit te nodigen. Het gevolg was gunstig en hij werd consulent van Stavenisse, waar hij wel twintig jaar regelmatig op zondag voorging en dan soms ook nog enkele avonden in de daarop volgende week. Later, in 1906 bevestigde hij L.J. Potappel tot ouderling. Er waren voordien regelmatig problemen in Stavenisse, wanneer deze van ernstige aard waren dan nam hij ouderling B. Limburg uit zijn latere gemeente Kampen mee.

Voordien was ook ds. J.J. Grass daar al enkele malen voorgegaan, maar er was al direct een conflict met de 17-jarige Leen Potappel. Toen ds. Grass op een zondag in Stavenisse zou preken, hij logeerde bij diaken J. Neele, kwam daar 's zaterdags ook Leen Potappel. De dominee begon met te schelden op ds. K. Pieneman uit Rotterdam. Maar dat kon Leen niet aanhoren en hij nam het voor ds. Pieneman op. De andere dag ging ds. Grass vanaf de preekstoel nog verder en zei ook 'dat er minderjarigen waren, die een van God gezalfde knecht durfden tegenspreken'. Dit ging zover dat Leen radeloos werd en het voor de Heere bracht, die hem bepaalde bij Filip. 3: 2: '*Ziet op de honden, ziet op de kwade arbeiders...*' Leen wist genoeg en kon niet meer naar de kerk bij deze predikant. Hij was afkomstig uit

Duitsland en is predikant geweest in Ooltgensplaat, Rijssen en Kampen, waar hij afgezet is, later in Amsterdam, waar hij ook weer afgezet is. Daarna vertrok hij naar buitenland.

Van Enkhuizen ging ds. Van der Heijden naar Walkerk te Rijssen, waar hij van de Zelfstandige Christelijk Gereformeerde Gemeente onder het kruis beroepen was. Hij werd bevestigd op 18 december 1901 en volgde daar ds. J.J. Grass op, die een beroep naar Kampen aangenomen had. Deze predikant had ook daar een spoor van wanorde achterna gelaten. Onder de leiding van ds. Van der Heijden bloeide de gemeente weer op. Zoals op ander plaatsen, deed de predikant alles voor de jeugd. Ook te Rijssen richtte hij een zondagschool op en besteedde hij veel tijd om aan de kinderharten te arbeiden.

Toch is de predikant met onenigheid uit Rijssen vertrokken. Hij schreef er later over ‘zolang de broeders in Rijssen geen opruiming van zaken houden, ik met hen niet in aanraking kan en wil komen, dus geloof niet dat ik barbaars ben, maar als gezant de eer van mijn ambt hoog houd.’ Op 12 januari 1905 heeft hij te Rijssen zijn afscheid gepreekt.

1.4 Van Kampen naar Vlaardingen

Te Kampen

Ds. Van der Heijden had intussen een beroep van de Vrije Oud Gereformeerde Gemeente uit Kampen aangenomen. Daar werd hij op 21 januari 1905 door ds. H.A. Minderman uit Rotterdam bevestigd, met als tekst uit Jes. 30:20: *‘Uwe ogen zullen uwe leraars zien’*. Zijn intrede was uit Psalm 132:8 en 9: *‘Sta op, Heere! tot Uw rust, Gij en de ark Uwer sterkte! Dat Uw priesters bekleed worden met gerechtigheid, en dat Uw gunstgenoten juichen.’*

Hij nam de draad in Kampen op met de belofte: *‘Mijn oordeel keert vol majesteit, haast weder tot gerechtigheid.’* Direct begon hij om de wanordelijke situatie, die zijn voorganger ds. Grass achtergelaten had, op te pakken, ook de schuld waar de gemeente in gekomen was. Ook de sacramenten werden spoedig bediend, nadat alle leden huisbezoek gekregen hadden. Voortvarend als hij was, pakte hij alles grondig aan.

De gemeente kwam getrouw op en het ledenbestand groeide sterk aan tijdens zijn verblijf in Kampen. Toen hij in Kampen kwam waren er 177 personen bij de gemeente aangesloten en bij zijn vertrek ruim het dubbel aantal.

Vooraf was het ook weer op de catechisatie dat de predikant in zijn element was. Zelf had hij geen kinderen, maar de catechisanten, in al de gemeenten waar hij kwam, waren als het ware zijn kinderen. Tijdens zijn afscheid kon hij het niet laten om de kinderen te prijzen om hun gehoorzaamheid. Bij de behandeling van de Heidelbergse Catechismus op zondagmiddag liet hij enkele kinderen de betreffende antwoorden opzeggen, waar hij vervolgens over preekte. De wijze hoe hij met kinderen in de gemeente omging was voortreffelijk.

Hij was ook een voorstander van het verenigingsleven, mits er maar een verantwoordde leiding was. ‘Niet zonder schroom’ werkte hij hieraan, daar hij niet wist hoe de gemeente, ‘met zoveel conservatieve denkbeelden daar over dacht.’ Hij begon met een zondagschool, waar direct al 33 kinderen aanwezig waren. Bij zijn vertrek waren dit er 160. Daarna werd een jongelingsvereniging opgericht en in 1909 een vrouwenvereniging.

Zijn verblijf in Kampen is wel de beste tijd geweest. Het was dan ook niet alleen voor de gemeente, maar ook voor hem moeilijk om afscheid te nemen, toen hij het beroep vanuit de Vrije Gereformeerde Gemeente te Vlaardingen moest aanvaarden. In zijn afscheidsprek spreekt hij zijn beminde jeugd uitvoerig toe: ‘Zij hebben ons lief van de grootste tot de kleinsten – maar hier gevoelen wij dat ons hart week wordt – ook wij hadden, ja hebben nog zo lief!’ Maar niet alleen de jeugd want hij kon tot de gemeente zeggen: ‘De bediening des

woord mocht in uw midden rijke vruchten dragen. Ons hart voelt de trilling van de smart, die het scheiden in deze ure veroorzaakt. Wij weten dat wanneer het Maranatha zal gehoord worden, er onder u zijn, die met blijdschap zullen antwoorden: *Ja, Heere Jezus, kom haastiglijk*. Herenigd straks voor de troon des Lams, zal zijn wijsheid, nog vaak zo ondoorgroendelijk, eeuwig worden verheerlijkt.' Na de preek is hij hartelijk toegesproken door de oudste ouderling B. Limburg, die de leraar ook dikwijls tot gezelschap was op zijn reizen naar Stavenisse.

Op 10 maart 1910 vroeg de predikant zijn attestatie op, met die van zijn vrouw en hun huisgenote C. Stapper en op 10 april preekte hij zijn afscheid te Kampen. Dat Kampen de familie Van der Heijden niet spoedig vergat bleek na zijn overlijden. Twintig jaar lang hebben zij voor de weduwe gecollecteerd.

Zijn laatste gemeente Vlaardingen

Op 17 april 1910 werd ds. Van der Heijden door ds. G.J. Wolbers uit Enkhuizen in Vlaardingen bevestigd met een preek over Hand. 4:29. Zijn intrede was Hand. 10:29.

In december 1848 was er in Vlaardingen een Afscheiden gemeente ontstaan, die door verschillende bekende predikanten bediend is. Na het vertrek van ds. K. Kleinendorst op 16 maart 1879 kwamen er problemen. Deze liepen zo hoog op, dat een deel van de kerkenraad en de leden hun lidmaatschap opzegden. Nadat men al enige tijd in godsdienstoefening bij elkaar kwam, werd in november 1880 door ds. E. Fransen een nieuwe kerkenraad bevestigd. Een jaar later bevestigde hij oefenaar F. Meijer tot predikant van de gemeente. Na een ernstige ziekte is ds. Meijer op 16 juli 1890 overleden. Daarna is de gemeente nog gediend door ds. Abr. Verheij van 1894-1909. Met de komst van ds. C. Densel (1901-1909) nam de gemeente afscheid van de Kruisgemeenten en is de Vrije Gereformeerde Gemeente ontstaan.

In de tussenliggende jaren was ds. Van der Heijden drie keer beroepen. Maar hij had er tegenop gezien om 'de kansel te beklimmen van een oud en geoefend man' (ds. A. Verheij).

Hoewel de dominee een afsnijdende leer bracht, was hij ook in deze plaats op korte termijn zeer geacht. Het valt niet te ontkennen dat ds. Van der Heijden welsprekend was, een grote kennis van zaken had, niet alleen verstandelijk, maar hij was in de achterliggende jaren ook geoefend in de zaken die het koninkrijk Gods aangaan. Hij was verre van gemoedelijk, maar niet ongevoelig, wat bij de catechisanten weer tot uitdrukking kwam. Met de kleintjes zat hij soms op zijn knieën, en deelde soms snoep uit. Ook deed hij alles om de kinderen aan te sporen om goed te leren en moedigde dit aan door ze met o.a. met boeken te belonen. Hij liet dikwijls door kinderen zingen het bekende lied van R.M. M'Cheyne: *'Eens was ik een vreemd' ling voor God en mijn hart...'*

In 1911 heeft dominee Van der Heijden een jongelingsvereniging opgericht. In zijn vorige standplaatsen waren ook verschillende verenigingen door hem opgericht, wat volgens hem in de gemeente een goede binding gaf. Zijn kerkenraad had daar nog niet zoveel heil ingezien, maar de dominee zette door. Hij wist dat zijn zielenvriend L.J. Potappel uit Stavenisse er ook geen voorstander van was, maar hij zag daar wél het nut van in.

Weer op bezoek in Stavenisse

Op 25 juli 1913 was ds. Van der Heijden weer in Stavenisse, om daar weer zijn bezoeken af te leggen. Maar er was nog meer, want toen hij die avond preekte, stond hij vooral ook stil bij het bijzondere feit dat zijn zielenvriendin weduwe Luijk-Heijboer, op deze dag de leeftijd van honderd jaar bereikt had. Hij preekte uit Deut. 32:10. Zij was van grote betekenis voor de gemeente, zodat de dominee hiervan zei: 'Daar ons voor enkele jaren dit kerkgebouw, waarin wij nu tot herdenking van haar honderdste geboorte dag mochten samenkomen, door haar

geschonken werd, zo mogen wij ook wel die gebeurtenis dankend herdenken en ook haar daarvoor in deze ure dank zeggen. In haar naam heb ik u deze mededeling te doen, dat zij tot deze daad gekomen is, met de bede in haar hart, dat deze gemeente toch nimmer ten prooi mocht worden van satan en zijn trawanten.

Gemeente, ook hebt gij voor u in haar een bidster voor uw belangen en bovenal voor uw eeuwige belangen. Wij zouden zulks in uw midden niet hebben neergelegd, wanneer zij in ons midden was geweest. Wij zijn wars van alle mensenverafgoding, maar wat wij u vragen: gedenkt haar in uw gebeden. Dankt God voor de onuitsprekelijke waarde van het bezit van zulk een voorbidster voor u.'

Ruim een half jaar later lag vrouw Luijk op haar sterfbed en ds. Van der Heijden ging er met ouderling Potappel heen. Zij lag daar in een zware bestrijding, die zo hoog ging, dat de predikant, even in verlegenheid zei: 'Het lijkt alsof de satan het hier nog winnen zal.' Maar direct daarop vervolgde hij: 'Wie bidden kan, die bidde mee!' Hij ging op zijn knieën en de anderen volgden hem en hij bestormde de hemel om uitkomst. Een kleindochter, die er ook bij was, zei er later van: 'Het was alsof de duivel toen op de vlucht moest.' Daarna mocht zij weer in vrije genade roemen en mocht zij met blijdschap haar einde afwachten. Toen zij op 17 maart begraven werd en de stoet voorbij de Openbare School kwam, mochten de kinderen in de bank gaan staan om de stoet te zien. Op 21 maart 1914 stond in de Zeeuwsche Courant en verslag van haar begrafenis, met vermelding dat ds. Van der Heijden uit Vlaardingen op het graf sprak. Hij eindigde zijn toespraak met het laten zingen van Psalm 89 vers 8. Diezelfde avond sprak de dominee een gedachtenisrede uit. Op de begraafplaats staat nog steeds een verweerde grafsteen van haar.

Een indrukwekkend voorkomen

Tijdens de vele huisbezoeken die hij bij de leden van zijn gemeente aflegde, arbeidde hij steeds aan het heil van hun ziel. Hij was een indrukwekkende persoonlijkheid, waar men tegenop zag, maar hij bleef vriendelijk en ongedwongen in de omgang. Hiervan sprak hij ook in een herdenkingsrede tijdens zijn 25-jarig jubileum op 23 juli 1918: 'Wat een arbeid werd doorleefd aan honderden ziekbedden die wij bezochten. Hoe aangenaam was soms de gebedsgemeenschap merkbaar, maar menigmaal werden wij bedroefd wanneer niets dan een ambtsgebed kon worden uitgesproken en er geen contact gevoeld werd met God en onze zieke.' Hij sprak in deze rede van waardering die hij gekregen had, maar ook van tegenstanders die zeiden: 'Hij verwerpt wat in de eerste instantie tot het werk der bekering behoort', maar hij sprak verder: 'Tot op het ogenblik van heden staan wij en belijden in Jezus Christus alleen een veilig en enig, maar ook volmaakt dekkleed te hebben voor de eeuwige Jehova.'

In de eerste wereldoorlog, 1914-1918, waar ons land voor gespaard werd, was er veel gebrek, ook onder de leden van de gemeente. Ook hierin wist de predikant voor heel wat leden in te voorzien. Hij had een nauw doorzoekend oog en wist goed wat er in de gemeente leefde.

Maar het was ook in die tijd dat zijn krachten aan het verminderden, zodat hij ook moest zeggen: 'De sporen van veel arbeid zijn reeds lichamelijk merkbaar, de avond van het leven nadert, maar wetende dat Hij Die ons eenmaal riep aan geen abuizen onderworpen is, gaan wij rustig en kalm de onbekende toekomst tegemoet, met een jubelend gevoel in ons hart:

*De Heer', de God der legerscharen,
Is met ons, hoedt ons in gevaren;
De Heer' de God van Jakobs zaad,
Is ons een burcht, een toeverlaat. (Psalm 46:6)*

Hij eindigde zijn rede met de opmerkelijke woorden: ‘Misschien zijn er die mijn stem niet meer zullen horen. Onze plaats echter voor de rechterstoel blijft bewaard tot dan, en dat geve God velen van ons, wanneer wij zullen ingaan in die eeuwige en heerlijke gemeenschap met Hem, die de lust was van onze prediking, de grond van onze verwachting, de belijdenis van ons leven, de weg van onze zaligheid. Amen.’

Een ernstig ongeluk

Korte tijd hierna kreeg ds. Van der Heijden evenwichtstoornissen. Dat hij zich daarna niet altijd in orde gevoelde bleek in november van dat jaar, toen de regering verzocht om in de kerken op 28 november 1918 een dankstond gehouden. Ds. Van der Heijden vroeg zijn ouderling A. de Blois de dankstond te leiden. Na die tijd zocht de predikant zelf de diensten weer zoveel mogelijk waar te nemen.

In het daarop volgend najaar, oktober 1919, overkwam ds. Van der Heijden een ongeval. Mogelijk als gevolg van zijn evenwichtstoornissen, was hij van bovenaf de trap naar beneden gevallen. Zijn vrouw was niet thuis, maar de burens kwamen op het geluid af en vonden hem kreunend en bloedend beneden liggen. Hij was er volgens zijn dokter ernstig aan toe, met een schedelbreuk, maar herstel achtte hij wel mogelijk.

Geruime tijd kon de predikant niet voorgaan, maar in januari 1920 preekte hij weer voor het eerst. In deze dienst liet hij zingen:

*Geen geval, geen zorg, geen list,
Oost, noch west, noch zandwoestijn,
Doet ons meer of minder zijn;
God is rechter, Die 't beslist;
Die, als aller oppervoogd,
Deez' vernedert, dien verhoogt. (Psalm 75 vers 4)*

Deze woorden hadden een diepe betekenis, want er stond heel wat te gebeuren in zijn gemeente. Zelf vertrok de predikant naar Alphen aan de Rijn, naar familie, waar hij hoopte verder te herstellen.

Tijdens zijn ziekte ging ouderling De Blois voor, die door zijn gaven een grote opgang in de gemeente maakte. De Blois, was in 1887 geboren en had in 1912 een vooraanstaande plaats gekregen op de jongelingsvereniging. Enkele jaren daarna werd hij ouderling en nu ging hij als lerend ouderling voor in de gemeente.

1.5 Veel strijd, maar overwonnen door het Lam

Aansluiting bij een kerkverband?

In die tijd gingen er stemmen op om aan te sluiten bij het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten. Ook de kerkenraad voelde hier veel voor en op 26 januari 1920 werd met een grote meerderheid van leden besloten om aansluiting te zoeken.

Maar zoals verwacht kon worden, was ds. Van der Heijden een tegenstander hiervan. Mogelijk is dat de reden geweest dat hij weer zodra hij kon naar Vlaardingen kwam om zijn werk voort te zetten. Maar dat viel tegen want zijn krachten waren zó verminderd dat hij voor de gemeente stond als een gebroken man. Daarom kostte het hem veel moeite om voor te gaan, en moest hij zich ook met aantekeningen behelpen. Intussen kwam er uit de gemeente ook kritiek op de tot kort geleden zo geachte voorganger. Mogelijk ook omdat men wist dat hij tegen aansluiting was. Maar ook van personen die hij in de achterliggende jaren van

voedselschaarste zó geholpen had. Er werden in die tijd meer kwade geruchten van hem verspreid.

Het werd wel heel moeilijk voor hem, omdat hij dezelfde gedachte had als zijn zielenvriend Potappel, om in een tijd van verwarring op kerkelijk gebied, met de gemeente zelfstandig te blijven. Deze schreef 'om als een gans schuldige, voor God in de breuk te liggen en wenende te blijven liggen, tot het Hem behagen mocht de Kerk in een weg van wederkeer op te richten'.

Volgens overlevering heeft ds. Van der Heijden nog getwijfeld en is hij nog op weg geweest, met enkele kerkenraadsleden, naar ds. Kersten of naar ds. Den Hengst, om over aansluiting te spreken. Maar voordat zij op de plaats van bestemming waren, is hij alleen terug gegaan. Hij schreef in maart van dat jaar: 'De meester zal alles wel goed maken.' Op Hem bleef zijn hoop en vertrouwen, ook toen zóveel hem kwam te ontvallen.

Daarna zette de kerkenraad door en is de aansluiting in 1920, met de Gereformeerde Gemeente definitief geworden.

Het was duidelijk dat de predikant niet volgde. In *Een strijder in volle wapenrusting* schreef de reeds eerdergenoemde huisgenoot R. Boon: 'Maar wie ds. Van der Heijden tot schipperen of kans berekenen in staat zou achten, kende hem niet en behoorde niet tot zijn vrienden. Maar waar hij kwam en waar hij zaaide, peilde hij ook met juistheid de plaats waar de ziel legerde, ook als men maar enkele woorden tot hem gesproken had. (...) Hij kon ook weekhartig worden als een kind, wanneer een van de kleinen in de genade, van Gods verborgen omgang getuigde, in het gemis van een schuldovernemende Borg voor het verslagen hart.'

De predikant schreef hier zelf van in zijn *Geloofsleer*: 'Het kennen van Christus en Zijn genade verklaren wij niet als de hoogste trap van de genade, maar wij noemen dit, het ogenblik wanneer de weg, die als weg des geloofs bewandeld moet worden, een aanvang neemt.'

Naar het eind van de strijd

Een klein deel van de leden bleef ds. Van der Heijden trouw en vormde de Hersteld Vrije Gereformeerde Gemeente. De plaats waar men dat zelfde voorjaar samenkwam was in het gebouw 'Liefde en Vrede'. Toen zijn diaken vroeg waar hij nu van leven moest, wees hij als antwoord met zijn vinger naar Boven...! Maar hij sprak ook nog uit, dat hij geloofde dat de volgende winter, de sneeuw zijn graf zou bedekken.

Waarschijnlijk heeft hij na die tijd geen aanvallen van de satan gehad, zoals hij regelmatig voordien had. De zielenmoordenaar had veel werk aan hem, want het was een man met een sterk karakter, die de duivel durfde uitdagen. (Zie ook W. Huntington hierover.)

Dat hij de sneeuw niet meer gezien heeft is uitgekomen, want op 24 oktober preekte hij voor de laatste keer. Zijn tekst was: '*Want het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou*' (Koll.1:19), waarbij zijn thema was: 'Alles in Christus.' Vanaf deze zondag werd alles moeilijk voor hem, hoewel hij pas vanaf de laatste zondag van november op bed bleef. De volgende dag sprak hij dat het spoedig sterven zou worden en nam afscheid van zijn familie. Hij deed daarna een gebed, 'zó levendig en indrukwekkend, als zelden een bede van zijn lippen is opgevangen.' Hij begon de regeling voor zijn begrafenis te treffen en liet tevens weten dat hij op de rouwkaart vermeld wilde hebben, dat hij ontslapen was op de grondslag van zijn belijdenis.

Vanaf dinsdag tot donderdag nam zijn ziekte zo hevig toe, dat hij haast niet spreken kon, maar daarna sprak hij weer duidelijk. Ja, zijn sterfbed werd als een preekstoel, waar hij haast ononderbroken getuigde van de hoop en verwachting die hij had. In die dagen begon Psalm 102 vers 11 voor hem te leven:

*'k Zal met blij gejuich Hem loven,
Die, uit Zijn paleis van boven,
Isrels leed en ongeval
Eens in gunst beschouwen zal;
En gevang'nen in hun zuchten
Horen, als zij tot Hem vluchten,
Om hen uit de wrede kaken,
Van de dood eens los te maken.*

Met volle teugen genoot hij de voorsmak van de eeuwige zaligheid, waar hij ook van sprak: 'Wat zal het heerlijk zijn als ik daar Boven mijn Borg mag ontmoeten.'

Zijn kerkenraadsleden omringden hem ook met trouw en liefde, waarbij een van hen sprak: 'Is ons baasje dan zo vrolijk?

'Nee hoor', was zijn antwoord, 'niet het baasje is vrolijk, maar het kind is blij omdat het naar zijn Vader gaat. Want o, mijn Vader draagt mij toch zo teder...!'

Zo sprak hij tot de omstanders, in het geduldig dragen van een onbeschrijfelijk lijden. Zijn dokter was ook onder de indruk en zei dat hij in zijn praktijk nooit iemand gehad heeft, die onder zulke pijnen zo blijmoedig was. Tot hem sprak hij: 'Ik kan over niets anders meer spreken dan over Jezus alleen, want Zijn liefde is mijn gehemelte zoet.' Uit medelijden klaagde ook zijn vrouw dat hij zo lijden moest. Maar zijn antwoord was: 'Ik wil de drinkbeker wel drinken, want mijn Borg heeft toch het zwaarste voor mij weggenomen. Ik word slechts volmaakt afgewerkt om mijn Vader voorgesteld te worden, zonder vlek of rimpel.' Op haar vraag of hij nog wat wilde eten of drinken zei hij: 'Jezus is mijn spijs en drank, wat hebben wij toch nog veel, toen Jezus dorstte ontving Hij slechts gal en edik.'

Hij vermaande de aanwezigen ook om de waarheid, zoals hij die altijd had mogen verkondigen, niet prijs te geven, daar het met minder niet zal kunnen.

Tot 9 december was hij nog verstaanbaar, maar door zwakte en pijnen werd het daarna minder. Toen het 11 uur was strekte hij zich uit en lag op de dood te wachten. Om half 2 verzocht hij zijn vrouw voor de laatste keer, om al zijn vrienden te groeten en nam hij ook van haar afscheid. Zijn ogen begonnen reeds te breken, maar toen hij de stem van zijn schoonzuster hoorde, jubelde hij uit:

*Die hoop moet al ons leed verzachten,
Komt reisgenoten, 't hoofd omhoog!
Voor hen, die 't heil des Heeren wachten
Zijn bergen vlak en zeeën droog.
O! zaligheid, niet af te meten,
O vreugd! Die alle vrees verbant,*

Toen hij tot de laatste twee regels kwam, klapte hij in zijn handen en sprak met stervende lippen en brekende ogen:

*Daar is de vreemdelingschap vergeten,
En wij, wij zijn in 't Vaderland.*

Ds. Van der Heijden had zijn strijd gestreden en zijn wens verkregen.

De begrafenis

Op dinsdag 14 december is hij onder grote belangstelling te Vlaardingen begraven.

Ds. G.J. Wolbers uit Enkhuizen had de leiding op de begrafenis en hij sprak uit Pred. 3 vers 14: *'Ik weet dat al wat God doet in der eeuwigheid zal zijn en daar is niets af te doen of toe te doen...'*. Vanuit het welbehagen Gods hield ds. Wolbers een indrukwekkende toespraak. Hoe dat welbehagen zich openbaart in de harten van Gods kinderen, om hen door tuchtigingen en kastijdingen te oefenen, zodat Zijn kracht in hun zwakheid wordt volbracht: *'Zo worden zij voorbereid voor de hemel!'*

Op de begraafplaats sprak hij over zijn vriendschap met de overledene, maar ook de ernstige roepstem, nu zijn vermaningen niet meer gehoord zullen worden. Zo ook voor hen die mogelijk ook op de begraafplaats waren en hem het laatste jaar niet waren gevolgd: *'Doch zij zijn van ds. Van der Heijden nog niet af. Zijn mond zwijgt nu voor het volk, doch in de morgenstond der eeuwigheid zal ds. Van der Heijden nog eens spreken tot allen die onder zijn dienst onbereid zijn gebleven. O, zullen de heiligen de wereld niet oordelen?'*

Hij sloot af met het laten zingen van de lievelingspsalm van de overledene Psalm 102 vers 11: *'k Zal met blij gejuich Hem loven...'*

Daarna spraken ds. D. Driessen (Chr. Geref.) te 's Gravenzande, ds. D.J. van Brummen (Chr. Geref.) te Alphen a/d Rijn. De eerste sprak als vriend een ernstig woord over *'Om hen uit de wrede kaken, van de dood eens los te maken'*. Ds. Van Brummen kende de overledene nog maar enkele jaren. Vooral toen hij een jaar geleden om op te sterken bij zijn familie in Alphen a/d Rijn was. Na een dienst kwam ds. Van der Heijden naar de consistorie, zeer onder de indruk van de gesproken woorden, over de Emmaüsgangers. Hij zei: *'Ja, nu weet ik mijn taak, hetzij korter of langer. Ik heb vanavond met de Emmaüs jongeren mijn wandeling gemaakt naar Jeruzalem, om te zeggen dat Hij leeft.'* Ds. Van Brummen eindigde met de woorden: *'Die Jezus preekte ds. Van der Heijden, waar plaats voor gemaakt was in het hart en door Die Christus tot de Vader. Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven'*(Joh. 3:36a).

Ds. H.A. Heijer (Herv.) uit Vlaardingen, was de laatste spreker. Hij haalde aan dat hij enkele jaren geleden de overleden predikant ontmoette in de kracht van zijn leven, die gedragen werd door de liefde van zijn gemeente, maar dat hij hem vijf jaar later zag, maar dan als een gebroken man, door velen van zijn liefhebbers verlaten. Ds. Heijer zei: *'Zalig die heeft leren leven niet bij de gunst van mensen, maar bij de genade Gods. Als hij in zware strijd was en van alle kanten werd aangevochten, werd hij ook verwaardigd te getuigen: dáár is de Koning. En die Koning heeft hem ook vrede geschonken.'*

Na de begrafenis kwamen de familie en vrienden nog bij elkaar in het gebouw 'Liefde en Vrede', waar het woord nog werd gevoerd door twee predikanten uit de Geref. Kerk te Vlaardingen, ds. D.B. Hagenbeek (1879-1952) en ds. H.J. Heida (1875-1964). (De ene was predikant in de A kerk en de andere in de B kerk; in 1921 werden de gemeenten samen gevoegd.) De laatste spreker was ds. C. de Jonge, de opvolger van de overleden predikant te Kampen. Ds. Wolbers eindigde met dankgebed, waarna nog gezongen werd: Psalm 68:3:

*Springt op van vreugd, verheft Zijn lof,
Die, daar Hij woont in 't hemelhof,
Een vader is der wezen;
Die weduwen haar recht verschaft,
Die streng haar onderdrukkers straft,
En voor Zijn wraak doet vrezén;
Een God die zet, uit mensenmin;
D' onvruchtbarren in een huisgezin;
En om Zijn macht te tonen,
Gevang'nen uit de boeien redt;*

*Maar die verlaters van Zijn wet
Doet in het dorre wonen.*

Ook in het leven van ds. Van der Heijden is gebleken dat de Heere zijn kinderen en vooral ook zijn knechten niet met vlag en wimpel naar de hemel brengt. Vooral bij hen die een vooraanstaande plaats in het kerkelijk leven hebben vervuld, zien wij dat de Heere een afgesneden zaak op de aarde doet en het vlees en bloed niet spaart. Zie de laatste jaren van ds. E. Fransen, ds. G.H. Kersten e.a. in welke moeilijke kerkelijke verwickelingen zij nog kwamen. Diezelfde weg moest ook ds. Van der Heijden gaan. Voor allen geldt het: *'Tot de tijd toe, dat Zijn woord kwam, heeft hem de rede des Heeren doorlouterd'* (Psalm 105:19). De weduwe van ds. Van der Heijden is overleden op 1 mei 1945 te Apeldoorn. Zij is bij haar man te Vlaardingen begraven. Hun verweerde grafstenen zijn daar nog te zien.

Geraadpleegde literatuur:

- A. Bel, *Leven en werk van ds. G. van Reenen*, Houten 1987
J. van Dam, *Komt luistert toe deel II*, St. Philipsland, 1987
A. Otten en L. Vogelaar, *Vijf broden en twee visjes*, Kampen. 2004
Ds. J. W. Slager, *Enige herinneringen en enige overdenkingen*, Utrecht, 1968
Oude Paden, *Op reis naar 't Vaderland*, Jaargang 11, juni 2006 en Jaargang, 4 juli 1999
L.J. Potappel, *Banden des geloofs*, Kampen, 1998
Dr. H. Florijn, *Oud Gereformeerd* Kampen, Houten, 1987
P van Balen, *Uit de geschiedenis van Waddinxveen*, Waddinxveen, 1940
A. Bel, *100 jaar Westnieuwlandkerk*, Vlaardingen, 1980
Ds. P. van der Heijden, *Afscheidsrede*, Kampen, 1910
Ds. P. van der Heijden, *Een strijder in volle wapenrusting*, Leiden, 1921
Ds. P. van der Heijden, *Tweeërlei roem*, Rotterdam, z.j.

2 *Ds. Pieter Diermanse (1822-1912)*

2.1 Een Zeeuw van geboorte

Op 29 november 1822 werd te Zoutelande, op het eiland Walcheren, Pieter Diermanse geboren. Zijn vader was Abraham Machiel Diermanse (1790-1855) en zijn moeder Christina van Kleven (1786-1857).

Abraham Diermanse werkte op een kleine scheepswerf. Daar had hij het niet gemakkelijk. Uiteindelijk werd hij gedwongen ook op zondag te werken. Maar hij besloot toch om de dag des Heeren niet te ontheiligen en bleef thuis. Toen hij de andere dag op het werk kwam, en vreesde naar huis gestuurd te worden, zei de baas: 'Je mág zelfs op zondag niet meer komen om te werken.'

Pieter was 20 jaar toen zijn ouders naar Middelburg verhuisden. Waarschijnlijk was de reden van verhuizing, dat zij daar meer een gewenst kerkelijk onderdak zouden vinden, in een gemeente waar zij zich thuis gevoelden.

In het eerste notulenboek van de Christelijke Afscheiden Gemeente van Middelburg wordt de naam van Machiel Diermanse voor de eerste maal genoemd op 28 september 1842. Op 20 maart 1843 schreef hij een brief, met het verzoek om lid te mogen worden van de gemeente. Enkele dagen daarna, 26 maart, wordt de naam van P. Diermanse genoemd en H. Willemse, waarbij de eerste toen in de kerkenraad gekozen werd. Pieter was toen 21 jaar.

Christelijke Afscheiden Gemeente

Vanaf 2 september 1836 was er een afgescheiden gemeente te Middelburg. Ds. H. J. Budding (1810-1870) vestigde zich in Middelburg en werd hun predikant, samen met de andere ontstane gemeenten in de provincie.

Op verschillende plaatsen was intussen de 'vrijheid' voor de samenkomsten aangevraagd. Ook te Middelburg volgde men hierin en koning Willem II verleende de erkenning op 8 juni 1841. Vanaf die tijd werden zij in het kerkverband van de Christelijke Afscheiden Gemeenten opgenomen.

Op 3 maart 1844 werd kandidaat J.L. Lankhorst tot de eerste predikant van de gemeente bevestigd. Hij is na ruim twee maanden, op 19 mei, plotseling overleden.

Daarna 'oefende' ouderling W. Brombacher, tot de gemeente in 1845 in ds. H.G. Klijn een eigen predikant kreeg. Ds. Klijn was er nog maar kort toen er een gunstige gelegenheid kwam om de Gasthuiskerk te kopen. Dit kwam goed uit, want de gemeente begon nogal uit te breiden. Begin 1849 kreeg ds. Klijn een beroep uit Noord-Amerika. Hij preekte 17 juni 1849 zijn afscheid en is daarna met meer dan honderd andere personen, uit verschillende plaatsen, naar Amerika geëmigreerd.

Vanaf 15 november 1850 tot 5 oktober 1856 was ds. H.H. Middel als leraar aan de gemeente verbonden. Hij schreef er van: 'Een menigte van zondaren werd bekeerd en des Heeren volk opgebouwd in het heilig geloof, in de vaste hoop en de vurige liefde.' De Gasthuiskerk moest door de grote toeloop met 300 zitplaatsen uitgebreid worden. Ds. Middel bevestigde in die tijd ook het huwelijk van David Janse, die later ouderling en predikant werd in de ledeboeriaanse gemeente. Veel kinderen Gods, zoals Jan Vader van Meliskerke en anderen, liepen een grote afstand om de Middelburgse leraar te beluisteren. In 1851 deed Jan Vader hier geloofsbelijdenis.

Het leed werd het predikantengezin niet onthouden, want op een zondag, bij het uitgaan van de kerk kwam zijn dochter Hermina, toen zij viel, onder de paarden terecht, wat uiteindelijk

haar dood veroorzaakte. Na veel strijd, is zij op 18-jarige leeftijd in vrede gestorven. Korte tijd daarna, in 1856, is ds. Middel naar Deventer vertrokken, daarna was ds. H. Renting (1825-1891) predikant te Middelburg, van 1858-1866.

Geroepen tot predikant

In het jaar 1855 stierf Pieters vader en moest hij, als schoenmaker, voor het dagelijks onderhoud van zijn moeder zorgen.

Al geruime tijd gevoelde Pieter steeds een drang om het Woord te preken, maar er was steeds twijfel of de aandrang uit een zuiver beginsel voortkwam en of het misschien een heimelijke zelfverheffing voortkwam. Dus onderdrukte hij het zolang mogelijk en besloot bij zichzelf; 'indien deze begeerte van de Heere is, dan bane Hij Zelf ook de weg'. Want de middelen had hij niet en bovendien moest hij ook voor zijn moeder zorgen.

Maar op een kerkenraadsvergadering verzocht de voorzitter, dit moet ongetwijfeld ds. Middel geweest zijn, of Diermanse zich enkele ogenblikken wilde verwijderen. Toen hij teruggeroepen was, vroeg de voorzitter of er in hem een begeerte was tot het predikambt. Daarop verklaarde Pieter openhartig wat er in hem omging, maar toch wees hij het af, omdat hij voor zijn moeder moest zorgen. Toen de kerkenraad voorstelde om haar voor hun rekening te nemen, werden voor Pieter alle beletselen weggenomen en gaf hij zich over.

De notulen van de kerkenraadsvergadering van 26 juli 1857 vermelden dat ouderling Diermanse attest vraagt om de studie in Kampen te volgen, tot de opleiding voor het leraarsambt. De notulen van 7 augustus vermelden bij artikel 3, dat vanuit Kampen gunstig gereageerd is op de aanmelding en 'dringend aanraadt om met ons voornemen omtrent genoemde broeder door te gaan'. Er werd volgens artikel 4 besloten dat de gemeente Middelburg de kosten zou betalen en verder ook voor weduwe Diermanse zou zorgen.

De volgende dinsdag reisde Pieter naar Kampen, met een voorschot van vijfenzeventig gulden.

In de kerkenraad bleven vier ouderlingen over, Joh. Minderhout, C van de Putte, R. Langejan en H. Willemse.

Pieters moeder is in datzelfde jaar overleden.

2.2 Als predikant bevestigd

Kort verblijf in Vlissingen

Na een voorspoedige studie kreeg de 40-jarige kandidaat Diermanse op 11 juli 1862 een beroep uit Burgersdorp in Zuid Afrika, om onder 'Doppers' predikant te worden, op een traktement van drieduizend gulden, met een vrije woning en vergoeding van de overtocht. Voor dit beroep bedankte hij en nam een beroep uit Vlissingen aan.

Op 8 oktober trouwde kandidaat Diermanse met Anna Maria Sonius (geboren 19 mei 1828 en overleden 12 juli 1866). Haar vader had een groot aannemersbedrijf, maar was als 'vrijmetselaar' vijandig tegenover de godsdienst. Zijn dochter Anna Maria voelde zich sterk aangetrokken tot de verachte groep van de afgescheidenen, in die dagen. Dit ging zover dat hij een plan maakte om zijn dochter het huis uit te zetten. Maar dit gebeurde niet, want hij herinnerde zich dat er ergens in de Bijbel stond: *'Die Mijn volk aanraakt, die raakt Mijn oogappel aan.'* Dat maakt zoveel indruk dat hij van zijn voornemen afzag. Hij gaf zelfs toestemming om met een student in de theologie te trouwen.

Kandidaat Diermanse werd bevestigd op 12 oktober 1862 door ds. C. Steketee uit Nieuwdorp.

Deze preekte over Jes. 52:7a: *Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten dergene die het goede boodschap* ' Diezelfde middag deed ds. Diermanse zijn intree uit 2 Kron. 20: 12: *In ons is geen kracht tegen deze grote menigte*'.

Na een verblijf van bijna twee jaar heeft hij afscheid genomen van zijn gemeente in de Palingstraat, omdat hij een beroep naar Waardhuizen (N.Br.) had aangenomen. Bij het vertrek was er ook smart in het gezin Diermanse, hun drie weken oude dochtertje Willemina Ester, was kort voor hun vertrek reeds gestorven.

Predikant te Waardhuizen (gemeente Almkerk)

Vanaf 1843 werd er in een verbouwde schuur 'Waardhuizen no 35' kerkdiensten gehouden van de Christelijke Afscheiden Gemeente. Na de komst van de eerste predikant, ds. F.M. Penning (1851-1861) werd vanaf 1853 het eerste notulenboek aangelegd. De gemeente bestond toen uit ca. 60 leden en doopleden. In 1861 heeft de gemeente een poging gedaan om ds. Th.de With uit Utrecht te beroepen. Deze predikant was geschorst, zodat, na een lange procedure, de kerkenraad afzag om hem te beroepen.

Op 25 september 1864 werd ds. Diermanse bevestigd. Toen hij in 1869 vertrok bestond de kerkenraad uit: ouderling G. van der Beek Gzn., D.J. Hey en C. Nieuwenuizen; als diaken J. Biesheuvel, Z. van Herwijnen, C. Nieuwenhuizen, B. Roubos en H. Straf. De gemeente bestond toen uit 245 zielen.

Bij zijn komst was het nog merkbaar dat ds G.F. Gezelle Meerburg, predikant in Almkerk, een zuivere prediking in die omgeving had laten horen. Wie de nieuwe predikant hoorde, met zijn krachtige stem, begreep dat het een man was met een vast karakter. Hij vond al spoedig ingang in de gemeente, hoewel hij als Zeeuw wat stug leek, had hij spoedig achting in de gemeente. Ook de jeugd voelde aan dat de nieuwe predikant iemand was met gezag.

Cornelis Schouten

Hij stond ruim een half jaar in Waardhuizen toen hij op een zondagmiddag naar de kerk liep. Kees Schouten met enkele andere opgeschoten jongens waren met een spel bezig, waarbij het er om ging om het geld van elkaar te winnen. Ze schrokken niet weinig toen ds. Diermanse ineens voorbij kwam. Direct sprak de dominee een van de jongens aan: 'Kees, jongen, nu hebben wij jou in de kerk moeten schrappen, maar het zou kunnen wezen dat je bij God nog niet geschrapt bent.' Ongetwijfeld zal de leraar nog meer woorden van vermaan tot de jongens gesproken hebben, maar deze woorden drongen bij Kees diep in zijn hart.

Toch is hij, nadat hij de gedachte hieraan wat onderdrukt had, nog een poosje doorgedaan in zijn zondig leven, tot de cholera epidemie het daarop volgende jaar uitbrak. Elke dag werden er mensen begraven. Toen kwam er een ogenblik in het leven van Kees dat hij meende óók voor God te moeten verschijnen. Het was tot blijdschap van zijn moeder, toen zij hoorde dat haar zoon, zijn Rechter om genade ging bidden.

Toen hij in Gods Woord las dat er voor hem nog een mogelijkheid was om zalig te worden, dacht Kees dat hij nu ook bekeerd was en dát moest hij de dominee gaan vertellen. Dus ging hij voortaan ook naar het gezelschap dat elke zondagavond in de pastorie bij elkaar kwam. Maar dat viel tegen, want niet alleen de eerste keer, maar ook daarna vroeg de dominee niets aan Kees. Na enkele weken zei hij, bij het naar huis gaan: 'Kees, wanneer je nu volgende week weer komt, dan moet je eens vertellen waar je met je zonden gebleven bent.'

De volgende dag bleek dat Kees de vraag niet vergeten was, het was verkeerd gevallen en hij werd steeds nijziger. Hij was in de grienden van de Biesbos bezig met zijn kapmes. Hij sloeg hoe langer hoe harder en zijn woede laaide zo hoog op dat hij, wanneer de dominee nu over de dijk zou komen, hij hem met zijn kapmes van boven tot onder wel in tweeën zou willen

hakken. Toen greep de Heere in met de woorden uit Prediker 12 vers 11: *‘De woorden der wijzen zijn gelijk prikkelen en nagelen, diep ingeslagen...’*

Door een diepe weg van ontdekking is Kees later tot de kennis van de Heere Jezus gekomen; hij kon nu óók vertellen waar zijn zonden gebleven waren. Hij had een teer godzalig leven en kreeg veel achting onder Gods volk. Hij heeft niet lang meer in Waardhuizen gewoond; want hij verhuisde naar Papendrecht. Daar is hij jaren later een bekende oefenaar geworden, in een vrije Christelijke Gereformeerde Gemeente.

Korte tijd nadat Kees verhuisd was, preekte ds. Diermanse, in 1869, zijn afscheid te Waardhuizen, waar Kees ook graag bij wilde zijn. Toen hij vanuit de verte zijn geboortedorp zag kwam er een vraag in zijn hart tot God, hoe het nu verder met de gemeente moest, nu haar getrouwe leraar weg was. Hij kreeg het ontzettend antwoord: ‘Wee hen, als Ik van hen zal geweken zijn.’ Maar heel zijn leven vergat hij ds. Diermanse niet meer, want bij zijn vrienden sprak hij tot in zijn ouderdom, met achting over zijn vroegere leraar.

2.3 Getrouw tot de dood

Ds. Diermanse was nog maar korte tijd in Waardhuizen toen een hevige cholera-epidemie uitbrak, wat in het hele land tienduizenden mensenlevens gekost heeft. In de streek rondom Waardhuizen, maar vooral ook in het naburige Werkendam woedde deze plaag op een verschrikkelijke wijze.

In 1842 was hier een Christelijke Afscheiden Gemeente ontstaan. Men kwam samen in een verbouwde woning tot 1859, wat de geschiedenis inging als ‘Naboths Wijnberg’ Vanaf die tijd kwam de gemeente samen in een nieuwe kerk aan de Hoogstraat. Intussen was ds. S.O. Los hun eerste predikant (1848-1856). Ds. W. H. van Leeuwen volgde hem op (1858-1863). Daarna ds. W.J. Weijnenberg (1863-1865) en ds. A. ’t Hart van 1866-1887).

De kerkelijke gemeente behoorde tot dezelfde classis als Waardhuizen, maar de eigen predikant was een half jaar geleden vertrokken, zodat andere predikanten nu en dan voorgingen. Omdat er geen eigen leraar was werd ds. Diermanse verzocht om op 15 juli 1866 een bidstond te houden. Dit bracht de dominee in verlegenheid; mocht hij zich in deze besmettelijke ziekte begeven? Hij gevoelde tegenzin en overlegde met zijn vrouw, met de kerkenraad en met een vriend. Allen waren er verlegen mee, maar niemand durfde het afraden. Zelf neigde hij ernaar om de roeping te gehoorzamen en het verder aan de Heere over te laten. Zijn vriend sprak het beslissende woord: ‘De wereld zou het niet durven nalaten in uw geval. U wordt daar geroepen en ik zal u daarheen rijden. Die mensen hebben daar nooit meer dan nu behoefte aan.’

Toen durfde ds. Diermanse niet meer tegenstaan en bad tot de Heere of Hij alle vrees voor de daar heersende ziekte wilde wegnemen. De vrees werd niet helemaal weggenomen, maar overtuigd van zijn roeping reisde hij met zijn vriend naar Werkendam.

Hartverscheurend waren de mededelingen van de kerkenraad en de vrienden daar. Hij preekte in een volle kerk, aan de Hoogstraat, met veel ruimte voor zichzelf, maar wat een droeve aanblik was er op ieders gezicht getekend. Het werd een dienst die voor de predikant en de toehoorders nooit vergeten zou worden; het zwaard was uitgetrokken over Werkendam!

Toen zij weer naar huis reden vertelde hij zijn vriend een innerlijke vrede in zijn ziel te gevoelen en blij te zijn de dienst in Werkendam te hebben waargenomen.

Terug uit Werkendam

De dominee was nog maar net binnen toen zijn vrouw tegen hem zei, dat hij er zo vreemd en bleek uitzag. Nadat hij de volgende zondag nog gepreekt had, greep de cholera de volgende dag hem ook aan. Overdag gevoelde hij wat in zijn buik, maar voelde zich toch nog goed

genoeg om 's avonds op de kerkenraadsvergadering te zijn. Hoewel hij af en toe wel even weg moest. De daarop volgende nacht sloeg de ziekte in volle hevigheid toe.

Het leek erop of het onderste deel van zijn lichaam los kwam van het andere deel en inwendig alles in vloeistof veranderde. Dit ging samen met aanhoudend braken en hoofdpijn. In korte tijd verdwenen alle krachten en begon de dood zich af te tekenen. Hij werd onherkenbaar door een vreemde kleur op het gelaat.

Na enkele uren lag hij aan de grens van de eeuwigheid. Volgens de dokter kon het niet meer langer dan een uur duren. Zijn vrouw was tot in het diepst van haar hart getroffen en liep wenende door het huis en zei: 'Ik zal spoedig weduwe zijn, met één kind en straks met twee kindertjes.'

Deze woorden troffen haar man tot in het diepste, maar daartegenover was het voor zijn eigen hart ruim. De verschrikking van de dood was voor hem geweken. De handelingen des Heeren waren voor hem heilig liefelijk en goed. De Heere gaf zoveel kracht dat hij zijn vrouw kon aanspreken, haar wijzende op Hem, die een Man der weduwen en een Vader der wezen is.

Hij werd met blijdschap vervuld toen hij merkte dat de Heere haar hart opende, door haar een toegang te geven tot de genadetroon en dat zij daar rust vond voor haar gefolterd hart. Het was nog steeds middernacht, maar zij voelde zich verplicht om hulp te halen. In de buurt woonde een diaken, waar zij naar toe liep en hem verzocht om de dokter in Almkerk te waarschuwen. Hij ging daar direct heen en na enige tijd kwam de dokter. Vanaf dat ogenblik raakte ds. Diermanse in een bewusteloze toestand, hoewel hij bij zijn verstand bleef, maar het leek of hij het niet goed gebruiken kon.

Cholera ook bij de predikantsvrouw

De volgende vrijdag kreeg de dominee zijn vrouw ook buikpijn en diahrre. 's Zondagsmorgens schonk zij nog koffie voor de kerkenraad, maar later op de dag moest zij ook naar bed. 's Avonds verzamelde zij nog alle krachten en is zij met haar kleine kind nog bij het bed van haar man geweest. Daarna kon zij niet meer van het bed komen, want de cholera had ook haar lichaam aangegrepen. In korte tijd was zij nu al haar krachten kwijt en zij moest vijf maal op een dag verschoond worden. Beiden lagen nu op de rand van de eeuwigheid, terwijl vrienden, ondanks een groot besmettingsgevaar, met alle liefde hen verzorgden.

Intussen deed de Heere haar over alle omstandigheden heen zien, zodat zij zei: 'Het is goed zoals de Heere doet, mocht mijn man het ook zo gemakkelijk hebben als ik.' Voordien had zij nooit zo ruim gesproken. Maar het duurde niet lang of zij raakte buiten kennis. Dit duurde tot donderdag nacht, 12 juli en in die nacht is zij zeer zacht ontslapen, zoals haar man zei: 'Om naar een beter oord dan dit tranendal te gaan.' De daarop volgende zaterdag is de predikantsvrouw al begraven.

's Zondags kwam de dokter weer kijken en hij constateerde dat de dominee, als door het oog van een naald, mogelijk zou herstellen. Van velen uit de gemeente ging er een gedurig gebed op en die dag werd ervaren dat de Heere een Hoorder van het gebed is.

Nu had de dokter gezegd dat hij mogelijk heel de zomer geen werk meer zou kunnen doen. Maar de Heere maakte het zo, dat 's zondags de dominee als een luisteraar in de kerk zat en de volgende zondag weer twee keer mocht preken. Dat was voor ieder tot grote blijdschap.

In diepe rouw en smart

Nadat het herstel begonnen was, ging de dominee ook beseffen en te gevoelen wat er gebeurd was. Hij was zijn zeer beminde vrouw kwijt, wat een ondragelijke last voor hem was. Hij wist haar, op het gebed, van de Heere gekregen te hebben. De Heere had hen kennelijk samengevoegd en nu, na bijna vier jaar, van hem weggenomen. In de jaren hadden zij een zeer hartelijke, huiselijke vrede met elkaar en nooit was er een onvriendelijk woord gevallen,

of een boos gelaat gezien. Ook in geestelijke zin waren zij elkaar tot een hand en een voet geweest. Maar haar zorg en liefde, haar afwezigheid en opbeurende woorden in moeilijke omstandigheden en hun gezamenlijk overleg was nu voorgoed voorbij, zodat hij moest zeggen: 'Mijn tranen hadden geen grenzen.' Vele nachten week de slaap van zijn ogen, zodat hij soms met David moest uitroepen: '*Och, dat ik, ik voor u gestorven ware* (2 Sam. 18:33b). Ik wist dat zij het in de hemel nu beter had dan hier, maar had ik het gekund, ik had haar uit de hemel en uit het graf gehaald.' Hij verlangde ook om zijn kind weer thuis te krijgen. Het was door anderen verzorgd en was ook aangetast geweest door de verschrikkelijke ziekte. Het zag er wel erg vervallen uit, maar was gelukkig nog gespaard. Met zwarte rouwkleertjes aan, vermeerderde het de smart, want het kind was ook zijn tere, lieve moeder kwijt, zodat de dominee opnieuw vol van verdriet was en zei: 'Ik kon het niet aanzien, het was of mijn hart opnieuw werd doorsneden.'

Maar de Heere liet Zich niet langer onbetuigd. Hij kreeg zijn samengeperst hart voor de Heere uit te storten, zodat hij nu bewaard werd voor opstand. 'Met een buigend, wenend hart billijkte ik nu het doen van de Vrijmachtige en vond verkwikking en ondersteuning.'

Toch werd het verlies en het gemis van zijn geliefde vrouw niet helemaal weggenomen, het overviel hem telkens weer, dat de Heere hem zó hard geslagen had.

Intussen kreeg hij ook begeerte om weer te mogen preken, maar dat werd hem van alle kanten afgeraden, want het herstel zou een hele tijd duren en het was nu nog maar de tweede week. Het liet hem niet los, want er leefde steeds in zijn hart; 'Lazarus onze vriend slaapt'. Maar om er over te preken leek hem onmogelijk. Toch besloot hij, onder inwachting van de hulp des Heeren, om 's morgens er een uurtje over te preken. Voor zover hij kracht had, had hij de tekst, met veel tranen enige tijd bestudeerd. Voor hij naar de preekstoel ging hadden de gedachten over dit onderwerp, zijn ziel niet weinig beroerd, zodat hij verzuchtte: 'Heere, indien U mij niet ondersteund, zo wordt het een treurtoneel in de kerk'.

De dominee had haast geen kracht om op de preekstoel te komen, maar de Heere hielp hem naar het lichaam en ook naar de ziel. Hij kreeg veel kracht preekte in alle rust, veel langer dan hij voorgenomen had. Met vrede verliet hij, na de dankzegging van Gods hulp, de preekstoel.

De Naam de Heeren zij geloofd

Nauwelijks was hij weer in zijn kamer, nadat hij de Heere eerst had mogen erkennen voor de bewezen goedertierenheid en gebedsverhoring, of er kwam weer een heimwee naar zijn vrouw terug. Het gemis was haast ondragelijk en zijn ziel werd weer opnieuw, als vaneen gescheurd.

Toch wilde de Heere hem ook nu niet aan zichzelf overlaten, want het water kan wel tot aan de lippen komen, maar Hij zorgt dat het er niet over gaat. Wat was het goed voor hem om in de Heere een ware toevlucht te mogen hebben.

De volgende dinsdagavond, bij het naar bed gaan, had de dominee twee behoeften voor zijn ziel, dat zij stil en gerust mocht zijn, en voor het lichaam, dat het wat rust mocht krijgen. Hij had namelijk in vele dagen en nachten niet geslapen en dat met zo'n zwak lichaam. De Heere gaf hem hiervoor te bidden en de verhoring, want nauwelijks lag hij op bed en viel in slaap.

Na een uur werd hij verkwikt weer wakker, maar gelijktijdig gevoelde hij weer de betrekking tussen God en zijn ziel. Met meer kracht en helderheid, vervulde hem een zoete vrede. Nu werd hij door de Heere gewezen op zijn vrouw en werd herinnerd aan haar tranen en smart, dat zij niet kon leven naar de keus van haar hart. Het was of hij haar nog hoorde klagen over haar boos hart, afzwerende gedachten, gehechtheid aan het aardse. Teveel gehechtheid aan haar man en kind, vervulde ook haar hart, met smart voor de Heere. Ook had zij dikwijls strijd met betrekking tot haar gezondheid en Gods bezoekende hand.

Dit alles overdenkende, kreeg hij een indruk van de heerlijkheid en duidelijk kwam hem voor dat zij daar nu ook was. Het was alsof hij haar zag, verlost van het lichaam der zonde en geheel vervulde met Gods liefde. Het was alsof hij ook bij haar was en de zaligheid zag die zij genoot.

Nee, nu geen tranen meer over de aanklevende verdorvenheid, over het gemis van Jezus, door duisternis en strijd. De nacht was voorbij en het was altijd dag voor haar en haar zon zal niet ondergaan.

Wat een blijdschap was dit voor de predikant; hij begon God te prijzen voor het goede wat Hij haar bewezen had. Hij gevoelde op dat moment goed dat de Heere de huwelijksband weggenomen had. Het natuurlijke was weggenomen, maar het geestelijke bleef.

Verschillende malen had hij haar wel uit het graf en uit de hemel willen halen, maar hij was nu blij dat zij in de hemel was en hij zei: *'De HEERE heeft gegeven, en de HEERE heeft genomen; de Naam des HEEREN zij geloofd'* (Job 1:21b). Daarna bepaalde de Heere hem bij zijn kleine kind, waarover hij ook dikwijls bezorgd geweest was, hoe het nu moest. Maar Hij kwam hem voor met het verbond, hoe het kind door de doop aan een Drie-enig God was opgedragen. Hij mocht zich hieraan vastklemmen en de Heere liet hem als het ware zeggen wat zijn begeerte was. Met vrijmoedigheid mocht hij pleiten op de verbondsbelofte, gedaan aan het zaad van Zijn volk, dat hij het destijds bij de doop, naar Gods Eigen woord, Hem opgedragen had. Samen hadden zij het kind dikwijls, op hun knieën, aan Hem opgedragen, als aan een belovend en vervullend God, Die niet kan feilen. En voor de toekomst was zijn begeerte of Hij er voor zorgen wilde, omdat hij het niet kon. Hij wilde wel doen wat in zijn vermogen was, onder inwachting van Gods hulp. Maar dat het voor Zijn rekening lag.

De Heere gaf Zijn knecht zoveel ruimte dat hij al de zorgen voor de toekomst van het kind verloor en erin kon berusten.

Goed en recht

Wat was het ds. Diermanse zoet en dierbaar om met God te spreken en te onderhandelen over het lot van ziel en lichaamsomstandigheden. Werkelijk, Hij is een Rotsteen, Wiens werk volkomen is. Wat was het een oneindige liefde en goedheid wat hij in de Heere zag; te proeven en te smaken dat de Heere goed is.

Maar nog meer wilde de Heere Zijn barhartigheden openbaren, maar nu over hemzelf. Alles wat hem overkomen was en de roede waar de Almachtige hem mee bezocht had, had reeds een diepe indruk op hem gemaakt. Hoe ontzaglijk was God voor hem en hoe laag wilde zijn ziel zich bukken in schuldgevoel voor de Heere, in het erkennen van Zijn rechtvaardigheid en vrijmacht. Maar de Heere toonde hem ook het geluk, wat hem boven duizenden, te beurt gevallen was, dat de Heere zijn Deel was.

Reeds twee en twintig jaar geleden was hij door de Heere geholpen en uit veel benauwdheden gered. Nooit had Hij hem verlaten, want in die tijd had Hij hem voor Zijn rekening genomen en al zijn zware schulden uitgewist. Veel strijd had hij gehad, maar ook zoete vrede en hemelse ontmoetingen waren zijn deel geweest.

Nu werd hij daar weer op gewezen, hoe het de oneindige liefde des Vaders, de oneindige liefde van Zijn zoon en de krachtige leiding van de Heilige Geest was die in hem geopenbaard was. Wat was het *Abba Vader* zoet.

Oneindigheden van schatten werden voor zijn ogen geopenbaard. Wat een onbepaalde goedheid om Zich over hem te ontfermen, zo een vuile moedwillige zondaar, die zich als een ondiep in het vuil gesteld had. Waarom was hij niet in de hel en voor eeuwig verloren?

Nu, uit een liefderijke hand, uit duizenden uitverkoren. Nee, het waren geen rampen meer, wat hem overkwam, maar zoete behandelingen van de Vader. Nog een paar stappen en zijn weg zou hier eindigen en die stappen zouden ook veilig zijn.

Een drie-enig God was zijn deel en wat een volheid van liefde, zorg, macht en leven was dit toch. Hij gevoelde zijn gezicht veel te beperkt en zijn woorden niet geschikt om te bevatten en uit te spreken wat het is om bekeerd te zijn.

Zo bleef hij die tijd in sprakeloze verwondering voor de Heere liggen en zoals hij daar lag, sprak de Heere in zijn ziel: 'Ik zal u leiden naar Mijn raad en daarna in heerlijkheid opnemen.'

Voordien had hij nachten doorgebracht en zijn kussen nat gemaakt met tranen van verdriet, maar nu mocht hij waken, wenen en zich verblijden in het goede waar de Heere hem mee overladen had. Hij achtte niemand zo gelukkig als hij nu zelf was en zag de kastijdingen alleen als liefdebewijzen.

'Intussen was de morgen aangebroken en tijd om op te staan. Dikwijls was de morgen drukkend en benauwend voor mij geweest, daar ik zoveel miste, maar Heere, zei ik, nu is de morgen niet benauwd, mijn huis is nu niet eng en nauw en waar ik ook kijk, mijn huis is nu niet leeg, want Gij vervult mijn huis en mijn hart. Waar ik mijn voetstappen zet en mijn ogen wenden, het is alles ruim en vrede. Alles was zo veranderd. Mijn ziel sprong op van vreugde, geen zorg, geen zonde, geen ellende drukte mij, Jezus was mij een veilige weg, waarheid en leven. In stille berusting is de Heere mijn sterkte.'

(Uit een brief, geschreven door ds. Diermanse aan de kerkenraad van de Christelijke Afgescheiden Gemeente te Middelburg, op 22 augustus 1866)

2.4 Naar Westmaas, in de Hoekse Waard (1869-1873)

Op 9 december 1867 is ds. Diermanse weer getrouwd. Zijn tweede vrouw was Anna Jacoba de Haan (geb. 19 mei 1828 te Zierikzee en overleden op 15 april 1905 te Arnhem).

Het volgend jaar kreeg hij drie beroepen, uit Haarlem. Colijnsplaat en op het einde van het jaar van de gemeente Westmaas, wat hij aangenomen heeft.

Vanaf 1838 kwamen er enkele gezinnen bij elkaar, die het niet meer in de vaderlandse kerk konden uithouden. Corstianus van Stigt was de eerste ouderling van de gevormde Christelijke Afgescheiden Gemeente.

Op 29 juli 1841 richtte de gemeente zich tot koning Willem II om erkenning. Na enkele jaren van zelfstandigheid werd er contact gezocht met de classis, waarna op 31 oktober 1849 Westmaas in het kerkverband werd opgenomen. Jacob Kleinendorst was in die tijd ouderling en zijn zoon Korstiaan diaken. In 1853 liet Korstiaan weten te willen opgeleid worden 'tot de dienst des Woords', hij was toen 33 jaar. Hij werd een zeer geziene predikant, die pal voor de waarheid stond. Zelfs vanuit de ledeboeriaanse gemeenten werden pogingen aangewend om hem tot dit verband over te halen.

In 1858 ontstonden er moeilijkheden in de gemeente en dreigde deze teniet te gaan. Maar enkele jaren daarna leefde het weer op.

De eerste notulen van de kerkenraad zijn van 7 januari 1867. Op 20 december 1868 vermelden ze, dat ds. P. Diermanse met algemene stemmen tot leraar gekozen is. De consulent ds. G. van der Kamp, uit Puttershoek, kon op deze vergadering niet aanwezig zijn.

Er staat niet vermeld in het notulenboek dat de dominee het beroep heeft aangenomen, ook niets over zijn intrede, maar dit was op 14 februari 1869. Vanaf 1 maart worden de notulen door de eigen predikant geschreven. Uit deze notulen is vast te stellen, dat tijdens het verblijf van ds. Diermanse in Westmaas, A. van Vliet, en A. Groeneweg en P. Veldhoen ouderling waren, en C. Verhulp, M. van Vliet, Corstiaan Jabaaij en Quartel diaken geweest zijn. Van D.

van Oudheusden is het niet duidelijk of hij ouderling of diaken geweest is. Met de komst van de predikant bestond de gemeente uit ca. 60 leden en doopleden.

Toen de dominee korte tijd in zijn gemeente stond, ontdekte hij bij zijn woonplaats een buurtschap, waar de bevolking erg ruw en min of meer verwilderd was. Dáár moest de dominee juist wezen en daar heeft zijn arbeid een rijke vrucht gedragen. Met veel takt wist hij de mensen naar de kerk te krijgen en onder de prediking kwamen verschillende mensen tot bekering. De onkunde was zo groot dat hij elke zondagavond een bijeenkomst hield voor 'onwetenden', een soort lidmatencatechisatie.

De notulen van kerkenraadsvergaderingen, die door de dominee zelf geschreven werden, waren meestal maar enkele regels. Uit een vrij moeilijk handschrift was het volgende te ontcijferen:

Verg. 11 mei 1871

De Preses opent de vergadering met gebed. Niemand was absent.

De notulen der vorige vergadering goedgekeurd. Deze vergadering wordt beschouwd als een voortzetting van de laatst voorgaande.

De preses leest een brief van Ds. Notten, inhoudende een antwoord op de vraag op de laatste vergadering hem gedaan, in het geval van Wols. Na alles in ernstige overweging genomen te hebben, besluit men Cornelis Wols nu niet aan te nemen, omreden in vorige notulen vermeld. Maar hem een nieuwe, van ons bepaalde tijd onder toezicht te laten staan, om dan naar omstandigheden te handelen.

Niets meer aan de orde, wordt de vergadering gesloten met gebed door D. van Oudheusden.

P. Diermanse Preses

A. van Vliet

En willekeurig verslag, ruim een jaar later:

Verg. 1 Sept. 1872

De Preses opent de vergadering. Van Oudheusden absent.

De notulen van de vorige vergadering worden goedgekeurd. Verhulp, lid der gemeente verschijnt, geliteerd zijnde de naar de vergadering. Volgens gemeld heeft hij zich schuldig gemaakt aan teveel gebruik maken van sterke drank en het spreken van onstichtelijke taal. Dit wordt genoemde persoon voorgesteld.

Hij erkent dit allebei en verklaart op welke wijze hij in die toestand gekomen is. Erkent zijn schuld en wenst vooral daarvoor bewaard te blijven.

Nadat men hem met gebed heeft laten vertrekken, besluit men, ten gevolge van zijn belijdenis, de kerkelijke tucht op hem niet toe te passen, maar hem door een commissie uit de kerkenraad ernstig te vermanen en alleen de gemeente kennis te geven op de eerst volgende rustdag.

Niets meer aan de orde zijnde wordt er gesloten met gebed en dankzegging door diaken G. Plomp.

P. Diermanse Preses

A. van Vliet

De gemeente was eigenlijk niet instaat om in het onderhoud van hun leraar te voorzien. Zijn loon was 700 gulden per jaar. Maar de predikant moest zeggen dat het zijn gezin aan niets ontbroken heeft. Er werd veel tot onderhoud van het leven naar de pastorie gebracht.

De predikant had zoveel gezag en ontzag dat de plaatselijke burgemeester bij het vertrek van de dominee zei: 'Er is geen betere politieagent dan die afgescheiden dominee.'

Toen de dominee dan ook een beroep naar Nieuw-Vennep in 1873 moest aannemen, was de teleurstelling in Westmaas groot. Maar tot jaren na dien, bleven zij *hun* leraar waarderen!

Nieuw-Vennep

Ds. Diermanse stond op tweetal met ds. H.J. Schotel uit Bergambacht. De uitslag van de verkiezing was dat ds. Diermanse beroepen werd met 34 tegen 10 stemmen. Niet alle leden stemden, want er was in dat jaar nogal oppositie tegen de kerkenraad. Hij deed in Nieuw Vennep zijn intrede op 14 september 1873.

Op 16 september is de eerste kerkenraadsvergadering door de nieuwe predikant geleid, waarbij heel wat problemen aan de orde kwamen. De indruk wordt gewekt dat de nieuwe dominee voortvarend optreedt om de problemen zo spoedig mogelijk op te lossen. Op de volgende vergadering werd voor het eerst censura morum onder elkaar gehouden en er werd besloten dat 'bij de heilige plechtigheid, de leraar in het bedienen enige hulp van ouderling of diaken mocht worden verstrekt en enig nader toezicht wordt gehouden op hen die aan het Avondmaal komen'.

Ook in deze plaats kwam al spoedig openbaar wat de dominee zijn sterkste kanten waren: Vurig en ijverig, 'een herder bij uitnemendheid, die vooral de toegenegenheid van de jonge mensen wist te winnen'.

In januari 1875 werd gesproken over de kerk, die te klein geworden is. Er werd besloten om 20 stoelen te kopen en een jaar later om de kerk te vernieuwen. Dit werk kwam in 1877 klaar. Maar op de kerkenraadsvergadering van 5 september deelt de leraar mee, dat hij een beroep naar Terneuzen aangenomen heeft. Dit besluit was tot grote droefheid, want de verhoudingen waren zeer goed. Op 7 oktober heeft ds. Diermanse afscheid genomen uit 2 Thess. 3: 18.

Korte tijd in Terneuzen

In 1878 verhuisde ds. Diermanse naar Terneuzen, waar hij zijn intrede deed op 14 oktober. Ook in Terneuzen was hij getrouw in de prediking, maar ook in zijn herderlijk werk. Was er een gemeentelid ziek, de dominee was direct ter plaatse. Men noemde hem wel Asahel, omdat men hem tijdens zijn bezoeken van het ene gezin naar het andere gezin, altijd met een snelle pas zag lopen.

Verder valt er niet veel te schrijven over de opvallend korte tijd dat hij predikant in deze plaats was.

Zijn zoon heeft later verteld dat hij op een keer alleronverwachts in een van zijn gemeenten vertrokken is, hoewel het niet met zekerheid vast te stellen is op welke plaats dit was.

'Op een zekere avond, van een bijeenkomst thuisgekomen zijnde zag hij er geheel ontdaan uit, zodat zijn echtgenote vroeg: Maar man, wat is er gebeurd? Waarop hij zijn wedervaren verhaalde en er onmiddellijk bijvoegde: Ik krijg vanavond een beroep. Op de vraag: waar vandaan? Was het antwoord: Ik weet het niet.'

En werkelijk wist hij er niets van. Maar enkele ogenblikken later viel er een brief in de bus, die zijn echtgenote hem overhandigde met de woorden: Hier heb je het beroep. Het was inderdaad een beroepingsbrief.'

Apeldoorn als laatste gemeente

De laatste gemeente die ds. Diermanse diende was Apeldoorn. Dit was van 1880 tot 1897. Hier deed hij zijn intrede op 15 augustus 1880. Een hele tijd was de predikant aan deze gemeente verbonden. Toch is er uit die tijd niet veel bekend. Wel zijn er enkele brieven uit die tijd, geschreven aan zijn zoon.

2.5 Abraham Machiel Diermanse (1 juni 1865 -24 december 1934)

In Waarhuizen, bij de eerste vrouw van ds. Diermanse, is Abraham Machiel geboren en bij zijn tweede vrouw Christina Berendina (22 november 1869-1945).

In de brieven wordt Dientje enkele malen genoemd. Zij trouwde op 11 april 1900 met Gerrit van Beek te Velp. Ook zijn naam komt in de brieven voor. In 1911 vertrok het echtpaar naar Kalamazoo (V.S.) Daar zijn ze beiden overleden en hadden geen kinderen.

In een brief die ds. Diermanse hij aan zijn zoon Abraham schreef, voor zijn 18^e verjaardag, herinnert hij hem aan de tijd toen het gezin door de cholera getroffen werd:

Apeldoorn, 31 mei 1883

Geliefde Abram,

Morgen is het uw jaardag. Een gevolg van Gods uitnemende goedheid over u en ons. Nu 18 jaar geleden gaf de Heere u het leven. Wij woonden toen in N. Brabant. De blijdschap van uw lieve en Godvruchtige moeder en mij, was groot. Een zusje van u, ons eerste kindje was in Vlissingen gestorven. Nu was het onze innige begeerte dat uw leven mocht worden gespaard en dat Gods genade in u mocht verheerlijkt worden.

De 18 jaren zijn heengegaan; uw moeder, die u teer beminde en dag en nacht haar zorgen aan u besteedde, is gestorven en de eeuwige vreugde ingegaan.

U bent bewaard voor ons en wij voor u. Geven wij God daarvan de eer? Ik was meer dan eenmaal nabij de dood en het had zeer wel kunnen gebeuren dat gij reeds vroeg ouderloos was geweest, daar de cholera en haar naweeën mij tot aan de rand van het graf brachten, meer dan eenmaal.

De Heere heeft geholpen, wat wij zijn, dat zijn wij door Hem; vergeet dat nimmer. Ook had de dood over u kunnen beschikken en u uit het leven weggerukt. Er liggen meer jongen dan ouden in het graf. Dan was nu het lot voor eeuwig en ongelukkig beslist, daar wij niet onbekeerd kunnen leven en sterven en gelukkig zijn.

Hartelijk feliciteren wij u met uw jaardag. Dat uw leven, zo jeugdig als het nog is, bewaard, voor ons tot vreugde en voor u zij tot een tijdelijk en eeuwig geluk. Dat God u terug houdt van alles dat verkeerd is. Zegene Hij u en onze pogingen voor uw vorming, met betrekking op uw maatschappelijke positie en dat de dag spoedig aanbreekt dat gij u onverdeeld aan God en Zijn dienst geeft, door te zoeken genade en leven in het bloed van Jezus. Dat God u daartoe mag inwinnen met Zijn kracht en u binde met Zijn liefde aan Hem. Buiten dat is het alles verloren. Och, bid erom. Ja bid er wel om. Draag die gewichtige taak op uw hart. Laat het u innerlijk bekommeren. Er is mogelijkheid dat gij dit heerlijke voorrecht deelachtig wordt. Dan alleen is men rijk en heeft men een toekomst. Het leven is kort, vergeet dat niet.

Uw broek en vest is klaar en één kledingstuk zal moeder nog kopen, ook een jas. De overhemden is moeder druk aan bezig. Op 20 juni moet ik in Arnhem zijn, dan zal ik dat alles meebrengen. Ook uw sleutel. De tijd is tekort om het nu te sturen. Ook is alles nog niet klaar. Hoe gaat het in uw winkel? Laat mijnheer het niet merken? Laat mij een en ander eens weten. De Heere heeft alles in Zijn hand. Wij schrijven met liefde aandrang. Hartelijke groeten en de Heere bevelen!

Uw liefhebbende vader,

P. Diermanse

Nadat Abraham van school kwam werkte hij in een boekwinkel te Arnhem. Het schijnt dat hij regelmatig last had van moedeloosheid. Vanuit zijn nieuwe woonplaats schreef hij naar zijn ouders. Zijn bezorgde vader schreef een brief terug naar zijn 23-jarige zoon.:

Apeldoorn, 10 november 1888

Geachte en geliefde zoon,

Bij God is hulp, in alles en voor alles, ook voor u. Dat het tegendeel u toeschijnt kan wel waar zijn, anderen hebben dit ook soms gevoeld en zijn er van terug moeten komen.

Uw brief greep ons zeker aan, toch is het zeer goed, daar wij uw ouders zijn, door de Heere u gegeven, dat gij uw bezwaren ons bekend maakt. Wij zijn er zeer op gesteld dat gij dit niet nalaat.

Abram, uw moedeloze uitdrukkingen, meer dan een in uw brief te vinden zeggen ons veel. O, gaf de Heere dat gij met uw schulden en zonden tot Hem ging, met de hartelijke erkenning niets anders waard te zijn, dan voor eeuwig verstoten te worden, maar biddende van God om genade te mogen ontvangen. Dan kan er waarlijk raad bij Hem te vinden zijn. Mocht de keuze, van de Heere boven alles te zoeken, maar bij u en in u zijn, het kan gelukkig nog. O, geef uzelf en al uw bezwaren in de handen des Heeren en het zal wél gaan.

Wat uw uiterlijke zaken betreft, gaat u, dacht ik, te ver in het gehele wantrouwen, betreffende het welslagen. Door moedeloosheid gedreven verlammen uw krachten en kunt u niet meer doen waar u anders wel instaat voor bent. Maar het is een kwaal waarbij de minste tegenstand maakt u uitgeput maakt. Zoek daar tegen te strijden. Natuurlijk kan het in uw nieuwe betrekking niet direct alles zonder slag of stoot gaan. Bij alles wat wij beginnen blijft het: Bid de Heere om wijsheid en gaven. Wees niet al te bang om zaken te doen, als het wat verder is zal het wel beter gaan. Waakt er toch tegen om in alles moedeloos te worden en het dadelijk onmogelijk lijken.

Bij het vorige werk hebt u dat ook gehad en uiteindelijk ging het goed. Uw taak is zeker veel omvattend en vereist al uw krachten. Maar zoals u nu doet ontnemt u zich alles wat gij hebt.

Voor uzelf te beginnen ligt ook maar niet voor de hand en kunnen wij in geen geval financieren. Wij hangen in alles van God af. Zomaar uit de weg gaan is in elk geval gewaagd.

De Heere make u klein, ootmoedig, biddend en lijdzaam en dat Hij u geve alles bij Hem te zoeken. Hij schenke u bekwaamheid voor de toekomst.

Schrijf ons toch zo spoedig mogelijk. Mijn hart is bij u. Laat het zwaarste toch het zwaarste wegen. Het is ons aangenaam dat u ... bent. Wij zijn, behalve lichte ongesteldheden, in alles nog wél.

Het zal wel ruim 14 dagen duren voor moeder uw kleren toezenden kan, daar het nogal laat kwam. Wees de Heere bevolen en hartelijk van uw ouders en Dientje gegroet.

Uw liefhebbende vader.

P. Diermanse

P/S Laat ons spoedig iets weten. Aan uw verzoek, betreffen Fl. 2.00 zullen wij voldoen. Die God niet lief hebben, kunnen Hem niet oprecht bidden. Niemand kan het, maar Zijn volk heeft het door de Heere geleerd.

Ach, mocht het u om God te doen zijn. Uw liefhebben de vader

De Gereformeerde Kerk

Toen ds. Diermanse in Apeldoorn stond is ook daar een Gereformeerd Kerk ontstaan. Vanaf de Doleantie in 1886, die door Dr. A. Kuyper geleid werd, was er in de Hervormde Kerk een breuk ontstaan. Deze groep noemde zich Nederduits Gereformeerde Kerk. In 1892 vond een

vereniging plaats met de Christelijk Gereformeerde Kerk. Direct was er een deel dat zich niet thuis vond in het nieuwe kerkverband, de Gereformeerde Kerk, met Dr. Kuyper. Zij wensten de Christelijke Gereformeerde Kerk voort te zetten.

Voor zover bekend, is zowel ds. P. Diermanse en zijn zoon, de latere ds. A. M. Diermanse bij de Gereformeerde Kerk gebleven. Uit de geschriften die de laatst genoemde achtergelaten heeft, blijkt dat hij in veel zaken verontrust was. Elke keer weer opnieuw greep hij naar de pen om op te roepen bij de zuivere leer te blijven.

Abraham heeft later de opleiding tot predikant gevolgd aan de Theologische school te Kampen en was daar 17 juli 1895 kandidaat

Op 15 oktober 1895 is hij op 30-jarige leeftijd getrouwd met Johanna Jurjina Balt (1865-1940). Zij was een dochter van ds. P. Balt (1824-1881). Kandidaat Diermanse nam een beroep aan naar Hoofddorp en is daar op 20 oktober 1895 tot predikant bevestigd. Hij was nog maar korte tijd aan de gemeente verbonden toen hij door een slepende astmatische ziekte aangetast werd. Na enkele jaren werd door hem op 20 juni 1898 emeritaat aangevraagd. Het laatste jaar werden veel diensten door zijn vader waargenomen, die intussen ook emeritaat aangevraagd had.

Abraham had een scherp verstand en las buitengewoon veel want hij wilde goed op de hoogte blijven in de ontwikkelingen. Daar hij dan ook de tijd voor. Nadat de Gereformeerde Kerk ontstaan is, zag hij al spoedig het verval in leer en zeden en ging daar tegenin, door middel van veel publicaties.

Van hem werd later geschreven: 'Hij kenmerkte zich altijd door eerlijkheid en trouw. Hij was steeds wars van alle vertoonmakerij en zijn preken droegen het merkteken van degelijke studie, sobere eenvoudige, diepe ernst.'

Na zijn emeritaat ging hij in Den Haag wonen, maar na enkele jaren vestigde hij zich te Ede. In het jaarboekje van de Gereformeerde Kerken 1936, schreef een van de predikanten uit die gemeente, naar aanleiding van zijn overlijden: 'Onze gemeente verliest veel bij het sterven van deze trouwe dienaar de Heeren. Voor hoevelen is hij in dagen van ziekte en rouw tot troost geweest. Hoeveel ouden van dagen heeft hij niet bezocht en verkwikt! En dat kon hij zó uitnemend, daar hij zelf in zijn leven ook zoveel te doorworstelen had. Dan kon hij getuigen van de liefde van Christus'.

Zijn kinderen waren Pieter Johan Jurriaan (1896-1980, later predikant in de Gereformeerde Kerk) en Murk Oetse Riënts (1901-1985).

2.6 De laatste jaren van ds. P. Diermanse

Met emeritaat

Op 18 februari 1897 deed ds. Diermanse een verzoek aan de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk A kerk, te Apeldoorn, om een emeritusverklaring. Hij vroeg dit op grond van: 'Vele jaren, lichaamsomstandigheden en uitgebreidheid van zijn werkkring, te uitgebreid voor zijn leeftijd.' Tevens verzocht hij financiële steun te mogen ontvangen, volgens de bepalingen gemaakt door de Generale Synode, gehouden te Middelburg.

Op 9 november 1898 besloot de classis Apeldoorn om de bijdrage F 100.00 van de gemeente Apeldoorn in te trekken. De gemeente Apeldoorn protesteerde hiertegen.

Tijdens een classisvergadering op 8 februari 1898 werd een bezwaarschrift van de gemeente Apeldoorn, hierover afgewezen.

De kerkenraad van Apeldoorn diende vervolgens een bezwaarschrift in bij Provinciale Synode. Hierop werd door de Provinciale Synode op 14 juni 1898 eveneens afwijzend geantwoord.

Daarna besloot de kerkenraad van Apeldoorn om bij de Generale Synode van 1999 in beroep te gaan. Door middel van een zeer uitvoerig schrijven van 6 pagina's zetten zij de situatie van de gemeente uiteen en namen zij het steeds op voor 'den ouden grijzen dienaar'.

Maar ook dit mocht niet baten. Het antwoord op het beroep besluit met: 'De Synode heeft besloten uw protest van de hand te wijzen.'

In Arnhem

De laatste tien jaar bracht ds. Diermanse in Arnhem door. Vandaar verzond hij regelmatig brieven naar zijn zoon, waarvan er nog enkelen volgen:

Arnhem, 22 mei 1902

Geliefde kinderen!

Geachte schoondochter. Hartelijk feliciteren wij u met uw jaardag. Moge Gods besten zegen op u rusten en dat u nog lang gespaard mag worden voor man en kinderen. Hij die goed is, ver boven alle menselijke berekeningen, vervulle u met Zijn rijke genade. Onmisbaar voor de tijd en de eeuwigheid. Hij geve u een waar zoeken, hongeren en dorsten naar die zalige hemelse schatten.

Ook u, geachte zoon, feliciteren wij met de jaardag van uw vrouw. God geve u met haar en uw kinderen, Zijn hulp, temidden van alle omstandigheden des levens.

Uw schrijven hebben wij ontvangen met dankerkentenis. Onze omstandigheden blijven zowat dezelfde. De Heere, onze lieve God is goed voor ons, want Hij doet nog niet naar onze zonden en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden. Zijn Naam zij geprezen en verheerlijkt met hart en mond door ons en duizenden met ons.

Zijn oordelen in de West zij zwaar. Wat zou het zijn als Hij met ons en ons arme vaderland deed naar verdiensten. Dat Hij ons mocht sparen en ons verbergen onder de barmhartigheid van de lieve Heiland.

Wees hartelijk gegroet van ons allen.

Uw liefhebben de vader,

P. Diermanse

Kus uw lieve kinderen voor mij. God zij hun een eeuwige Vader.

Arnhem, 11 december 1903

Geachte kinderen!

Hartelijk dank voor uw felicitatie betreffende mijn jaardag. Bevestig de Heere uw goede woorden en beware Hij ons nog voor elkaar bij het leven en bevestig Hij het met Zijn rijke genade. Ja, vervulle Hij onze harten met Zijn gevoelige liefde, als een voorsmaak van dat wat in de hemel volmaakt zal genoten worden. Waar alleen die gewassen zijn met het dierbaar en onuitwisbaar bloed van de Heiland.

Mijn jaren zijn reeds veel, 81 jaren gedragen als op arendsvleugelen, door Hem die Zich over ons, arm zondaar heeft ontfermd en uit veel zware omstandigheden geholpen, waar geen mensenhulp te vinden was. Mocht Zijn lieve Naam in alles verheerlijkt worden.

Ook was het mij zeer aangenaam van mijn kleinzoon een felicitatie te mogen ontvangen en door het laten zien wat hij al geleerd heeft. Dat was zijn grootvader bijzonder aangenaam. Zeg hem, dat ik hoop dat hij vroeg zijn Schepper zal leren zoeken, om een vernieuwd hart en leven leert bidden. Goed leren en steeds gehoorzaam aan zijn ouders en meesters.

Laat mij eens weten of u soms nog preekt en of het u dan nogal gemakkelijk is? Moeder is zwak, Gerrit en Dientje zijn ook niet altijd goed. Persoonlijk ben ik door Gods goedheid tamelijk gezond.

Wees van ons hartelijk gegroet en met uw kinderen de Heere bevolen.

Uw liefhebbende vader,

P. Diermanse

Arnhem, november 1904

Zeer geachte kinderen!

Uw letters waren ons aangenaam. Er zijn nu ook hier veel mensen ziek. Ik zie dat uw gezin en overige familie er ook in gedeeld hebben. Gelukkig dat de Heere weer aan velen herstelling schonk. Mocht Johanna en de kleine jongen er ook in delen. Het zal mij aangenaam zijn te mogen vernemen dat ook zij hersteld zijn.

Gelukkig zijn wij in de hand des Heeren en Zijn goedertierenheid geduurd tot in eeuwigheid. Het is aangenaam met al onze noden, ook stoffelijke, te mogen gaan tot Hem, Die een hoorder is van de gebeden, in alle noden een ruime toegang te mogen genieten tot de Vader, door Jezus Christus en toegepast in het hart door de Heilige Geest. Voor en tegenspoed moeten voor de ware bidder zegenrijk zijn om gezond te worden, voor het ingaan, daar waar niemand meer zal zeggen: Ik ben ziek.

Door des Heeren goedheid ben ik nogal gezond. Soms ook zonder pijn in mijn hoofd. Mijn zonden zijn echter het ergste, zij kwellen mij dag en nacht en verlammen mij in al mijn doen en laten. Zij bevleken mijn ziel en lichaam in alles wat ik doe. Bevindelijk kennis te hebben aan de heerlijke dag der verlossing is wel nodig. Als God met mij in het gericht zou treden, dan moest ik voor eeuwig omkomen. Maar zalig is de zoete liefde van de dierbare Heiland te proeven, die aan het schandhout uitriep: 'Het is volbracht,' en dat voor schuldige mensen.

De dame die mij Fl. 25,= ter hand stelde ligt nu al weken in het graf. Een zwaar verlies voor haar gezin, vriendenkring en de zondagschool. Dertig jaar lang heeft zij elke zondag, na de morgendienst, drie zondagscholen gehouden, met veel beleid en zegen. De Heere regeert.

Twee maanden geleden gaf ik u Fl. 12.80. De Fl. 2.80 daarvan waren van een juffrouw, niet rijk, die mij verzocht dat naar u te zenden. Ik heb haar gesproken en vriendelijk bedankt.

Dientje en Gerrit lijden nogal pijn en blijven koortsig. Gelukkig niet hoog. Met moeder gaat het niet voorruit. Betreffende haar persoon, heb ik veel huiselijke zorg. Bij haar lijden komen steeds ook koortsen, die haar er terneer drukken. Ik vrees soms voor het ergste.

Laat mij weten hoe het nu met Johanna en de kleine jongen is? Dat de Heere met ons allen, betreffende tijdelijke en eeuwige omstandigheden. Nog een weinig tijd en wij hebben opgehouden te leven aan deze zijde van het graf. O, dat wij dan allen mochten delen in de rijke verdienste van Jezus de Zoon des Vaders en de inwoning des Heiligen Geestes. Met minder kan het niet.

Met hartelijke groeten van ons allen.

Uw liefhebbende vader,

P. Diermanse

De ongerustheid die de dominee in zijn brief uitsprak was terecht. Enkele maanden daarna is zijn vrouw 15 april 1905 overleden.

Arnhem, 3 december 1906

Geachte kinderen!

Hartelijk bedank ik u voor uw felicitatie betreffende mijn jaardag. Reeds 84 jaar door de Heere gedragen, als op arendsvleugelen, gaf mij veel stof om mijn dierbare Weldoener te danken voor alles wat Hij aan mijn lichaam en ziel gedaan heeft. Nu ben ik aan het einde van mijn leven, hoewel ik niet weet wanneer het sterven zal zijn. Hij, de God van mijn leven en doet wat goed is in Zijn ogen.

Ik ben een groot zondaar, maar de genade van Jezus' genade is mijn gerechtigheid, mijn leven, mijn grond, mijn steun, mijn alles. Om bij Hem te mogen zijn is mij onmisbaar. Geloofd en geprezen zij mijn lieve Vader, Zoon en Heilige Geest.

Uit preken te gaan is veel minder dan vroeger, mijn hoge leeftijd verhindert dat. Toch ben ik nog gezond en kan mij, boven velen van mijn jaren, nog goed bewegen.

De ongesteldheden, genoemd in uw brief, smarten mij. De Heere schenke genezing, Hij geve stilheid en gebed in het lijden en opmerkzaamheid wat de Heere tot u en de huisgenoten zegt. Is Johan geheel hersteld? Laat het mij s.v.p. weten. Gelukkig dat uw vrouw nogal goed is. Sterke de Heere, die goed is, haar om te kunnen doen als moeder en als vrouw, wat op haar schouders rust. Hoe is het met de kleine jongen? Het zal mij goed doen te mogen horen dat er weer beterschap is.

Onze stad zijn er nu ook veel zieke mensen. Gelukkig, die met een zieke ziel en lichaam in waarheid tot Hem gaat, Die redden kan, want Hij is machtig en goed. Maar het ongeloof en het verwerpen van Hem en Zijn dierbaar Woord doet ons veel kwaad ondervinden. Maar zij die de Heere in waarheid hebben leren zoeken, zijn ook dikwijls ver van huis. Maar het is groot, dat de Heere leeft en Hij weet wat van Zijn maaksel is te wachten.

Nu, geliefde kinderen, de Heere helpe u in alles.

Wees hartelijk van ons gegroet en de Heere bevolen. Uw liefhebbende vader,
P. Diermanse

Ds. Diermanse heeft een aantekeningenboek achter gelaten waar al zijn preekbeurten in vermeld staan. Dit was van de tijd dat hij student was, december 1859 tot september 1907.

Vanaf 1907 is hij opgenomen in het gezin van de familie Speijer in Arnhem. A. Speijer is ouderling geweest in de Christelijke Gereformeerde Kerk Daar werd hij de laatste vijf jaar liefdevol verzorgd door de dienstbode Wilhelmina Kamhuis, (*Zie In de kloof van de steenrots*, Uitgeverij 'Middelburg', 2002).

Hij kwam daar in contact met mensen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk, waar familie Speijer naar de kerk ging. Dikwijls bezocht hij zieken en zocht altijd nog bezig te zijn in het werk des Heeren. Of hij zijn laatste jaren bij hen naar de kerk ging is niet met zekerheid te zeggen, maar het verval in eigen kerkverband zal smartelijk voor hem geweest zijn.

Van een ernstig ongeluk stelde hij zijn zoon in kennis per brief.

Arnhem 21 januari 1908,

Geachte en geliefde zoon,

Ik ben nog niet goed in staat om te schrijven, door al de omstandigheden die mij overkomen zijn. Toch mag ik, hoe gebrekkig dan ook, een paar letters op papier te zetten. Een vreselijke val was het, waardoor ik mijn been op de meest gevaarlijke plaats brak.

Ik geloof dat een paar politieagenten mij uit de ontzettende diepte waar ik ingestort was, hebben opgehaald en naar een post hebben gedragen. Onder veel pijn, meer dan ik in mijn

leven heb gevoeld ben ik daarna naar mijn woning gebracht en door drie mannen op mijn bed gelegd. De daaropvolgende morgen hebben twee doktoren het gebroken been gezet.

Zes weken moest ik blijven liggen. Ik zag er tegen op, met een zucht op mijn lippen, maar de Heere heeft mij bijgestaan en kennelijk ondersteund en geholpen. De Heere heb ik te midden van alles gedankt en verheerlijkt, om Zijn doen. Ik heb temidden van alles heerlijke tijden beleefd. De doktoren en anderen die mij kenden, meenden dat het mijn leven had kunnen kosten, gezien mijn hoge ouderdom. En de gevaarlijke plaats waar het gebroken was. Toch kan en mag ik reeds, met een stok in de hand, mij snel wat strompelend voortbewegen.

Hoe nu de weg des Heeren met mij zal zijn, weet ik niet. Hij is de Heere en doe wat goed is in Zijn ogen. Alles heb ik verbeurd. Och, mocht alles mij maar dienstbaar zijn om rijp gemaakt te worden voor de eeuwigheid. Het leven zal zeker niet lang meer duren. Maar dit weet ik, dat de Heere mij dierbaar is en dat hij getrouw is in het volbrengen van Zijn woord. Zijn bloed is mij dierbaar en dat heb ik nodig dag en nacht.

Dat de Heere met u, met uw vrouw en kinderen zijn. Wees met allen de Heere bevolen en hartelijke groeten, van uw liefhebbende vader.

P. Diermanse

In zijn laatste levensjaar probeerde de oude vader nog een briefje te schrijven naar zijn zoon. Het was moeilijk voor hem, maar het lukte toch nog.

Arnhem 11 januari 1912

Zeer geachte zoon!

Het is nodig dat ik, uw vader, naar u schrijf, maar ik kan niet schrijven. Het is mij een moeilijk en zeer zwaar werk Abram, slechts een paar letters aan u schrijven

Het is mij aangenaam dat u het geestelijk leven kent. Jezus en de genade hebben wij boven alles nodig, in leven en sterven. Een hond is veel gelukkiger, dan een mens die onder het evangelie leeft en onbekeerd sterft. O zeker, het is vrije genade, alle roem is, als het van en door een mens moest komen, uitgesloten. Die roemt, die roeme in den Heere.

Schenke de Heere u en uw vrouw, Zijn onmisbare steun ook in het natuurlijk leven. Want dat hebben wij ook nodig. Maar het geestelijk leven gaat boven alles. Hij geve daarom u en de uwen het stoffelijke en het geestelijke, naar de veelheid van Zijn goedertierenheden.

Ook dank ik uw kinderen voor hun belangrijk schrijven. Het was mij erg aangenaam dat zij aan hun oude grootvader dachten, om hem eens te schrijven.

Abram, u hebt de verdeling van de 7 gulden wel begrepen. Voor u nog 8 gulden extra. Nu, de Heere, die goed is, helpe ons in alles. Ik ben erg gebrekkig in het lopen. En mijn krachten zijn minder geworden. Toch kom ik nog elke dag in de buitenlucht, als het weer het toelaat, want mijn leeftijd is hoog. Dat de Heere mijn Licht en Leven zij en in alles goed en nabij.

De Heere bevolen, en hartelijk gegroet. Ook uw echtgenote en kinderen.

U ziet wel, mijn schrijven wil niet meer.

Uw liefhebbende vader,

P. Diermanse

Wagen Israëls en zijn ruiters

Bij de familie Speijers in Arnhem was het een herberg voor Gods volk. Wilhelmina Kamphuis, die daar de huishouding verzorgde woonde in bij twee broers en twee zussen. Zij hadden een grote kwekerij. In 1911 is zij getrouwd met een van de broers, Arien Speijers. Ds. Diermanse heeft na dit huwelijk nog een jaar geleefd en ondanks zijn hoge leeftijd, was hij haar tot bemoediging en steun.

Wilhelmina offerde zich voor hem op door een liefdevolle verzorging. In haar levensgeschiedenis schrijft zij daarover: 'Kort daarna kwam er nog een godzalige dienstknecht om zijn levensavond bij ons door te brengen. Hem heb ik ook vijf jaar mogen verzorgen. Hij had een godzalige wandel en is bijna negentig jaar geworden. Toen hij de laatste adem uitblies kwam in mijn ziel: *'Doet mij de poorten der gerechtigheid open; ik zal daardoor ingaan'* (Psalm 118: 19). Ik zei tegen mijn huisgenoten: Daar gaat hij de heerlijkheid in, *'Mijn vader, mijn vader, wagen Israëls en zijne ruiters'* (2 Kon. 2:12).

O, die gemeenschap die ik een paar uur later met hem boven had. Als ik die betrekking, de waardigheid van die dienstknecht, in zijn leven zou gevoeld hebben, ik zou hem verafgoed hebben. O, wat is dat volk hier op aarde onder een deksel van vernedering, gelijk de Zaligmaker hier Zelf geweest is. Het zal wat wezen als dat volk in heerlijkheid zal gesteld worden.'

Op 30 mei 1912 is deze getrouwe leraar overleden, om de kroon des levens te mogen ontvangen.

Ds. A.M. Diermanse schreef later, dat familie Speijer en vooral de vrouw, hem als een vader verzorgd hebben.

Geraadpleegde lectuur:

Brief van ds. P. Diermanse, *Aan de kerkeraad der Christelijke Gerformeerde Gemeente te Middelburg*. (z.j.)

Dr. J. Wesseling, *De Afscheiding van 1834 in Zeeland*, Barneveld, 1989.

J. van Dam, *Komt luistert toe deel II*, St. Philipsland, 1987

W. Kamphuis, *In de kloof van de steenrots*, Middelburg, 2002

Notulenboek Christelijke Gereformeerde Kerk Westmaas, 1867-1880. (Gemeentearchief Rotterdam, Geref. Kerk van Westmaas, inventarisnummer 541)

Archiefstukken van de Gereformeerde Kerk (A) Apeldoorn, emeritaat ds. P. Diermanse (1897-1899)

Dr. C. Smits *De Afscheiding van 1834 deel 8 Provincie N. Brabant*, Dordrecht, 1988

Dr. C. Smits *De Afscheiding van 1834 deel 2 classis Dordrecht*, Dordrecht, 1974

Brieven en foto's uit de verzameling van Mr. F.G.P. Diermanse te 's Gravenzande

Mijn godsdienstige leven voordat God mij redde

Door L. R. Shelton sr.

Toegevoegd in deze digitale versie

Mijn godsdienstige leven voordat God mij redde.

Door L. R. Shelton sr.

Duivelse voorstellingen

Toen ik de serie preken over '*satan's namaakambt*' aan u gaf, voelde ik mij voor de eerste keer in mijn leven geleid om het verhaal te vertellen over mijn godsdienstige leven voordat ik gered was, min of meer in het bijzonder, om u mijn godsdienstige ervaringen te laten zien in mijn zoektocht naar God. Dit is een verhaal naast het bestaande boekje '*Hoe en wanneer God een Baptistendominiee redde*' (in het Nederlands te vinden in het boek: *In Zijn huis, wilt Hem loven*, door Joh. Westerbeke). in mijn zoektocht naar God, buiten de overtuiging van de Heilige Geest, kreeg ik kennis aan de satanische overtuiging, die mij steeds dieper in het rijk van demonisme en duivelse voorstellingen leidde. Daarom is het alleen door een bijzonder wonder van Gods genade dat ik verlost ben geworden van de macht van de satan en tot de kennis van Christus kwam als mijn Heere en Zaligmaker, wat ik allemaal beschreven heb in mijn boekje '*Hoe en wanneer God een baptistendominiee redde*', dat ik een paar jaar geleden geschreven heb.

Een godsdienstige familie

Ik ben geboren in een godsdienstige familie, waar een strikte naleving van de sabbat en regelmatig kerkbezoek was, en die de Bijbel lazen en er ook van hielden. Ik heb vaak gezegd dat ik in de wereld gekomen ben met een godsdienstige natuur, omdat ik vanaf mijn vroege kinderjaren geïnteresseerd was in godsdienstige zaken. Ik vroeg vaak aan mijn voorgangers (bij ons kwamen er veel predikanten thuis) vragen als: 'Wie is de duivel? Waar kwam hij vandaan? Vertel mij over de hemel: waar is het, en wie gaan daarheen? Waar is de hel, en wie zijn de inwoners van de hel?' ook was ik heel onderzoekend naar het onderwerp van de engelen en het leerstuk van de verkiezing, het gebedsleven, ofwel het leven van gebed, en het geloofsleven.

Mijn vader was maar een gewone boer die een paard en wagen had, en hij voorzag ons van genoeg eten; maar wij hadden niet veel boeken en kleding, behalve een zondags pak en onze werkkleding. In ons huis waren drie boeken die ik mij kan herinneren: de Bijbel, Shakespeare in proza en Lofton's '*Karakterschetsen*'. Waar Shakespeare's werken vandaan kwamen, weet ik niet, maar mijn vader kocht '*Karakterschetsen*' van een rondreizende verkoper. Ik kan mij het boek '*Karakterschetsen*' nagenoeg herinneren, en het deed meer om mijn godsdienstige en morele leven te boetsen dan welk ander boek ook dat ik gelezen heb, behalve de Bijbel. Ik kan mijn ogen sluiten en dat boek van kaft tot kaft zien, elk plaatje, en wat het leert. Persoonlijk zou ik dat boek aanbevelen voor elke huisbibliotheek, als u een kopie ervan kunt krijgen. Ik heb echter begrepen dat het niet meer gedrukt wordt. Wij hebben, nu ik dit schrijf, een paar kopieën in onze Boekenkamer.

Verlangen naar de eredienst

Vanaf het moment dat ik ook maar iets wist, bevond ik mij al in kerkdiensten en de kamergrote zondagsschool. Onder mijn vroegste herinneringen is er dat verlangen dat er in mijn hart was om onder de openbare eredienst te zijn elke zondag; op de een of andere manier voelde ik dat ik de week niet kon doorkomen als ik de zondagse diensten miste. Er werd bij ons maar één keer per maand gepreekt; op de andere drie zondagen liep ik met grootvader Shelton twee en halve mijl naar de Bijbellessen die hij gaf. Ook was er vanaf de vroegste dagen die ik mij kan heugen een lege ruimte in mijn hart. Zover als ik mij kan herinneren

geloofde ik dat de Bijbel het Woord van God is en dat Jezus Christus de Zoon van God is, Die de Zaligmaker van mensen is, en ik wilde Hem kennen.

Beïnvloed door duivelse geesten

Gedurende die vroegere dagen was ik heel erg beïnvloed door duivelse geesten, hoewel ik op die tijd niet wist wat zij waren; en ik was onwetend wat de Schrift leert over hen. Ik nam een groep kleine jongens en meisjes mee naar een kamer met gedempt licht en deed tafels over de vloer lopen, en riep geesten uit de muur, wat ik noemde *'spoken uit de muur roepen.'* Maar op een dag kwam er een diepe vrees in mijn hart, en, naar mijn beste weten scheidde ik mijzelf geheel van deze vertoningen van de boze geesten, en ik wilde er niets meer mee te maken hebben. Ik kan nu terugkijken en zien dat de Heere mijn leven in Zijn hand had en dat Hij die vrees ingeplant, en mij ervan verlost had, hoewel ik niet gered was. Als Hij dat niet gedaan had, dan zou ik meegesleept zijn naar het spiritisme en mij overgegeven hebben aan deze duivelse geesten, die zich als de doden voordoen, en aan waarzeggerij en dat soort dingen. Ik zal nooit ophouden om God te loven voor het plaatsen van die vrees in mijn hart en voor mijn verlossing van die neerwaardse weg, die ik al vroeg begon te bewandelen.

Bewaard

Ik werd beschouwd als het modeljongetje van mijn gemeenschap, omdat ik geen tabak rookte, op welke manier dan ook, noch alcoholische drank gebruikte. Ik weet hoe tabak ruikt, maar ik heb er geen cent aan besteed in mijn leven. Hier is wat anders dat wonderlijk is. Ik begon tabak te roken, maar op dezelfde manier als Hij gedaan heeft met de duivelse geesten, plaatste de Heere een vrees in mijn hart zodat ik het geheel wegdeed. Ik houdt nooit op de Heere te loven, dat Hij, zelfs in mijn ongeredde godsdienstige staat, deze dingen beheerste en overheerste. Hetzelfde is waar met betrekking tot het gebruik van sterke drank. Ik heb er niets van gekocht in mijn leven. De enige keer dat mijn vader het dronk was met de tijd van kerst. Toen ik twaalf jaar oud was, en ik een eierdrank met een scheutje whisky dronk, deed ik er in mijn drank steeds iets bij totdat ik er de uitwerking van voelde, en aangeschoten werd. Ik vluchtte naar de bosjes en bleef daar totdat elk beetje van de invloed uitgewerkt was. En van die dag af heb ik niet één druppel meer aangeraakt. Voor geen geld zou ik het nu ook zelfs maar willen proeven, omdat ik weet dat ik het lekker zou vinden. Daar was weer diezelfde vrees, die God in mijn hart geplaatst heeft, ja, zo'n vrees, dat ik het niet meer aan durfde te raken.

Laat mij uw aandacht bepalen bij een andere gebeurtenis waar de Heere heeft ingegrepen. Mijn tante, een van mijn vader's zussen, ging naar school en toen zij tijdens de zomervakantie terugkwam, bracht ze een pakje kaarten mee naar huis en leerde ons kinderen hoe wij moesten kaartspelen. Ik werd bijna wat men noemt een valsspeler bij het kaarten. Ik bestudeerde die kaarten; ik kreeg het onder de knie, en ik wilde wel van elke truc gebruik maken om het spel maar te winnen. Toen ik op een dag op de veranda zat met een groep om de tafel, stak ik, nadat ik een spel gewonnen had, mijn hand uit om de prijs te pakken. En toen greep die vrees mijn hart vast en overweldigde me. Ik smet de kaarten en de prijs neer op de tafel, en vluchtte ervan weg, om ze nooit meer aan te raken. Ziet u wat ik geweest zou kunnen zijn zonder de genade van God? Dat was toen ik nog maar een jonge jongen was in mijn vroege tienerjaren.

Natuurlijk wist ik in die tijd niet dat het de hand van God was die ingreep, om mij te bewaren voor een geruïneerd leven, maar zelfs toen ik nog een jonge jongen was, was ik mij bewust dat ik een goede beslissing maakte die zeker en onherroepelijk was. Nu weet ik dat het de genade van God was Die mijn leven in Zijn hand had; het was God Die over mij waakte, en Die mij bestuurde in weerwil van mijzelf, en ik zal nooit ophouden Hem te loven omdat mijn

lichaam nooit door zulke gewoonten verzwakt is. Het was niet om wie ik was, of om welk besluit dan ook van mijn wil, maar het was Gods besluit dat tussenbeide kwam.

De eerste godsdienstige indrukken

Mijn eerste echte godsdienstige indrukken die ik mij kan herinneren waren die van de zomer van 1909, toen ik elf jaar oud was. Ik voelde een diepe overtuiging dat ik mij bij de kerk zou moeten aansluiten. Ik wist het verschil niet tussen verlossing en het lidmaatschap van de kerk. De predikanten hebben het misschien gepreekt, maar ik was er nooit van overtuigd geweest. Ik dacht dat als iemand lid wordt van de kerk, zijn geloof in Jezus als Zaligmaker beleed, zijn Heere volgde in de doop, en het beste leefde als hij maar kon, hij dan behouden was. Ik weet nu dat dat geen behoudenis is. Daarom was het een van de eerste listen waarin de satan mij verstrikte, om mij in de kerk te brengen onder de mantel van belijdenis zonder Christus, opdat hij mij blind zou houden voor wat de echte behoudenis in Christus is. Dit gaf mij een soort van vrede en voldoening die ik niet had gevonden in mijn zoektocht naar God. Ik herinner mij de zondagavond toen ik naar voren kwam met twee andere jonge jongens, om mijn verlangen om behouden te worden uit te spreken. De voorganger vroeg mij de vraag: 'Geloof je dat Jezus Christus de Zoon van God is?' En mijn antwoord was: 'Dat geloof ik zeker!' Op basis van mijn antwoord op die vraag verzekerde hij mij dat ik behouden was, en dat al mijn zonden waren vergeven.

Geen twijfel aan mijn behoud

Vanaf die augustus 1909, tot de zomer van 1939, twijfelde ik er geen moment aan dat ik behouden was en een nieuw schepsel gemaakt was in Jezus Christus. Ik gaf getuigenis van dat feit, en nadat ik begonnen ben te preken, was ik er net zo zeker van dat ik behouden was, als dat ik was van welke waarheid uit Gods Woord dan ook. Sinds de Heere mij behouden heeft, op 9 januari 1942, is mij vaak de vraag gesteld: 'Broeder Shelton, waarom heeft God u niet toendertijd behouden?' En mijn antwoord was toen, en nu ook: 'Ik miste de overtuiging van de Heilige Geest; daarom miste ik berouw, en miste ik de nieuwe geboorte, en als ik de nieuwe geboorte mis, dan mis ik Christus. Daarom zou ik, als ik gestorven zou zijn, de hemel gemist hebben.' Ja, ik lag meer dan dertig jaar onder die vermomming van de vrije wil en 'je moet maar geloven', met een vals begrip van de zaligheid, met een valse vrede, een valse hoop, een valse zekerheid en met een valse verzekering van de zaligheid. Daarom houd ik nooit op om de Heere voor Zijn lankmoedigheid en geduld te loven.

De last om te preken

Mijn volgende diepe godsdienstige indruk kwam tot mij toen ik zestien jaar oud was, en dat was de diepe overtuiging en last op mijn hart dat ik het Evangelie zou moeten preken. Toen ik gedoopt was in het oude doopbad beneden aan de voet van de grote klif buiten de oude begraafplaats, werd mijn vaders jongste broer op dezelfde tijd gedoopt. De voorganger doopte hem eerst, en toen hij hem uit het doopwater omhoog bracht, zei hij tegen mijn opa: 'Ome Jim, ik heb vandaag een predikant gedoopt.' En hij klopte mijn oom Riley op het hoofd en zei: 'Hij is jouw predikant, jongen.' Vanaf die dag, totdat ik de last op mijn hart voelde om te preken, zag ik naar de dag uit wanneer hij een predikant zou worden. Toen ik de last voelde om te preken, wat, naar ik dacht, van de Heere kwam, zei ik: 'Heere, U hebt het verkeerd gehad; ik ben niet gedoopt om een predikant te worden, het was mijn oom Riley.' Ik wilde niet preken: ik wilde boer worden. Ik hield van het boerenleven, en ik ben nog steeds een man van de grond.

Terwijl de maanden voorbijgingen, wortelde deze overtuiging dat ik moest preken dieper. Ik kwam tot het punt dat ik een beslissing moest maken tussen hetgeen ik wilde doen en wat, naar ik gevoelde, Jezus Christus wilde dat ik zou doen. Gedurende die twee jaren, zei ik,

terwijl de overtuiging dieper wortelde, tegen niemand hier iets over. Een van de redenen waarom ik niet wilde preken was dat ik zag hoe het gemiddelde lid van de kerk de voorganger behandelde. Hij werd te weinig betaald, kreeg te weinig te eten en te weinig kleding van de gemeenschap, en hij werd slecht gewaardeerd. Ik groeide op als een jonge kerel die geloofde dat de kerk zorg voor haar dominee moet tonen. En daarom dacht ik, dat als dit de manier is waarop de kerk haar voorganger zal behandelen, ik daar niet aan wilde beginnen. Toch voelde ik aan de andere kant dat ik altijd voor God moest werken, zelfs al wilde ik niet preken. Ik zag en geloofde dat er zielen stervende waren en naar de hel gingen, en ik sprak, wanneer ik maar kon, iedereen aan over het vertrouwen op Jezus als Zaligmaker. Wanneer ik ook maar een persoon zag, was het eerste dat in mijn gedachten kwam: 'Is hij gered? Kent hij Jezus?' En ik vond het een eer dat het mijn plicht was om hem te spreken over het welzijn van zijn ziel.

Een helder licht

Terwijl deze overtuiging dat ik moest preken zich verdiepte, kwam ik tot het punt dat ik niet kon slapen: ik kon niet rusten. Mijn gemoed was met niets anders bezig dan dat ik moest preken. Op een zaterdagavond ging ik naar een gebedsbijeenkomst in de oude kerk, met mijn opa Shelton. Ik was de enige van mijn familie die op die avond ging, en toen ik terugkwam, was iedereen in slaap. Ik deed mijn pyjama aan, en knielde naar mijn gewoonte naast mijn bed neer en bad. Die nacht zei ik: 'Jezus, ik zal doen wat u wilt dat ik zal doen. Ik geef mij over om te preken.' ik kon die last niet langer meer dragen. Toen ik mij overgaf, werd de gehele noordoostelijke kant van mijn kamer verlicht met een zeer helder licht. Mijn slaapkamer was aan het zuiden van het oude landhuis, en mijn bedstee was in de noordoostelijke hoek. Toen dat licht verscheen, werd het steeds helderder en helderder totdat ik niets dan verblindend licht kon zien. Ik kon geen woord uitbrengen. Mijn lichaam scheen zo licht als een veertje te zijn, in ik werd gevangengenomen door een verrukkende extase van die geest, waarvan ik nu weet dat die veranderd was in een 'engel des lichts'. Hoe lang ik in die toestand bleef, weet ik niet, maar ik herinner mij dat de last van mij wegging, en er kwam zulke vrede en blijdschap in mijn leven die ik nog nooit gekend had. De tijd heeft die herinnering er niet uit gesleten. Terwijl ik nu vijftig jaar later in mijn kantoor zit, is de herinnering van die ervaring zó levendig, alsof het gisteren pas gebeurd is. Het licht verdween uiteindelijk, en ik ging naar bed. Ik lag een hele poos in de vervoering van die ervaring en toen viel ik in slaap. En ik sliep de slaap van een klein kind dat in de armen van zijn moeder gewiegd wordt. Bij het krieken van de dag was er nog steeds die vreugde en dat geluk; en ik leefde die hele dag in die verrukkende extase, en toen ik na het avondeten in het veld liep, zag ik weer dat licht, dat helderder was dan de middagzon. Gedurende de twee volgende jaren verscheen dat licht verschillende malen aan mij, en het was altijd helderder dan de zon.

Ik wist niet dat die roeping tot, en de overgave aan de prediking, satanisch was, maar nu weet ik het wel. Ik weet niet hoeveel de satan weet van de toekomst, maar God liet het toe dat hij mij in deze ervaringen leidde, omdat Hij mij voor dit uur op geen andere wijze kon voorbereiden. Ik zou niet in staat zijn om een scheidslijn te trekken tussen het ware en het valse, en tussen het werk van de Heilige Geest en dat van de satan, die werkt als een engel des lichts in de geest van een persoon. Laat mij het opnieuw zeggen: die roeping tot, en overgave aan de prediking was tot in de kern satanisch, maar het was net zo echt als de werkelijkheid maar kan zijn. Laten we nu dit eeuwige feit overwegen: God roept roept niemand op zo'n manier tot de prediking. Ik heb met veel predikanten gesproken, die mij vergelijkbare ervaringen van hun roeping tot de zaligheid en hun roeping tot predikant verteld hebben. Hun roeping tot de prediking staat altijd boven al het andere, boven de zaligheid en de Persoon en het werk van de Heere Jezus Christus als de Plaatsvervanger voor hun schuldige ziel. Er zijn letterlijk honderden predikanten die hun roeping tot het ambt baseren op wat ervaringen of

visioenen, stemmen of op een licht. Laat mij het nog een keer benadrukken: dit is NIET Gods weg in het roepen van Zijn dienstknechten tot predikant.

Ware en valse roeping

Laat ons, voordat we verder gaan met onze studie, eens kijken wat Gods Woord zegt over de roeping van de dienstknechten door de Heere in Mattheus 9: 38: *'Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote.'* Die uitdrukking: *'uitstote'* betekent: *'U bidt met Mij, en ik zal arbeiders VOORTDUWEN in Mijn oogst. Ik zal hen uitstoten met zo'n bevel dat zij het niet kunnen weigeren.'* luister nu eens! Wanneer u iemand tegen u hoort vertellen dat hij zoveel jaar tegen het ambt gevochten heeft, en dat hij wist dat hij zou moeten preken, dat God hem riep om te preken, maar dat hij ertegen vocht en rebelleerde, schrijf dan maar: **HIJ IS NIET DOOR GOD GEROEPEN OM TE PREKEN.** Dit is satanisch! Dat alles is gebaseerd op het verkeerde begrip van de verlossing. Als u het zesde hoofdstuk van Jesaja openslaat, zult u opmerken, dat zodra God die profeet behouden heeft, en de roep uitgebracht heeft, zeggend: *'Wien zal Ik zenden?'* Jesaja opstond en zei: *'Zie, hier ben ik, zend mij henen.'* Toen de Heere Jezus bij het meer van Galiléa liep en Andreas en Petrus, Jakobus en Johannes riep, dan zegt de Schrift dat zij ONMIDDELLIJK hun netten verlieten om Hem te volgen. Toen Hij het tolhuis voorbijging en Mattheus riep, toen sloot de oude tollenaar zijn zaak en verliet hij het ONMIDDELLIJK om de Heere te volgen. Laat me het opnieuw zeggen dat geheel dit valse begrip van de roeping tot de bediening van het Evangelie gebaseerd is op een vals begrip van de verlossing.

Ik wil nu dat dit feit vastgezet wordt in uw hart en gemoed: wanneer de Heilige Geest een zondaar verbreekt, en zichzelf doet zien als een verloren, helwaardige zondaar, en de zondaar brengt tot een gehele, absolute en onweerstaanbare overgave aan de voeten van de Heere Jezus Christus, en hem doet roepen om genade, en als Hij hem geloof geeft om Christus aan te grijpen wanneer Hij geopenbaard is aan het hart van die zondaar, dan is al die weerstand van die zondaar verdwenen! Als dan God die heilige tot de prediking roept, dan zal hij hem nooit weigeren. Hij zal tegen Hem nooit vechten. Hij zal nooit vertragen. Hij zal onmiddellijk opstaan, omdat het bevel tot de prediking met zo'n heldere roep komt, en hij weet dat zijn Vader het is Die spreekt. Hij geeft zich onmiddellijk over, en zegt: *'Zie, hier ben ik, zend mij henen.'* Ziet u, mijn vriend, hoe de genade van God, rustend op een helwaardige zondaar hem geheel verbreekt, en dat hij dan gereed staat om alles te doen waar de Heere hem toe roept, en dat hij dan niet tegen Zijn Heere vecht? Daarom is een ieder die tegen Hem vecht niet gered, en dat is het bewijs dat hij niet tot het ambt geroepen is!

Sta mij toe te zeggen dat er geen enkele soort ervaring is die ooit in het hart van een wedergeboren gelovige kan komen, voor of nadat hij behouden is, die Zijn verlossing in Christus zal doen verduisteren of verminderen. De verlossing van de zonde en haar gevolgen in Christus Jezus, onze Heere en Zaligmaker is de grootste zaak die een persoon ooit kan gebeuren. Om dan gevormd te worden naar het beeld van Christus door heiligmaking in Christus, is een wonder van Gods genade. Daarom zal iemands roeping tot het ambt zijn verlossing in Christus niet verduisteren. U zou kunnen zeggen dat dit het uitvloeisel is van de verlossing in Christus. Het is God, Die de wedergeboren gelovige UITSTOOT in de bediening van het Evangelie, om Zijn Woord te prediken en de volle raad van God te verklaren. Laat ons ook dit feit eens onder ogen zien: God roept nooit iemand om Hem verkeerd voor te stellen. Daarom roept Hij nooit een onwedergeboren mens tot de prediking; en iemand die tot de bediening van het Evangelie geroepen is, zal God niet verkeerd voorstellen.

Een ijver, maar niet met verstand

Vanaf de vroege jaren van mijn leven, totdat God mij redde, was ik een strikte arminiaan (dat is, iemand die de vrije wil voorstaat) en ik wist niets dan een lege godsdienstige belijdenis van het geloof in Christus. Ik had *een ijver, maar niet met verstand* (vgl. Rom. 10: 2). Mijn leven was toegewijd aan een doel; en dat doel was om personen tot een belijdenis van het geloof in Jezus Christus te brengen. Ik had een ijver om te preken, en waar ik ook maar een groep mensen zag op de hoek van de straat, aan de kant van de weg, op de marktplaats, onder de tent, onder priëlen, of in het kerkgebouw, dan wilde ik het Woord tot hen preken en hen leiden tot de belijdenis van het geloof in Christus. Dit kwam omdat ik met heel mijn hart geloofde dat dit de weg van het behoud was. Onder deze lege belijdenis leefde ik in het rijk van satanische invloeden, en werd ik bestuurd door stemmen, lichten en visioenen van het gezicht van Jezus, overeenkomstig met de zogenaamde afbeeldingen van Jezus die u in de Bijbel en aan de muren van onze huizen kunt zien. Al die tijd geloofde ik dat ik behouden was, en toch lag daaronder een intense honger en zoektocht naar God. Er was op godsdienstig gebied een leegheid in mijn hart die niet vervuld was. Al deze ervaringen waren werkelijkheid voor mij. Zij gebeurden mij echt, maar ik weet dat ze voortkomen vanuit de satan als een *'engel des lichts'*, naar 2 Korinthe 11: 13-15, en die ervaringen waren niet aan mij gegeven door de Heere Jezus Christus uit de hemel. Onder het volk (predikanten en anderen) wordt er in het algemeen geloofd dat alle godsdienstige ervaringen van de Heere zijn; zij realiseren zich niet dat satan in het rijk van de godsdienst leeft en zich in de geest van personen beweegt als een engel des lichts. Gedurende deze vroege jaren gaf ik les op de zondagschoolklassen, leidde ik groepen jonge mensen, zangdiensten, en gebedssamenkomsten; met andere woorden, ik nam regelmatig deel aan kerkelijke activiteiten, die de vreugde van mijn hart en leven waren.

Ik werd aangesteld door mijn kerk en voorganger in november van het jaar 1917, tot het werk van de bediening. Er zijn sommige dingen die ik niet in staat was te begrijpen aangaande mijn aanstelling. Een daarvan is het feit dat de kerkenraad, die mij bevestigd heeft op het verzoek van de kerk, niet ontdekte dat ik niet wedergeboren was. En waarom namen zij de ervaring, die ik meedeelde van mijn roeping tot de bediening, voor echt aan? Wisten zij het verschil, of wisten zij het niet? Ik geloof dat wij heel, heel voorzichtig moeten zijn met onze stempel van goedkeuring te zetten op mensen die zeggen dat zij geroepen zijn om te prediken. Ik wenste wel tienduizend maal dat iemand mij op het gezag van Gods Woord verteld had dat ik bedrogen was, en dat ik leefde en werkte onder zelfbedrog en onder de invloed van satan. Vijftien jaren van mijn bediening gingen voorbij in deze toestand. Ik was ijverig in het zendingswerk. Ik preekte voor grote groepen en ik had nooit gebrek aan een groep om voor te preken.

Drie grote vragen

Toen stuitte ik in de lente van 1932 op drie grote feiten: ten eerste, er was nog steeds een leegheid in mijn hart en leven, welke ik niet kon verklaren. Ik probeerde om de beloften van God werkelijkheid voor mijn hart te doen zijn. Ik probeerde om de tegenwoordigheid van Christus in de praktijk te brengen, maar ik kon het niet. Ik besteedde uren aan het mediteren over een Schriftgedeelte. Ik las alle verklaringen die ik had over de werkelijkheid van Christus, en probeerde om het Woord werkelijkheid voor mijn hart en geest te maken, maar zonder nut. Het tweede feit waar ik tegenaan stuitte was, dat Christus werkelijkheid was voor de vroege discipelen, naar de eerste hoofdstukken van Handelingen; Hij was werkelijker ná de pinksterdagen dan Hij was in de dagen toen Hij op aarde Zijn lichaam tot een woning had. Ik las deze eerste hoofdstukken van Handelingen steeds maar weer opnieuw, en vroeg mijzelf de vraag: *'Waarom is Christus geen werkelijkheid voor mij?'* Maar ik kon geen antwoord vinden. Ik vroeg aan mensen, en ook aan predikanten, of zij mij het verschil konden uitleggen; en het

enige antwoord dat ik kreeg was: 'Dit waren Bijbelse figuren, en wij leven niet in de tijd van de Bijbel.' Toen kwam de vraag tot mij terug: 'Zegt de Bijbel niet dat dezen voorbeelden zijn voor ons om na te volgen? Zo niet, waarom is de Bijbel dan geschreven?' uiteindelijk zei een oude predikant tegen mij: 'Broeder Shelton, onthoud nu gewoon dat je al wat je zult krijgen al hebt.' maar dat bevredigde mij niet.

Gedurende die jaren gaf ik mijzelf over aan het gebed, het lezen van het Woord, en aan het persoonlijk winnen van zielen. Met één gedachte in mijn hoofd, dat er dan die persoonlijke vereniging met Christus zou komen. Ik ging in mijn binnenkamer om te bidden en het Woord te overdenken, en ik probeerde om die diepe honger in mijn ziel te verzadigen, maar Christus leek altijd buiten bereik te zijn. Ik wist dat Hij de Verlosser van de wereld was, maar er was een grote kloof tussen Christus en mijn hongerige ziel. Ik worstelde om het antwoord in mijn zendingswerk te vinden, terwijl ik mijzelf opofferde, en zestien tot achttien uren per dag werkte. Ik probeerde om mijn leven in de bediening kwijt te raken, om zodoende de werkelijkheid van Christus te vinden, waarvan ik wist dat die vroege discipelen dat ervoeren. Ik reisde van hot naar her om verschillende godsdienstige groeperingen te ontmoeten, en om het antwoord te vinden, maar ik keerde altijd teleurgesteld weer terug naar huis, met een hongerig hart.

Het derde feit waar ik tegenaan liep was, dat ik honderden, ja, duizenden bekeerlingen of belijders van het geloof had, maar als ik naar hun leven keek, dan zag ik dat er geen overwinning van de zonde was, zoals de levens van die vroege discipelen tentoonspreidden. De grote meerderheid van deze bekeerlingen leefden hetzelfde leven als dat zij altijd geleefd hadden, maar dan onder een godsdienstig jasje. Mijn hele bediening was voor mij een namaak en een vermomming, vanwege die leegheid in mijn leven.

Al worstelend met deze persoonlijke en ambtelijke problemen, probeerde ik, zonder beïnvloed te zijn door iemand anders, het antwoord te vinden op deze drie vragen. Het eerste wat ik deed, was het lezen van de levensbeschrijvingen van uitmuntende mannen Gods, zoals Spurgeon, Whitefield, Moody, Brainerd en anderen. Terwijl ik over hun leven las en het bestudeerde, zag ik dat Christus een levende werkelijkheid voor hen was. En deze mensen waren geen figuren uit de Bijbel. Dus klaarde dat het eerste probleem op, en was dat het eerste antwoord op de bewering die de meeste mensen tegen mij zeiden, namelijk dat dit gaat over Bijbelse figuren, en omdat wij niet in de tijd van de Bijbel leven, wij dan niet moeten verwachten dat Christus zó werkelijk voor ons zou moeten zijn. Daarom begaf ik mij tot de studie van die grote waarheid van de VERENIGING MET CHRISTUS, en daaruit groeiden zo'n veertien Bijbelstudies over het algemene thema: *'De vereniging van de gelovige met Christus'*.

Deze studies in het Woord van God creëerden een grotere honger in mijn hart naar de werkelijkheid van Christus, want ik had gezien dat op een bepaalde verborgen manier de gelovige en Christus verenigd zijn in de verlossing. Ik leerde deze leerstelling met mijn verstand; en ik zette mij neer om het te overdenken, en ik probeerde het bevindelijk te leren kennen. En toch was er die pijnlijke leegte in mijn leven. Ik weet niet hoeveel een persoon met zijn verstand kan leren, en toch nog ongered zijn, maar ik weet dat iemand met zijn verstand kan praten over de grote leerstukken van het Woord, en toch de nieuwe geboorte missen.

De tweede zaak die ik zag in mijn studie van Gods Woord, terwijl ik zocht naar de werkelijkheid van Christus, was dat de Heilige Geest de Kracht was in de levens van de vroege christenen, in hun preken en in hun leven. Toen kwam ik tot het vaste besluit dat Christus zowel in de levens van de hedendaagse gelovigen, als in de levens van de vroege kerk werkelijkheid was, zoals opgetekend staat in de eerste hoofdstukken van Handelingen, en dat dat het resultaat was van de inwoning van de Heilige Geest. Dit is zover als ik in die lijn kon komen met mijn studie. Niet één keer kwam in mijn gedachten dat de oplossing van

het probleem lag in de nieuwe geboorte. De reden hiervan was, dat er geen overtuiging van de Heilige Geest was. Ik volgde slechts het natuurlijke licht van het verstand dat ik had. En geen zondaar kan ooit ontwaken om zijn schuldige, verloren toestand voor God te zien zonder de overtuiging van de Heilige Geest.

Omstreeks deze tijd kwamen er enkele geschriften over de Heilige Geest in mijn handen, zoals de vervulling van de Heilige Geest, de doop van de Heilige Geest, de zalving van de Heilige Geest, de gaven van de Heilige Geest en andere verhandelingen over de Heilige Geest. Ik las en bestudeerde ze en als gevolg daarvan bad ik om wat genoemd wordt 'de doop met de Heilige Geest'. Mijn zoektocht naar de Heilige Geest begon ongeveer zo: op een zaterdagavond zat ik op de rand van mijn bed, toen ik een stem hoorde, die zei: *'Shelton, je hebt gefaald, of niet?'* Omdat ik geloofde dat dit de Heere was, Die tot mij sprak, zei ik: 'Ja, ik heb vreselijk gefaald.' Toen kwamen deze woorden tot mij: *'Als je jouw leven, zoals dat nu is, aan mij geeft, en je jezelf volkomen overgeeft, dan geef ik jou de taak van de evangelisatie op dit grote zendingsveld terug.'* (doelend op Zuidoost Louisiana). Omdat ik nog steeds geloofde dat de Heere het was, Die sprak, zei ik: 'Ja, ik wil dat nu meteen wel met U afspreken.' Zo viel ik op mijn knieën naast het bed neer, om mij geheel aan (naar ik dacht) Hem over te geven, en begon te roepen om genade. Het is verscheidene jaren geleden dat ik die hoorbare stem gehoord heb. Terwijl ik deze ervaring in mijn gedachten weer opnieuw beleef, dan beef ik, want ik weet dat het de satan was met wie ik te doen had, maar ik loof de Heere dat Hij mij eruit verlost heeft. De volgende morgen ging ik naar de kerk en preekte ik over het gebed, en riep ik de kerk op tot het gebed, nadat ik belijdenis gedaan had van mijn falen. Verschillenden verlieten die morgen het gebouw, en zeiden: 'dät is wat we nodig hebben.' Een volk kan niet boven hun voorganger uitkomen.

Bidden en vasten

De volgende week annuleerde ik al mijn afspraken en gaf ik mijzelf over aan bidden en vasten. Ik beloofde de Heere dat ik Hem zou volgen, wat de prijs daarvan ook zou mogen zijn, nog steeds gelovend de Heere mij leidde. Denkend dat ik behouden was, gaf ik mijzelf over aan bidden en vasten, en er kwam een diepe overtuiging in mijn leven, die, naar ik nu besef, een satanische overtuiging is. Ik begon al mijn falen te zien: ik dacht dat ik een heel goed leven aan het leiden was, totdat satanische overtuiging dingen in mijn leven begon aan te wijzen die niet goed waren. Omdat ik mij niet realiseerde dat het een overtuiging van een duivelse geest was, maar geloofde dat het de Heilige Geest was Die mij leidde, riep ik tot 'Jezus' om mij genadig te zijn. Alles wat hij aanwees als verkeerd in mijn leven moest rechtgezet worden, voordat hij mij verder zou leiden. Veel waren de telefoongesprekken om zaken recht te zetten met mensen; veel waren de bezoeken aan mensen om zaken recht te zetten met hen. Nu weet ik dat dit een satanische overtuiging was. En nu kan er een vraag opkomen: 'Hoe weet u dat dit een satanische overtuiging was?'

Ten eerste was ik ALLEEN maar overtuigd van DINGEN die verkeerd waren in mijn leven, overeenkomstig mijn geweten, en overeenkomstig de achtergrond van mijn onderwijs. Ten tweede weet ik dat het een satanische overtuiging was omdat ik niet tot Christus geleid werd, maar geleid werd om te zoeken naar wat ik toen dacht de Heilige Geest te zijn. De derde reden waarom ik weet dat het een satanische overtuiging is geweest, is omdat ik geen enkele keer overtuigd werd van mijn erfzonde of mijn oude zondige natuur. Satan, of zijn duivelse geesten, zullen geen mens tot Christus leiden; zij kunnen dat niet, omdat zij geen mensenhart kunnen openen om hen te laten zien dat zij van nature een zondaar zijn.

Dag na dag wortelde deze honger en dorst in mijn hart naar God dieper, totdat het mij op mijn aangezicht deed vallen zonder voedsel of slaap, terwijl ik riep: 'O God, ik wil U!' Op de vrijdagmorgen had ik zo'n honger in mijn leven naar God, dat ik me niet kon bedaren. Ik kon me niet bedaren! Ik kon niet eten; ik kon niet slapen en ik wilde niemand zien. Ik wilde God

hebben. Ik had mij nog nooit zo onwaardig gevoeld als toen, en niets kon die leegheid in mijn leven vervullen. De honger en dorst naar God was zódanig, dat ik gereedstond om alles op te geven: en ik achtte, zoals de Schrift zegt, alle dingen als drek om Hem te gewinnen. Dit was het geroep van een ongeredde ziel. Ik was aan het zoeken naar de Heilige Geest, en niet naar Christus. Wanneer u iemand steeds hoort zeggen: 'O God! Ik wil God hebben. Ik wil voor God arbeiden.' Onthoud dan dat zoiets het geroep van een ongeredde ziel is! Wanneer iemand in het Koninkrijk van God geboren is, en Christus zijn Heere en Zaligmaker wordt, dan wordt God zijn Vader, en de inwonende Heilige Geest leidt hem dan om te zeggen: 'mijn Vader!' Maar voor het ongeredde hart is Hij alleen maar God, of hij nu een predikant op de kansel, een diaken in de kerkbank, of een dronkenlap in de goot is.

Een nieuwe ervaring

Toen de vrijdagavond aanbrak, was die honger zó sterk, dat ik op de rand van wanhoop kwam. Ik vroeg mijzelf: 'Zal God dan nooit door de hemel heen breken, om Zichzelf nog een keer aan mij te openbaren?' Toen ik om tien over half twaalf in onze eetkamer zat, werd er een geest in een vlamvend vuur over mij uitgestort. Het begon op mijn hoofd en langzaam bedekte het mijn gehele lichaam, van mijn hoofd tot mijn voeten toe. Het duurde ongeveer twintig minuten. Ik had te lijden onder verschillende kwalen, maar nu was mijn lichaam geheel genezen. Het scheen mij of ik niet meer had kunnen lijden wanneer iemand mij werkelijk in een vurige oven gegooid zou hebben. Iemand die bij mij in de buurt stond, zij dat mijn vlees zo koud als ijs was, maar voor mij was het als een brandende oven. Gedurende die twintig minuten gevoelde ik dat God mij geheel verlaten had, en ik herinner mij dat ik tot Hem riep om mij niet te verlaten, maar om mijn oude vleeselijke leven te kruisigen.

Na de eerste uitbarsting van licht in deze uitstorting van de geest van vuur, begon alles donker te worden en ik begon te schreeuwen. Ik leed. Ik was besloten in een geest van vuur. Toen het vuur weggebrand was, verscheen er voor mij een woord, dat voor mijn ogen zweefde, waarachter een kruis opdoemde, en boven dat kruis flikkerden deze woorden: *'Ga heen in de gehele wereld, en preek het evangelie aan elk schepsel.'* (vgl. Math. 28). Ik vatte dit op als het teken dat God mij opnieuw benoemd had om Zijn Woord te prediken, wat, naar ik dacht, Hij voor het eerst gedaan had toen ik zestien jaar oud was, in de oude districtkerk in Sardis, Louisiana, toen ik dacht dat Hij zo werkelijk voor mij geworden was. Als ik nu terug kijk op die ervaring en dat visioen, dan realiseer ik mij dat het de satan was, die zich veranderde in een engel des lichts, en die op het terrein van mijn geest kwam om mij dat visioen te geven. Het was de duivelse geest die bezit nam van mijn geest en lichaam. Deze ervaring laat mij zien wat voor een macht satan heeft door middel van zijn duivelse geesten. Wanneer ik deze ervaringen, die mij gebeurd zijn voordat God mij redde vertel, dan beeft ik; ik vertel dit alleen maar omdat mijn Heere mij leidt om enkele andere arme predikanten, of enkele door de duivel bezeten personen, die denken dat zij behouden zijn, maar ondertussen in de val van satan zitten, en die ergens in het rijk van zulke godsdienstige ervaringen leven, te waarschuwen. Mijn vriend, ik ben hier de dingen aan het opnemen, die werkelijk gebeurd zijn aan deze arme, onwetende zondaar, voordat God mij redde. (waarschijnlijk heeft ds. Shelton dit verhaal verteld in een van zijn 'radio missions').

Vindt u het vreemd dat ik nooit ophoud om de Heere te loven voor Zijn wonderlijke genade en liefde voor mij, door mijn hart te openen en Zijn wet in mijn hart te schrijven, en om mij naar Christus te brengen tot mijn behoud, ja, om mij uit satans valstrik te verlossen om mij Zijn kind te maken?

Iets na middernacht dronk ik een glas melk, wat het eerste voedsel was dat ik in uren genomen had; ik ging naar bed en sliep de slaap van een klein kind. De volgende morgen ontwaakte ik in de extase van deze ervaring, en dagenlang wist ik niet of ik op aarde of ergens anders was. Slapen kon me niets schelen. Als ik in slaap viel, dan was dat de zoetste slaap die

ik ooit meegemaakt heb. De tegenwoordigheid van wat, naar ik dacht, God was, was zó werkelijk, en ik was er zó door in beslag genomen dat het niet uitmaakte wat andere mensen van mij zouden zeggen. Mijn eer, mijn reputatie, mijn persoon, mijn ambt, het resultaat van mijn arbeid, mijn salaris, mijn werk, wat ik deed, en hoe mensen mij ook zouden behandelen: alles rustte in de handen van wat ik dacht Christus te zijn. Ziet u, mijn vriend, wat een namaak ik had, en hoe goed de valse ervaring het echte imiteert? Ziet u dat de uitdrukkingen die ik gebruik om een zondaar te beschrijven, die tot Christus komt bijna identiek zijn aan de taal die ik gebruik heb om te beschrijven wat met mij gebeurd is? (En ik ben u de ervaring aan het meedelen met de woorden van het artikel dat ik erover schreef in 1933). Het wonder van alle wonderen is voor mij, dat God, door de macht van de Heilige Geest ooit het heilige Woord nam en mijn blinde ogen opende, om mij te laten zien dat ik een verloren zondaar was, en dat Hij mij aan Zijn voeten verbroken heeft, en mij verlost heeft van de macht en het koninkrijk van satan.

Alles scheen nieuw te zijn

Laat mij uw aandacht bepalen bij een ander aspect van deze godsdienstige indrukken die de satan mij gegeven heeft. Toen ik de volgende morgen ontwaakte, scheen ik in een nieuwe wereld te zijn. Alles scheen nieuw te zijn. Ik had een nieuwe Bijbel. De hele wereld was nieuw, en alles had een andere tint gekregen: de zon was helderder en het gras groener. De mensen schenen anders te zijn. De hele wereld leek wel vervuld te zijn met die tegenwoordigheid. Mijn vriend, dit is het werk van de satan als een engel des lichts. Voor de wedergeboren gelovige wordt Christus het Centrum van zijn leven. En voor de wedergeboren gelovige wordt God zijn Vader, en hij ziet dat al zijn zonden op Christus gelegd zijn. Onder de tegenwoordigheid van de satan, wordt die persoon in beslag genomen door zichzelf, zijn gevoel, zijn emoties, zijn extatische vreugde en vrede, hoewel het allemaal vals is. Maar voor hem is het echt. Ik weet het, omdat het voor mij zo echt was als het maar zijn kon. Laat mij nu dit zeggen: zolang als ik in het gebied van die tegenwoordigheid leefde, dan had ik geen zorgen, geen angst, en geen klachten, niets dan tevredenheid; maar wanneer die tegenwoordigheid wegging, dan merkte ik dat er geen verandering in mijn hart en leven gekomen was. Het verwijderde mijn haat, opstand of jaloezie niet uit mijn hart.

Nog steeds dezelfde

Zoals ik al zij, merkte ik dat mijn oude hart nog steeds dezelfde was wanneer die ervaring wegstierf. Er is één ding die ik ontdekt heb in mijn eigen ervaring: en ik zie dat het de waarheid is in de harten en levens van velen. Het is het volgende: zolang u met die ervaring kunt bidden, en zolang u uw geest kunt overgeven aan die tegenwoordigheid, dan kunt u, als de Heilige Geest u alleen laat, met die valse vrede, valse zekerheid, valse vreugde en valse tevredenheid leven. Wat een genade is het, wanneer de Heilige Geest iemand niet in die strikken van de satan laat liggen!

Al die ervaringen die ik had waren satanisch, en zij waren het resultaat van een weloverwogen zoektocht naar God met mijn gehele ziel, maar omdat ik van God vervreemd was door de zonde, en verblind was door de god van deze wereld, werd mijn begrip en mijn hart verduisterd, ik kon God niet vinden. Ik kon alleen maar een duivelse geest krijgen.

De Heilige Geest woont in het hart van een gelovige

O, wat een treurigheid van een arme ziel die de Heilige Geest zoekt! Een geredde ziel zal de Heilige Geest niet zoeken, want hij weet dat de Heilige Geest in hem woont. Iemand die wedergeboren is, en een nieuw schepsel in Christus gemaakt is, kan en wil niet naar de Heilige Geest zoeken, want de Heilige Geest zal hem niet toelaten om Hem te zoeken, want Hij is reeds thuis in het hart van de gelovige. Laat mij dit zeggen (en laat mij vrijuit spreken),

dat niemand de Heilige Geest zal vinden door naar Hem te zoeken en te speuren, want u ontvangt de Heilige Geest niet door naar Hem te zoeken. U ontvangt Hem door de Heere Jezus Christus te ontvangen, Die gezegd heeft: 'Ik zal Hem tot u zenden, en Hij zal in u wonen.' (vgl. Joh. 14 en 16). Wanneer u de Heilige Geest zoekt in plaats van Christus te zoeken, dan zult u een duivelse geest krijgen, die tot u gezonden is door de satan, uw god. Christus is in de wereld gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was (Luk. 19: 10), en Christus moet Zijn schapen vinden, om hun blinde ogen, hun verduisterde verstand en hart te openen, om hen te verlossen uit de macht van de duisternis, het koninkrijk van satan, en om hen over te zetten in het koninkrijk van de Zoon van God, voordat zij ooit beginnen met het zoeken naar Christus. Alleen een zondaar die wedergeboren is zal Christus zoeken, maar hij weet niet wat er plaatsgevonden heeft, en het enige ding dat hij weet is, dat hij Christus wil hebben. Als u de Heilige Geest wilt zoeken, dan moet u Christus passeren, en God de Vader eert Zijn Zoon door nu alleen door Hem tot ons te spreken, zoals geschreven staat in Hebreëen 1: 1, 2.

Gedoopt met de 'Heilige Geest'

Laat ons eens Mattheus 3: 11 opzoeken, waar staat: *'Ik doop u wel met water tot bekering; maar Die na mij komt, is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen; Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur dopen.'* Omdat ik, naar ik dacht, ervaren heb wat in het laatste stuk van die tekst staat: *'gedoopt met vuur'*, rustte ik niet voordat ik het andere deel geleerd had, namelijk *'gedoopt met de Heilige Geest'*. Opnieuw kwam er in mijn hart zo'n gebedslast, en opnieuw leidde hij mij om alles over te geven. Ik merkte dat ik klaar stond om mijn positie als Baptist, en al het andere op te geven, als ik alleen maar kon ontvangen wat, naar ik dacht, *'de doop met de Heilige Geest'* was. Ik werd geleid om mijn leven, mijn huis, mijn familie, mijn ambt, mijn kerk, mijn kerkverband, en elk leerstuk dat ik ooit geloofd had op het altaar te leggen, bij wijze van spreken, ja, om niets te worden, als ik alleen maar *'de doop met de Heilige Geest'* zou mogen ontvangen.

De onbekende tong

'Ik verloor mijn leven, om het weer te vinden.' Dat was mijn positie midden in de nacht van 8 januari 1933. Ik zat een poosje aan de tafel, en toen leunde ik daar met mijn elleboog op de rand. Toen ik mij uiteindelijk onvoorwaardelijke overgaf, wachtte ik. Toen vervulde de duivelse geest mij, onder de vermomming van de Heilige Geest. Alles was stil in de kamer; er was geen grote emotie. Nadat de duivelse geest het gehele bestuur van mijn lichaam overgenomen had, brak ik uit in wat men noemt 'de onbekende tong'. Ik dacht dat dit de verhooring van mijn gebed was, dus begon ik te bidden om kracht om dit grote zendingswerk voort te zetten.

Dagenlang sprak ik, wanneer ik mijn mond opendeed om te bidden, in wat men noemt 'de onbekende tong'. Ik was voortdurend 'Jezus' aan het loven. Ik leefde dagenlang in de extase van die tegenwoordigheid. Het was echt, en zoals ik al zei, zolang als ik mij die tegenwoordigheid bewust was, dan ervoer ik geen zorgen en geen angst. Ik realiseerde mij niet dat het de tegenwoordigheid van satan was, die de Heere Jezus Christus imiteerde. Ik zei tegen mijzelf: 'Nu weet ik wat die vroege discipelen ervaren hebben.' omdat ik dacht en geloofde dat deze tegenwoordigheid de werkelijkheid van Christus was. Maar als ik nu terugkijk naar die ervaring, dan zie ik dat de Heere Jezus Christus niet verhoogd was; het was Hem niet, Die de horizon van mijn hart en leven vervulde. Het was slechts de tegenwoordigheid van een duivelse geest die mijn geest vervulde.

De tegenwoordigheid van Christus of van de duivel

Er is een groot verschil tussen de inwonende tegenwoordigheid van Christus in het hart en leven van een gelovige, en de tegenwoordigheid van een duivelse geest, die slechts de geest van een persoon vervuld. In het hart van de wedergeboren gelovige, zowel als in zijn gewetensvol gemoed, is Christus verhoogd. Hij is verhoogd als onze Heere en Zaligmaker. God is verhoogd als uw Vader en de Heilige Geest neemt *gedurig uit de dingen van Christus om ze aan u te openbaren* (Joh. 16: 13-15). Aan de andere kant, wanneer de geest vervuld is met de tegenwoordigheid van een duivelse geest, dan vergroot die duivelse geest dingen, visioenen, ervaringen, dromen, emoties en verrukkende extases. Die duivelse geest looft 'Jezus', en gebruikt het woord 'Hallelujah' of 'glorie'. Die duivelse geest vergroot bepaalde gedeeltes uit de Bijbel, en geeft iemand een gevoel alsof alles nieuw en heerlijk is. Die duivelse geest vergroot het geloof, en ondertussen geeft hij die persoon het verkeerde beeld van een christelijk leven. Met andere woorden, alles is vals, omdat het geen fundament heeft om op te rusten. Het fundament van het geloof van een gelovige is het Woord van God, en het Voorwerp van zijn geloof is de Heere Jezus Christus. De persoon wiens geest vervuld is met de tegenwoordigheid van satan, of de tegenwoordigheid van een duivelse geest, heeft een geloof dat rust op emoties, gevoel, vreugde, tekens en ervaringen.

Overal preken

Mijn ervaring met de 'doop met de Heilige Geest' had als gevolg dat mijn geest vervuld werd met de tegenwoordigheid van een duivelse geest, en dat had weer het gevolg dat ik, waar ik ook een groep mannen of vrouwen tegenkwam, wilde preken. Er was die begeerte en dat verlangen in mijn hart dat zij zouden ervaren wat ik ervaren had. Er was een andere kracht in mijn leven, en ik wist het.

Hier volgt een klein stukje uit de boodschap die Shelton gegeven heeft over '*Satan, de imitator*': 'Ik besteedde nachtenlang in het gebed. En als ik in de stad waar ik leefde, 's avonds voor een huis stond, en heen en weer liep over de straat, dan bad ik voor de bewoners van dat huis. Ik kon niet tevreden zijn voor ik dat gedaan had. En altijd was ik teleurgesteld omdat ik niet méér bad. De wedergeboren gelovige weet dat hij niet verhoord wordt vanwege de hoeveelheid of de lengte van zijn gebeden, hij weet dat het alles farizeïsme is onder de mantel van eigengerechtigheid, die verdoemelijk is tot in de hoogste graad.'

Ik geloofde dat lidmaat te zijn van onze kerk betekende: behouden te zijn, en dat mensen die lid zijn, christenen waren, maar ik dacht dat zij dezelfde kracht nodig hadden in hun leven, en ik praatte er constant over met hen, en vroeg aan hen: 'Bent u gedoopt met de Heilige Geest? Hebt u de Heilige Geest ontvangen sinds u geloofde? Hoe is het met de gaven van de Heilige Geest? Hebt u ze? En zo niet, waarom niet?' dat is hetgeen zo'n persoon denkt van wat genoemd wordt: '*de doop met de Heilige Geest*', en dat is de gang van zijn gedachten, wanneer hij ervaren heeft wat genoemd wordt: '*de doop met de Heilige Geest*'. De wedergeboren gelovige wordt echter op de weg der genade gebracht en hem wordt laten zien dat hij een verloren zondaar is, die de hel verdient, en hij wordt een nieuw schepsel in Christus gemaakt. Christus wordt zijn Heere en Zaligmaker. Hij beweegt en denkt op een andere manier. Zijn gedachten centreren zich om Christus. Hij verhoogt Christus, en hij verheerlijkt Christus als zijn Heere en Zaligmaker.

Vrees

Nadat er een paar maanden voorbijgingen, merkte ik dat deze ervaringen niet herhaald konden worden. Toen verliet het zogenaamde 'spreken in onbekende tongen' mij. Ik merkte dat ik nog steeds net zo leeg was als voordat ik, wat ik noemde, 'de doop met vuur' en '*de doop met de*

Heilige Geest' ervaren had. Ik kan nu terugkijken en zien hoe de Heere God van de hemel Zijn hand op mij legde, en hoe Hij deze ervaringen en dit spreken in 'de onbekende tong' wegnam, omdat de vrees des Heeren mijn hart onmiddellijk vastgreep. Dagen en nachten gingen voorbij, en die vrees nam toe. Al snel realiseerde ik dat het dezelfde vrees was, die in mijn hart kwam toen ik opstond van de kaarttafel, die kaarten wegschoof, en ervan wegliep om er nooit meer naartoe te gaan. Het was dezelfde vrees die ik ervoer terug in mijn vroege jeugd, toen ik uit die kamer liep, om nooit meer iets met die duivelse geesten, die ik 'spoken' noemde, te maken te hebben. En het was dezelfde vrees die in mijn hart kwam toen ik twaalf jaar oud was, die mij afscheidde van alle soorten van vergiftigende dranken. Nadat ik zorgvuldig de zaken voor mij afgewogen had, en de vrees mijn hart vastgreep, toen realiseerde ik mij een beetje in wat voor een gevaar ik was, en ik liep ervan weg, of ik dacht dat ik dat deed. Een van de dingen in mijn hele godsdienstige leven die in die tijd mijn behoud was, was het feit dat ik mijn leerstellige positie met betrekking tot Gods Woord niet veranderd heb (en dat heb ik ook nooit gedaan!). Toen ik deze ervaringen opwoog tegen Gods Woord, bleken zij er niet mee overeen te stemmen. Ik wist dat er ergens wat verkeerd was, maar ik wist niet wàt het was. Het treurige feit van alles was, dat ik geheel bezeten was geworden door de duivel. En door mijn eigen kracht kon ik geen duivels uitwerpen. Mijn leven werd helemaal beheerst door visioenen, stemmen en zogenaamde ervaringen. De volgende vijf jaren ging ik verder met preken en lesgeven, met die diepe leegheid in mijn leven, totdat God, in Zijn oneindige ontferming en genade, mijn hart en geest begon te openen, om mij te laten zien dat ik door de duivel bezeten was, en dat ik nog nooit behouden was geweest. In verband met deze boodschap wens ik dat u mijn boek *'Hoe en wanneer God een Baptistendominee redde'* zult lezen.

Weer dezelfde vragen

Ik stuitte in de herfst van 1938 op dezelfde drie vragen als die ik jaren daarvoor gehad heb: 'Waarom is Christus geen werkelijkheid voor mijn hart? Waarom zijn de beloften van Gods Woord geen werkelijkheid voor mij? En waarom kan ik ze niet vastgrijpen? Ten derde, waarom leefden degenen die tijdens mijn bediening geloofsbelijdenis deden geen overwinnend leven, en waarom ervoeren zij geen verlossing van de kracht van de zonde?' Velen van hen beleden hun geloof, en hadden heerlijke ervaringen, maar nadat de ervaring weggestorven was, zag ik dat er geen verandering van hart en gemoed was. Zij streden een poosje tegen de zonde, maar dan deden zij één van deze twee dingen: bij de kerk blijven, terwijl zij hetzelfde leven leefden als voordat zij in de kerk kwamen, maar dan onder het vernisje van de godsdienst, en anders keerden zij weer terug naar de wereld. Toen ik zag dat er geen macht over de zonde was in de levens van de zogenaamd geredde gemeenteleden, vroeg ik mijzelf af of de Bijbel werkelijk het Woord van God was. Omdat dit het geval was, kon ik niet datgene preken wat ik niet met mijn gehele hart geloofde, en wat was daarom het nut van de prediking?

Ik mis Christus

Te midden van deze situatie, kwam er een andere oorzaak in beeld die mij stoorde: verschillenden van de leden van mijn kerk, waaronder degenen die het meest geestelijk waren, kwamen naar mij toe, zeggend: 'Dominee, ik mis Christus, ik ken Hem niet. Ik ben een verloren zondaar.' Ik wist niet wat ik met hen aanmoest. Als ik zou toegeven dat zij verloren waren, zou dat betekenen dat ik toe zou moeten geven dat ik zelf een verloren zondaar ben. Daarom was de enige manier waarop ik met hen kon handelen, het proberen om hen te overreden dat zij een nieuw leven van toewijding nodig hadden, en ik pleitte ervoor dat zij hun levens opnieuw aan Christus op zouden dragen. Ik begon te preken over toewijding en verzekering, maar ik zag al snel dat dit niet hielp. Zij kwamen steeds maar weer, en zeiden:

'Dominee, ik heb een vrees in mijn hart dat ik Christus niet ken, en het toewijden van mijn leven aan de Heere heeft mij niets geholpen.' Toen begon ik het feit in te zien dat de leden van mijn kerk Christus niet kenden. Hij was geen levende werkelijkheid voor hen. Deze positie bracht mij in verlegenheid, hoewel het mij geen één keer toescheen dat ik een verloren zondaar was.

Dr. A. Reilly Copeland

Enige jaren voor deze beroerende en hartdoorzoekende ervaringen, bezocht ik dr. A. Reilly Copeland, voorganger van de Tabernacle Baptist Church in Waco, Texas, en hij vertelde mij keer op keer weer hoe de Heere zijn volk bezocht had, en hoeveel leden van zijn kerk ontdekt hadden dat zij verloren waren, en dat zij tot Christus gekomen waren. Ik zei: 'O, als hij maar hier zou willen komen om voor ons te preken, dan zou het de oplossing kunnen zijn voor ons kerkelijk probleem.' Ik vroeg de kerk om hem uit te nodigen om een bijeenkomst te houden in de lente van 1939, en hij kwam. De Heere leidde hem om de uitnodiging te aanvaarden, en hij kwam, en preekte zes weken voor ons over de nieuwe geboorte.

Ben jij wedergeboren?

Praktisch gezien iedereen die lid was bij onze kerk begon het feit in te zien dat zij Christus misten. Zij konden niet slapen en zij konden niet eten. Het was een stille beweging van de Heilige Geest in hun harten. Het werd algemeen voor hen om elkaar te vragen: 'Ben jij wedergeboren?' En zij sloegen mij niet over! Dag na dag confronteerden zij mij met de vraag: 'Dominee, bent u wedergeboren?' Ik antwoordde altijd: 'Ja, en u?' En dat tot de laatste bijeenkomst. Ik reed met dr. Copeland naar St. Charles Avenue hier in New Orleans, toen de Heilige Geest een pijl van overtuiging in mijn hart schoot en de vraag stelde: 'Ben jij wedergeboren?' Er was geen hoorbare stem, maar de vraag doorboorde mijn hart als een scherpe pijl, alsof iemand persoonlijk tot mijn binnenste wezen gesproken had, en ik keek om mij heen, om te zien wie tot mij gesproken zou kunnen hebben. Toen werd het mij voor de eerste keer duidelijk: 'Dit is de stem van de Heilige Geest!' Het kwam met zo'n autoriteit, dat ik het niet van mij af kon werpen. Ik wilde weggaan bij broeder Copeland. Ik wilde geen diensten bijwonen, maar omdat ik de dominee was, moest ik gaan. Ik wilde wegrennen, maar kon het niet. Ik zei niemand hier iets over, en ik was blij dat de bijeenkomst voorbij was. Dit was de eerste keer dat mijn redding ooit betwijfeld werd, maar dit werd met zo'n autoriteit betwijfeld totdat ik niet weg kon komen van Zijn vasthoudende eis van een antwoord. Dit was God, Die mijn wil kruiste, en als God de wil van een zondaar kruist, maakt dit hem boos. Ik was blij wanneer de bijeenkomst ten einde was gekomen.

Een complete reformatie

Het hele kerkelijke leven was veranderd. De grote meerderheid van hen had een geloofsbelijdenis, en ongetwijfeld kwamen sommigen van hen tot de kennis van Christus, maar zoveel mensen kenden de weg der genade en de Heere Jezus Christus als hun Heere en Zaligmaker niet. Mijn gehele gemeente onderging een complete reformatie. Ik begon de oude leerstukken van de Bijbel te preken met ongewone vrijheid en kracht. Er kwam een vernieuwde overtuiging en verzekering dat de Bijbel het Woord van God is, maar toch was er nog steeds die pijnlijke leegte in mijn hart. Toen ik preekte en de mensen nodigde, dan wilde ik mijn eigen nodiging aannemen, en vele keren wilde ik mijn mond openen om te bekennen dat ik verloren was, maar nu de Heere Jezus Christus vertrouwde als mijn Heere en Zaligmaker. De Heilige Geest weerhield mij daar echter van, want het aannemen van een nodiging en het doen van het geloof is niet zaligmakend, en de Heere weerhield de satan om mij in deze strik te vangen. Weer een jaar verliep er, en wij nodigden broeder Copeland uit om een andere bijeenkomst te houden. Gedurende deze tijd was ik weinig bewogen, als het

ook maar weinig is geweest; de Heere handelde met andere problemen in de kerk, en handelde niet direct met mijn hart tijdens de bijeenkomst.

Joe Granier

Het jaar 1941 brak aan, en op mijn voorstel nodigde de kerk broeder Joe Granier uit om een bijeenkomst voor ons te houden. Granier was een van onze Franse zendelingen die behouden werd als het gevolg van de bijeenkomst in 1939. De volgende beweging die de Heere, naar ik mij herinner, gemaakt heeft, om met mij af te handelen, kwam 's middags, toen ik bij de kopieermachine stond. Iemand was teruggekeerd uit Waco in Texas, en hij vertelde mij dat broeder T. L. Daniel ontwaakt was voor het feit dat hij een verloren zondaar was, en zich realiseerde dat hij door de duivel bezeten was. Broeder Daniel en ik zijn verscheidene jaren vrienden geweest; hij heeft gelijksoortige ervaringen doorgemaakt als degene die ik u verteld heb. Wij zaten en praatten urenlang over die ervaringen, visioenen en dromen, en vergeleken aantekeningen. Toen deze persoon zei dat broeder Daniel bekende dat hij verloren en door de duivel bezeten was, raakte dit nieuws mij als een donderslag. De gedachte flitste onmiddellijk door mijn geest: 'Als broeder Daniel, die vergelijkbare ervaringen doorgemaakt heeft, verloren en door de duivel bezeten is, wat ben ik dan?' Ik liep naar het raam toe om naar buiten te kijken; en koud, klam zweet brak uit over mijn gehele lichaam. Dit was de eerste keer dat ik de natuur van mijn ware geestelijke toestand begon te beseffen. Ik zei niets, omdat er niets te zeggen was. Ik realiseerde mij dat ik door de duivel bezeten was.

Bent u een verloren zondaar?

Broeder Joe Granier begon de bijeenkomst omstreeks de eerste van september 1941, en het centrale punt van het slagveld in elk van zijn preken was: 'Als u de tijd en plaats niet weet wanneer u een verloren zondaar werd, dan kunt u niet met recht zeggen dat u behouden bent.' Broeder Granier had alleen maar zijn basisschool afgemaakt, en hij sprak gebroken Engels, omdat hij van geboorte een Fransman was. Hij zei op zijn eigen, gebroken Engels: 'Het is noch dit, noch dat. Christus stierf voor zondaars. Bent u een zondaar? Hebt u ooit in uw hart voor God erkend dat u een verloren zondaar bent? Kunt u teruggaan naar de tijd en plaats dat u erkende dat u verloren was? Zo niet? Dan bent u niet behouden.' Hij hamerde die grote waarheid vier weken lang op onze harten, en vier weken lang probeerde ik de tijd en plaats te vinden wanneer ik ooit in mijn hart voor God erkend heb dat ik een verloren zondaar was. Maar ik kon die niet vinden. Elke nacht lag ik wakker tot de vroege morgenuren om elke godsdienstige ervaring in mijn leven steeds maar weer na te gaan. Maar ik kon de tijd en plaats niet vinden wanneer ik te weten kwam, en in mijn hart voor God erkende, dat ik een verloren zondaar was. Hij (Granier) maakte mij helemaal gek door dat ene zinnetje: 'Het is noch dit, het is noch dat. Christus stierf voor zondaars. Bent u een zondaar? Bent u een verloren zondaar? Kunt u teruggaan naar de tijd en plaats wanneer u in uw hart erkende dat u een verloren zondaar was? Zo niet? Dan bent u niet behouden.' Het maakte niet uit welke tekst hij nam, altijd sprak hij ergens in zijn preek die zin uit, en overtuigde hij de mensen van die waarheid. Toen ging ik steeds maar weer mijn godsdienstige ervaringen na tot op de bodem ervan, totdat ik erdoor afmatte. Maar ik kon de tijd niet herinneren dat ik in mijn ogen een verloren zondaar voor God geworden was.

De crisis van mijn leven

Ik wist dat ik stuitte op de crisis van mijn leven. Op een vrijdagmiddag na de bijeenkomst, liep ik naar de keuken waar mevrouw Shelton was, en zei: 'Lieverd, als dat wat die man preekt waar is, dan is je echtgenoot verloren.' Ik ging dat weekend van huis weg en ging naar Shreveport, Louisiana, om mijn broer te bezoeken, omdat ik afgesproken had om zondagmorgen en zondagavond in een van de kerken aldaar te preken. Terwijl ik ergens in

Shreveport op het trottoir liep, stuitte ik op een vraag: ik was een verloren zondaar! Ergens in Shreveport erkende ik in mijn hart voor God dat ik verloren was. Dit was de eerste keer in mijn hele leven dat ik ooit kennis aan het feit kreeg dat ik een verloren zondaar was. Die nacht was ik in het huis van mijn broer, wetend dat ik verloren was, en dat ik op weg naar de hel was, en terwijl ik over dit feit nadacht, kwam er een tekst in mijn gemoed: *'Dat een iegelijk, die den Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en ik zal hem opwekken ten uitersten dage.'* (Joh. 6: 40). Terwijl ik die tekst tegen mijzelf zei, gaf de satan mij, omdat ik door de duivel bezeten was, een visioen van Christus, die voor mij aan het kruis verhoogd was. Daar was Hij met de doornenkroon op Zijn hoofd, en toen kwam die hoorbare stem: *'Daar is Hij; geloof in Hem, en u bent gered!'* Omdat ik het verschil tussen de Heilige Geest en een duivelse geest nog niet wist, riep ik uit: 'Ik geloof in Hem.' Toen zei die stem weer: *'Uw zonden zijn vergeven.'* O, o, wat een verleider is de satan toch!

Omdat ik geloofde dat ik behouden was, ging ik weg en preekte ik de volgende dag. Het was toen zondag. Maar ik maakte er geen één keer gewag van in mijn preek. Na de avonddienst ging ik naar huis. Toen ik in de trein tussen Shreveport en New Orleans reed, veegde de Heilige Geest dat hele visioen weg, en deed Hij mij weer beseffen dat ik een verloren zondaar en door de duivel bezeten was. Toen ik op maandagmorgen thuiskwam, riep ik mijn familie bij elkaar en vertelde ik hen dat ik een verloren zondaar was. Toen ging ik maandagavond voorin de kerk staan, en vertelde hen over de strijd die ik had, maar dat de Heilige Geest mij op de plaats gebracht heeft waar ik erkende dat ik een verloren zondaar was. Zo nam ik in de First Baptist Church van Algiers, New Orleans, mijn plaats in van een verloren zondaar, in de kerk waar ik vijftien jaar lang voorganger geweest ben.

Zó bezeten

De diensten gingen dag en nacht door, en de evangelist liet met elke regel die hij zei, de verantwoordelijkheid van de zondaar zien om tot Christus te komen. Op een avond nam de satan tijdens zijn preek, zó mijn gehele lichaam en geest in bezit, zodat ik, tegen mijn wil, toen hij mij een ander visioen van Christus aan het kruis liet zien, het uitschreeuwde: 'Ik zie Hem, ik zie Hem!' Onmiddellijk besepte ik dat het satan was, en ik viel weer terug in mijn bank, en huilde mij ogen leeg, omdat ik zó bezeten was door de duivel. Ik kwam het verschil te zien tussen de Heilige Geest en de duivel.

Honger, dorst, en verlangen naar Christus

Ja, ik was door de duivel bezeten. Ik was een gevangene van de satan, en er leek geen ontsnapping mogelijk te wezen; er scheen geen hoop te wezen. Dagen en nachten liep ik op de grond, de trottoirs of op het land, om tot de Heere te roepen, en ik smeekte nergens anders om dan het gestorte bloed van de Zoon van God om verlost te worden. Nu zocht ik niet naar de Heilige Geest; ik zocht naar Christus als een verloren zondaar. Ik wilde Hem hebben. De Heilige Geest bracht mij op de plaats waar ik zo'n honger, dorst, en verlangen naar Christus, de Zoon van God, had, als mijn Verlosser, als mijn Heere en Zaligmaker, zodat als ik Hem niet had, dat ik dan maar zou sterven. Langzaam maar zeker schoof de Heilige Geest het deksel van mijn hart af, om bij wijze van spreken het luik van mijn ziel open te doen, en om mij de zondigheid van mijn natuur te laten zien. Hij liet mij zien dat ik niet alleen een zondaar was door mijn daden, maar ook een zondaar van nature, en dat ik verdiende om naar de hel te gaan. God zou mij naar de hel moeten sturen, dat zag ik en dat erkende ik voor Hem.

Zondaar van nature

Onder de satanische overtuigingen jaren hiervoor, gaf ik dingen op, en maakte ik de zaken goed met personen; tot zover heeft satan de macht om te komen. Maar nu liet de Heilige Geest niet alleen mijn zonden zien, maar Hij liet het zoeklicht schijnen op de wet totdat Hij

mij deed staren op het doel van de wet en totdat ik mijn zonden tegen, en de overtredingen van de wet zag. Ik zag de geestelijke kant van de wet, en het was de geestelijke toepassing van de wet, die mij openbaarde dat ik een zondaar was VAN NATURE. Hij deed mij net zo lang op mijn erfzonde staren, totdat de zonde buitengewoon zondig begon te worden, en de zonde zo veel begon te worden, dat ik zag dat er niets goeds in mij woonde. De volheid van de kennis van mijzelf werd een keer heel duidelijk gemaakt voor mijn hart op een morgen, toen ik voor het oostelijke raam van mijn kantoor stond, en ik uitkeek over het kleine park aan de overkant van de weg, tegenover het kerkgebouw, waar drie dronken zwervers zaten wiens gezichten onder de drank zaten, en die vodden aan hadden en onder het vuil zaten. Toen ik hen bekeek, kwam er in mijn hart door de werking van de Heilige Geest een diepe overtuiging: 'Jij bent net zo zondig als zij zijn. Jouw oude eigengerechtigheid is zondiger dan die drie mannen die op die hangplek zitten.' Ik liep weg bij het raam, en liep de trap af met maar één gedachte in mijn hoofd: en dat was dat ik op dezelfde plek zou gaan zitten als die drie mannen, en om hen te vragen of zij een stukje op wilden schuiven om ruimte te maken voor de vierde op de hangplek. Ik zag dat ik in Gods oog èn in mijn oog zondiger was dan hen. De Heere hield mij tegen en ik keerde mij om, en ging weer terug naar mijn bureau.

Mijn Heere en Zaligmaker

Op een nacht, toen ik bijna de hele nacht woelde en rolde, omdat de Heere mij mijn zondigheid van mijn oude natuur, en de zondigheid de zonde, en het kwaad van de zonde liet zien, en terwijl Hij dat grote feit op mijn hart drukte, riep Hij in mijn gedachten verschillende figuren met wie wij in de onderwereld te doen hebben gehad, en toen drukte Hij met een zeer grote helderheid, en zekerheid op mijn hart dat ik niet beter was dan hen. En zo liet Hij mij zien dat er geen onderscheid is. *'Want zij allen hebben gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods'* (Rom. 3: 22, 23). Het is nu vierentwintig jaren geleden dat God mij gered heeft, en ik kon er nooit onderuit komen dat ik een zondige, lage, helwaardige zondaar was. Toen ik mijzelf veroordeelde als zijnde schuldig en helwaardig, en uit genade aan Zijn voeten rustte als een verbroken zondaar, was het voor de Heilige Geest de tijd om Christus voor mijn hart en geest te verhogen als mijn Heere en Zaligmaker, door het Woord. Het was geen visioen; het was leven. Het was geen ervaring, maar het was een crisis. Het was de overgang vanuit de dood tot het leven. Het was een wonder van Gods genade, dat Hij mij een nieuw schepsel in Christus gemaakt heeft. Het was geen verrukkende extase van een duivelse geest, maar het was de Heilige Geest, Die een dode zondaar opwekte tot een leven in Christus, en Die mij verlostte van de macht van de satan en de zonde, om mij over te zetten in het Koninkrijk van de Zoon van God. *Amen, ja, amen!*

3 Ds. Lee Roy Shelton (1898-1971)

3.1 In onwetendheid

Op mijn elfde jaar, in augustus 1909, deed ik de keuze voor Christus, tijdens mijn openbare geloofsbelijdenis en werd lid van de Baptisten Gemeente van Sardis (V.S.) Dit was op de eerste zondagavond van de regelmatige reeks van samenkomsten die elk jaar gehouden werden.

Die geloofsbelijdenis legde ik af met alle ernst en oprechtheid van mijn kinderhart, diep overtuigd van de zuiverheid van Gods Woord. Vanaf die tijd, tot het voorjaar van 1933 heb ik nooit getwijfeld aan mijn zaligheid.

Toen ik 16 jaar was voelde ik de last, van wat ik dacht dat dit de roeping was om het evangelie van de Heere Jezus Christus te preken. Dit was voor een groot deel gegrond op visioenen en uiterlijke openbaringen. Toch was ik ook zeer bijbelvast en geloofde de waarheid van Gods Woord, zoals die door de oude Baptisten Zendinggemeente wordt geleerd. De verlossing door genade, rechtvaardiging door het geloof, vergeving door het bloed van Jezus, onderdompeling als de bijbelse wijze van dopen, de eeuwige zekerheid van de gelovige, Bijbels berouw, de Godheid en het Koningschap van Christus, de lichamelijke opwekking van zowel de gelovige als de ongelovige, de wederkomst van Christus op de aarde, hemel en hel als werkelijk bestaand en soortgelijke leerstellingen.

Onmiddellijk na mijn roeping en mijn overgave aan de bediening van het evangelie werd ik heel actief in het kerkelijk leven. Ik bad in het openbaar, gaf les op zondagscholen, leidde gebedssamenkomsten, nam deel aan het jeugdwerk, preekte in kleine dorpskerkjes en hield 's zomers opwekkingssamenkomsten. Ik werd genoemd 'de kleine dominee' en trok vanaf het begin veel volk. Ik moest altijd wel ergens preken. In alles wat ik deed was ik oprecht en eerlijk, daar ik er niet één keer aan twijfelde, of ik had een goddelijke roeping tot het ambt ontvangen.

Mede ook door mijn streng puriteinse opvoeding, ageerde ik fel tegen de zonde van kerkelijke mensen, maar ook onkerkelijke mensen. Als gevolg van de prediking haalde ik mij steeds de woede op de hals van onbekeerde kerkleden en van hen die onder de mantel van godsdienst leefden. Zonder vrees voor mensen, stond ik geheel achter de waarheid die ik preekte. Ik heb dikwijls gezegd: 'Shelton op straat zal bevestigen wat ds. Shelton op de preekstoel zegt.' Angst om mijn inkomen heb ik nooit gehad. En als sommige leden niet tevreden waren over mijn wijze van preken, dan zei in hen, dat ik niet anders kón. Wanneer zij dit niet wilden horen dan moesten zij maar wegblijven tot hun eeuwige schade. Dikwijls heb ik preken gehouden, die mij wat de collecte betrof, honderden dollars gekost hebben, maar ik heb er nooit spijt van gehad. Ik heb altijd gezegd, dat men mij meer betaalde dan dat ik verdiende.

Zonder God en Christus

Vanaf de dag dat ik begon te preken, tot op het ogenblik dat de Heilige Geest mijn ogen opende voor het feit dat ik een verloren zondaar was, in oktober 1941, is er altijd een honger in mijn hart geweest, naar wat ik meende dat een 'nauwere wandel met God' was, zoals men dat wel eens noemt. Ik was mij niet bewust dat ik buiten Christus lag en nooit verlost was en daarom zocht ik steeds maar iets, waarvan ik wist dat ik het miste. Ik bezocht zoveel mogelijk alle godsdienstige samenkomsten en betuigde bij veel gelegenheden mijn toewijding en overgave aan God en Zijn dienst.

Omdat ik altijd teergevoelig was, werd ik gemakkelijk ontroerd door een pakkende prediking. Deze karaktertrek kwam duidelijk uit toen ik op de universiteit van Louisiana en op de Baptisten theologische school zat te New Orleans. Op zondagsdagen, als wij bijzondere

sprekers hadden en er met geestdrift gesproken werd, ging ik op in de toespraken en met de andere studenten wijdde ik daarna opnieuw mijn leven aan het zendingswerk. Mijn ernstig gebed was dan: ‘Heere, geef mij de moeilijkste plaats die U hebt, als mijn deel. Velen prezen mij om mijn toewijding aan Gods Woord en mijn getrouwheid aan mijn overtuigingen tegen de zonde en men beschouwde mij als een evangelieprediker, wiens werk zeer gezegend werd. Ik kan mij niet herinneren, uit deze jaren, binnen of buiten de school, ooit een boodschap te hebben gehoord die mijn hart trof en mij deed twifelen aan mijn verlossing in Christus. Elke preek die ik hoorde versterkte mij in mijn geloof, dat ik reeds bekeerd was. Maar ik neem het die dominees en leraars niet kwalijk; het was niet hún schuld.

Doorgaand verval

Naarmate ik gedurende die jaren in contact kwam met de godsdienstige wereld en het verval begon te zien in het kerkelijk leven, de afval van de Bijbelse waarheden, en het vervangen van het evangelie door een soort godsdienst programma, begon ik daartegen te waarschuwen. ’s Nachts liep ik thuis of buiten op de straat heen en weer te bidden en te wenen, smekend de Heere om toch een ervaring te geven. Steeds werd ik voor de vraag gesteld: ‘Is er geen uitweg?’ In mijn hele schooltijd ontmoette ik één professor die wel eens met mij wilde praten. Ongetwijfeld werd hij door mijn voortdurend vragen verontrust..Uiteindelijk zei hij tegen mij: ‘Broeder, wij kunnen er beslist niets tegen doen, dus ga maar door met het evangelie te preken en op God te vertrouwen.’

Niet tegenstaande deze leegheid in de godsdienst bleef ik trouw aan het zendingsprogramma van de Baptisten gemeente. Dit was de voornaamste gelegenheid voor het evangelisatiewerk, wat ik kende. Ik bracht zoveel mogelijk geld bijeen en gaf zoveel mogelijk voor het zendingswerk, toen er bijvoorbeeld een actie op touw gezet werd om 75 miljoen dollar bijeen te krijgen, beloofden mijn vrouw en ik duizend dollar te zullen betalen over vijf jaar, bóven de verplichte kerkelijke bijdrage. Wij studeerden toen in Louisiana en ons inkomen was slechts 50 dollar per maand, toen wij die belofte aflegden. Wij ontzegden ons heel veel, om dit bedrag te betalen, hoewel velen hun verplichtingen niet nakwamen, maar voor ons was zo’n belofte heilig en wij beschouwden dit als een schuld.

De kerken moeten hun zendingsprogramma steunen en naar mijn mening moet de plaatselijke gemeente niet ontaarden in een soort agentschap dat zich alleen bezig houdt met het innen van geld en zich verder niet om het zendingswerk bekommerd. De opdracht van Christus: ‘Gaat henen, in de gehele wereld, en predikt het evangelie aan alle creaturen’, werd gegeven aan een plaatselijke kerk en niet aan een zendingscommissie! Als de kerk haar verantwoordelijkheid op deze wijze afschuift, verlaat de Geest de Heeren die kerk en er blijft niets anders over dan een leeg omhulsel, zonder leven of kracht, het ambt wordt liefdeloos en men leeft godsdienstig, maar zonder Christus.

3.2 Bevestigd als predikant

In februari 1927 werd ik bevestigd als predikant van de Eerste Baptisten Gemeente in Algiers, New Orleans, Louisiana, die beschouwd werd als een kleine zendingsgemeente, midden in een groot zendingsgebied. Er waren toen slechts drie blanke Baptisten kerken op elf parochies van zuid-oost Louisiana, dat een bevolking had van bijna een half miljoen zielen. Twaalf jaar lang heb ik mij volledig gegeven aan het bewerken van dit grote zendingsgebied en het Woord van God verkondigd, volgens de Baptisten leer. Ik spaarde tijd, geld, noch kracht om deze half miljoen mensen te bereiken met het Woord van God. Overal sprongen zendingsposten als paddenstoelen uit de grond, in weerwil van de tegenstand van zowel Rooms Katholieken als Baptisten. Ik trotseerde de woede van de mensen en preekte, terwijl

men bedreigd had mij te zullen doden. Ik doopte bekeerlingen, terwijl de vijand klaar stond om mij dood te schieten. Het is alleen Gods genade dat ik dit alles nog kan navertellen.

Ik had niet alleen te kampen met zwermen muskieten, maar ik werd ook door mijn vrienden in de steek gelaten en verduurde de vervloekingen van de vijand. Van het begin van mijn bediening af heb ik de tegenstand ontmoet van onze Baptisten broeders, namelijk de bedekte tegenstand tegen het evangelisatiewerk, dat buiten de kerkelijke leiders, door een plaatselijke kerk gedaan werd. Zij waren bang dat ik van plan was een onafhankelijke zendingsbeweging te stichten.

Ik kon niet stilzitten en als ik geen opdrachten kreeg, vond ik zonder moeite evangelisatiewerk, daar ik van nature een pionier ben.

Er ontbreekt iets

Tijdens de eerste twaalf jaar arbeid op dit zendingsveld was ik mij bewust dat er in mijn leven iets ontbrak, maar ik twijfelde niet één keer aan mijn verlossing. Ik sprak wel eens met bijbelkenners, predikanten en leden over het verlangen in mijn hart, maar ik kreeg altijd dit antwoord: 'Broeder Shelton, u hebt toch alles wat u nodig hebt. Waarom komt u niet tot rust? Ga door met preken en denk er niet meer aan.'

Maar deze honger, die diep in mijn hart geworteld was, liet zich niet zo gemakkelijk opzij zetten. In het voorjaar van 1932 begon ik de levensbeschrijvingen te lezen van mannen zoals Muller, Taylor, Spurgeon en anderen en ik zag dat zij werkten en leefden uit het geloof, door de kracht van Gods Heilige Geest. Ik kwam tot de slotsom: 'Als God hen kon gebruiken, waarom zou Hij mij dan niet kunnen gebruiken?'

Daarna begon ik mij toe te leggen op bidden en vasten en het lezen van Gods Woord, met dit ene doel: Dat God mij zou willen gebruiken als middel tot bekering van verloren zielen.

Enkele mensen kwamen bij mij thuis, waar wij gebedssamenkomsten hielden. In september 1932 kwam men openlijk tegen mij in opstand. Zij gebruikten de gebedssamenkomsten als voorwendsel om mij te beschuldigen van onzuiverheid in de leer. De bedoeling was, om mij als predikant weg te krijgen. In deze periode heeft de Heilige Geest mij veel zaken geleerd, die ik noch in de collegezaal van professoren die mij bestreden, noch van de predikanten die mij vervolgden, noch uit de geschriften van wie dan ook, had kunnen leren.

Nu ik terug kijk op deze periode waarin ik vervolgd werd en vals beschuldigd werd, zou ik voor geen werelden de waarheden van Gods Woord willen missen en alles wat God mij geleerd heeft, over de macht van de satan, de verdorvenheid van de menselijke natuur en de oppervlakkigheid van de godsdienst. Dit was een leerschool waarin de Heere mij bekwaam maakte voor het werk waartoe Hij mij had voorbestemd. Behalve de overtuiging door de Heilige Geest en de verlossing in Christus was dit de grootste leerschool van mijn leven.

In het licht van deze geestelijke ervaringen die voortkwamen uit de gebedssamenkomsten en in het licht van de verlossing in Christus Jezus, heeft God mij uit Zijn Woord en door Zijn Heilige Geest oog gegeven voor de grote oppervlakkigheid en de inhoudloze godsdienst van onze tijd. Hij heeft mij ook doen zien hoe de satan in Zijn rijk woelt en werkt om arme verloren zondaars te verblinden voor het evangelie van Christus. Als God mij door deze leerschool niet had heengeleid, dan zou ik nooit op de man af hebben kunnen spreken tot godsdienstige, onbekeerde kerkmensen, opdat hun ogen mochten opengaan voor hun ellendige toestand waar zij zich in bevinden. De satan beoogt, de wereld godsdienstig te maken, maar zonder Christus. Wat in de hedendaagse godsdienst wordt gemist, is de oprechte Bijbelse boetvaardigheid en de overtuiging en de onderwijzing door de Heilige Geest. Zij worden gezien als een mysterie, wat voor onze tijd niet geschikt is.

Om getrouw te zijn aan mijn Heere en Zaligmaker Jezus Christus, moet ik tot elke prijs ernstig waarschuwen tegen deze oppervlakkigheid en inhoudloze bediening.

Tegen de herfst van 1935 begin ik steeds meer in te zien dat de godsdienstige bevindingen zonder meer, absoluut niet bij machte waren om iemands hart en leven te veranderen. Ik had ook geleerd dat de satan de mens wél kan misleiden met allerlei geestelijke bevindingen, maar het leven in Christus kan hij niet geven, of onthouden!

3.3 Een groot gemis

Zo worstelde ik dus na alle ervaringen die ik steeds had opgedaan en alles wat ik anderen had zien ondergaan, nog steeds met dezelfde problemen, die ik niet bij machte was om op te lossen. Maar toch kon ik het niet opgeven! Trouw bleef ik alle Bijbelconferenties en andere godsdienstige bijeenkomsten bezoeken, zoekende naar dat, wat mij juist altijd buiten mijn bereik scheen te blijven, maar wat voortdurend knaagde aan mijn hart en mij voortdreef, al wist ik eigenlijk niet waarnaar ik zocht.

In deze tijd werd mij de algehele leiding aangeboden van een grote evangelisatiebeweging, die verschillende zuidelijke en westelijke Staten omvatte. Dit aanbod wees ik van de hand omdat ik het niet eens kon zijn met hun leerstellingen en ook omdat zij mij niets anders te bieden hadden dan een groot salaris. Ook een interkerkelijke groep deed mij een dergelijk aanbod, maar ook daarvoor moest ik bedanken. Toen ik dit met mijn vrouw besprak zei ze: 'Jouw overtuigingen van de waarheid van Gods Woord zijn zó sterk, dat je het niet met je geweten kunt overeenstemmen om samen te werken met mensen die deze inzichten niet delen.' Mijn antwoord was: 'Ik kan mijn geweten niet het zwijgen opleggen, of voor wie dan ook, met betrekking tot het Woord van God het op een akkoordje wagen.' Voor zover ik mij kan herinneren is er altijd een waarheidsliefde in mijn hart geweest en God heeft die gebruikt om mij vast te houden en mij te bewaren voor een dwaalleer.

Het was op een bijbelconferentie in Little Rock, oktober 1935, dat ik dr. Reilly Copeland, predikant van de Tabernacle Baptisten Gemeente te Texas ontmoette. Hij verheerlijkte Christus in elke boodschap die ik hem hoorde brengen. Als hij over de kerk sprak verheerlijkte hij de lof van de Zoon van God, gekruisigd, begraven en opgestaan. Als hij een lezing hield over de grote fundamentele waarheden van het Woord, was Christus het middelpunt en als hij over de wederkomst van Christus preekte leek het niet zomaar een voorval of een dor leerstuk, maar de komst van Christus Zelf. Ik kon uren naar hem zitten luisteren als hij uit het Woord Gods verklaarde en sprak over zijn gekruiste, begraven en opgestane Heiland, die spoedig zou wederkomen.

Ik hoorde zijn bodschap graag en voelde mij tot hem aangetrokken om zijn oprechtheid en het gezag waarmee hij sprak.

Een verandering in de gemeente

Tegen het najaar van 1938 was ik letterlijk aan het eind van mijn weg gekomen en stond op het punt het op te geven. Mijn ogen waren opengegaan voor het oppervlakkige, lege godsdienstige leven van mijn kerk, van mijn naaste medewerkers en van mijzelf. In deze tijd begon er iets bijzonders te gebeuren in ons kerkelijk leven. Sommige leden van mijn gemeente kwamen naar mij toe in twijfel aan hun zaligheid. Zij vertelden ronduit dat zij geloofden buiten Christus te zijn. Het vreemde van dit alles was dat onder hen de beste en de ijverigste leden van de kerk waren.

Zoals de meeste hedendaagse predikanten wist ik niet wat ik er mee aan moest. Zij brachten mij erg in verwarring. Omdat ik geestelijk ook blind was voor de behoefte van mijn eigen ziel aan de verlossing, begreep ik niet dat Christus het was die zij nodig hadden. Ik kon niets anders meer doen dan te proberen om hen te vertroosten, door ze te vertellen, dat zij al verlost

waren en dat een meer volledige overgave van hun leven aan de Heere ongetwijfeld het enige was wat zij nog nodig hadden.

Nu weet ik dat elke predikant, die probeert een ontwaakte zondaar te troosten door hem ervan te overtuigen dat hij al verlost is en dat alles wat hij nodig heeft een overgeven van het leven is, zélf Christus niet kent.

Meditierend en biddend omtrent genoemde verandering in de kerk, werd ik er toe gebracht de broeders te vragen Dr. Copeland uit te nodigen, om een bijeenkomst voor ons te leiden. In het voorjaar van 1939 nam hij deze uitnodiging aan en het bleek dat hij door God gezonden was. Zes weken lang preekte hij, meestal over de tekst: *'Gijlieden moet wederom geboren worden'* (Joh. 3:7b). De nadruk werd hierbij steeds gelegd op de tekst: *'Zo zal hun het woord des HEEREN zijn: gebod op gebod, gebod op gebod, regel op regel, regel op regel, hier een weinig, daar een weinig,'* (Jes. 28:13a). Avond aan avond vroeg hij de gemeente af: *'Bent u wedergeboren?'*

Het ene lid na het andere, de ambtsdragers niet uitgezonderd, begonnen te beseffen en te erkennen dat zij Christus misten. Verschillenden konden niet slapen vanwege bekommernis van de ziel. Een van hen zei: *'Als hij zó doorgaat met preken dan gaan wij allen verloren en naar de hel.'*

Ik was blij dat God zó wilde werken, dat de waarheid van Zijn Woord zó gepreekt werd, dat sommigen kwamen op de plaats van een verloren zondaar. Niet één keer had ik wat in te brengen tegen de wijze waarop God werkte.

Steeds dichterbij

Toen het getal van de ontwaakten groeide zeiden verschillende mensen tegen mij: *'Dominee, bent u al wedergeboren? Kent u Christus? Wanneer zult u eens een verloren zondaar voor God worden?'*

Maar ik had niet de minste twijfel over de geredde staat van mijn ziel. Tot op een dag in de laatste week van onze bijeenkomsten, de vraag als een scherpe pijl op mij afkwam: *'Bent u wedergeboren? Kent u Christus?'* Het was een innerlijke roepstem, die ik niet meer van mij af kon zetten. Ik was nu blij dat de laatste avond van de samenkomsten gekomen was. Ook zocht ik een uitvlucht om dr. Copeland niet weg te moeten brengen. Ik wilde hem nu zo vlug mogelijk kwijt. Dat anderen ontdekt werden vond ik goed, maar voor mijzelf wilde ik dat niet. Nu schijnt het mij vreemd toe, terwijl het juist Christus was die ik al die tijd in mijn godsdienstig leven had moeten missen, ik er toch niet aan wilde, juist nu God mij daaraan wilde ontdekken.

Van nature haat elke zondaar God en wil hij niet dat God hem regeert, (Rom. 8:7 en Joh. 16:7-11).

Als gevolg van deze bijeenkomsten werd het hele kerkelijk leven veranderd. Voor mij persoonlijk was het voornaamste vervolg dat de Heilige Geest mijn hart ingewonnen had voor de verlossing die in Christus is. De eerstvolgende maanden begon ik de oude leerstellingen van Gods Woord met grotere kracht te preken. Dit bracht de mensen alleen maar onder de kracht van de wet.

Dit was het begin, dat ik voor de eerste keer aan mijn zaligheid twijfelde. Ik kon maar niet van mij afzetten dat het mogelijk kon zijn dat ik niet verlost was. Soms, wanneer ik preekte over Christus, als de enige Plaatsbekleder voor zondaren werd mijn hart zó verscheurd door mijn eigen boodschap, dat ik er haast toe gebracht werd om naar huis te gaan en mijn eigen nodiging te aanvaarden. Ik wist toen nog niet dat alleen maar het aannemen van een nodiging en het kiezen voor Christus nog geen verlossing betekent. Er was altijd een macht die mij daarvan weerhield. Nu weet ik dat het de Heilige Geest was. Ik probeerde de ongerustheid

weer voor een poosje van mij af te werpen en ging weer rustig door met mijn werk. Maar daarna kwam er weer zó' n twijfel in mijn hart, dat ik er niet van slapen kon. Van Tijd tot tijd verkeerde ik in grote vrees dat ik toch niet verlost kon zijn.

IJveriger dan allen

Er ging een jaar voorbij en broeder Copeland werd weer gevraagd voor een samenkomst te leiden. Ik was toen niet ongerust over de toestand van mijn ziel, maar ik werd in tegendeel min of meer versterkt in de overtuiging dat mijn ziel reeds gered was. Ik beredeneerde dat een man die vijftig jaar gepreekt heeft, toch geen verloren zondaar meer kan zijn! Ik had gepreekt voor grote menigten, door het hele zuiden van Texas tot Florida toe, dus natuurlijk was ik gered. Ik had ook de leiding gehad van een groot evangelisatieprogramma in Louisiana, had duizenden mensen bijeen gebracht, om tot een keuze voor Christus te komen, kerken gebouwd, tienduizenden dollars bijeen gebracht voor evangelisatie werk en alles wat ik bezat gegeven voor de zaak van Christus. Hoe zou ik dit alles hebben kunnen doen zonder gered te zijn!

Een ander punt waarop ik de zekerheid van mijn verlossing gronde, was mijn helder inzicht in van het verlossingsplan en de leerstellingen van Gods Woord. Ik geloofde de Bijbel. Ik geloofde dat Christus voor zondaren gestorven was en ook voor mij. Met het oog op dit alles van mijn bevindingen en verhoorde gebeden, kon ik niet inzien of geloven dat ik nog een verloren zondaar was. Bovendien hadden velen van mij gezegd: "Als er iemand verlost is, dan is het broeder Shelton wel!"

Maar ik kende dit ene feit niet: 'Dat de zaligheid in Christus ligt en dat de zekerheid van onze verlossing Christus is, naar Zijn Eigen Woord.' Zijn bloed redt uit, maar Zijn Woord verzekert. Ik geloofde en preekte de zaligheid alleen door Gods genade, maar ik had het nooit in mijn eigen hart ervaren als een levende werkelijkheid en ik kende Christus niet bij bevinding. Dit kwam omdat ik nooit door de Heilige Geest was overtuigd, geen berouw gekregen had overeenkomstig Gods Woord en mijn godsdienstig huis gebouwd had op een verstandelijk geloof in Gods Woord, zonder ooit van harte berouw te hebben gevoeld.

Toch was ik er steeds weer bang voor dat ik niet wedergeboren zou zijn en dat iemand mij op de man af zou vragen: 'Broeder Shelton, bent u wedergeboren?' Wanneer iemand plotseling naar mij toekwam en zei: 'Dominee, mag ik u eens wat vragen?' Dan begon ik te beven, omdat ik bang was dat zij mij zouden vragen of ik wedergeboren was. Zo maakte ik weer een jaar door, steeds maar lerend, maar toch niet in staat zijnde om achter de waarheid te komen, dat ik een verloren zondaar was, buiten Christus.

3.4 U bent de schuldige

In september 1941 werd broeder Joe Granier verzocht opwekkingsbijeenkomsten onder ons te leiden. Hij was een van de evangelisten van onze gemeente. Tijdens de bijeenkomsten met dr. Copeland, in 1933, was hij door de Heilige Geest overtuigd, maar hij werd in 1941 pas bewust verlost.

De diensten werden vanaf het begin goed bezocht. Ik zat naar hem te luisteren en beantwoordde zijn prediking altijd met 'amen' terwijl hij de waarheid verkondigde en eerlijk de zielen van zijn toehoorders behandelde. Hij was klein van persoon en boog tijdens zijn preken over de rand van de preekstoel heen en wees met zijn vinger, alsof hij wilde zeggen: 'U bent de schuldige.' Hij preekte vier weken en ik herinner mij er weinig van wat hij zei, maar zijn woorden doorstaken mijn hart als een pijl met weerhaken.

Avond aan avond, terwijl hij daar stond en Gods boodschap bracht, kwam hij, ongeacht wat zijn onderwerp ook was, terug met deze uitdrukking op zijn eigen, persoonlijke manier: 'Het is niet hier te vinden en het is niet daar te vinden, Christus is voor zondaren gestorven; bent u een zondaar?' (Hij had alleen maar de lagere school gevolgd en sprak heel eenvoudig.)

De volgende avond was het weer hetzelfde en op een bepaald ogenblik zei hij weer: ‘Het is niet hier te vinden, het is niet daar te vinden, Christus is voor zondaren gestorven; bent u een zondaar?’ Daarna vervolgde hij: ‘Waar en wanneer bent u als een verloren zondaar voor God komen te staan?’ Steeds weer zei hij hetzelfde en dat ging drie weken door. Ik begon ’s nachts wakker te liggen en zocht naar een punt in mijn leven, waarop ik zó voor god had gestaan en vergeving van zonden had ontvangen. Wanhopig gaf ik het dan op en viel tegen de morgen in slaap. ’s Morgens werd ik wakker met dezelfde vraag en de hele dag dacht ik bij mijzelf: ‘Hij is nog maar pas bekeerd en hij is niet geleerd zoals ik. Misschien heeft hij het wel mis. Per slot van rekening ben ik toch zijn dominee. Ik, met mijn opleiding moest het toch beter weten dan hij. En als hij het niet verkeerd ziet, dan moet ik wel een uitzondering zijn.’

’s Avonds ging ik dan weer, vrij zeker van mijn zaak, naar de vergadering en dacht: ‘Misschien gebruikt hij vanavond wel een andere uitdrukking.’

In de vierde week van de vergadering ben ik er mee opgehouden van tijd tot tijd de prediking met ‘amen’ te beantwoorden. Ik beweerde dat het was omdat ik gemerkt had dat er mensen ‘amen’ zeiden, die volgens mij niet bekeerd waren en dat ik het nu niet meer deed om ook hen te bewegen ermee op te houden. Wat een leugenaar was ik. Hieruit bleek hoe oneerlijk ik was, want ik wilde van mijzelf niet erkennen wat de werkelijke toestand van mijn ziel was. Steeds was het tegen die tijd dat ik dacht dat broeder Granier mij die avond ongemoeid zou laten, maar wéér kwam de vraag: ‘Broeders, het is niet hier te vinden en het is niet daar te vinden, Christus is voor zondaren gestorven; bent u al een zondaar?’

Weer ging ik zoeken om de plaats te vinden, waar ik als een verloren zondaar voor God had gelegen en vergeving had gekregen. Maar hoe ik ook probeerde een rustplaats voor mijn voet te vinden, steeds kwam ik terug waar ik begonnen was. Ik heb geleerd wanneer God een zondaar ontdekt aan zijn verloren staat en voor dat hij het wil erkennen verloren te zijn, hij steeds maar in een kring blijft ronddraaien, om te proberen zichzelf te overtuigen dat hij gered is. Maar dat hij toch weer, elke keer op dezelfde plaats terug komt, nog verwarder dan voorheen. Voordat de zondaar hieraan ontdekt wordt, gaat hij steeds verder van God af. Hij is verloren, maar weet dit niet totdat de Heilige Geest hem hiervan begint te overtuigen.

Toen de bijeenkomsten bijna voorbij waren, zei ik op een keer, in wanhoop tot broeder Granier: ‘Als God mij ooit bekeerd heeft, dan is dat gebeurd toen ik elf jaar was en zó is het!’ Maar ik dank God duizend maal dat het daarmee níet uit was.

Nadat God mij verlost had zei broeder Granier tegen mij: ‘Toen u destijds die verklaring aflegde, was ik er heilig van overtuigd dat u geen deel had aan Christus. Ik had mij al een tijdje afgevraagd of u wel echt bekeerd was, maar na uw opmerking was ik er van overtuigd dat u geen deel had aan Christus. En u was nog wel mijn dominee! Toen begon ik God te bidden of hij u als een verloren zondaar aan Zijn voeten wilde brengen.’

Gezegend is de nagedachtenis aan hem. Nooit zal ik God genoeg kunnen danken dat hij op mijn weg geplaatst is en eerlijk met mij ziel heet gehandeld. Ik heb hieruit geleerd dat ieder die niet weet de tijd dat hij ontdekt is aan zijn verloren staat en voor God is komen te staan als een verloren, schuldig zondaar, die rechtvaardig ter dood veroordeeld is, smekend om genade, dat die niet verlost is.

Liefde werpt de angst buiten

Broeder Joe Granier hield zijn laatste preek op vrijdagavond, maar hij zou de samenkomsten nog voortzetten op de volgende donderdagavond. Op woensdagavond had hij zijn onderwerp aangekondigd: ‘De verlossing getoetst aan het Woord van God.’ Ik ging naar de dienst met de gedachte: ‘Nu heb ik gelegenheid om uit te vinden hoe het met mij staat.’ Ik doorstond de proef tót het laatste punt: ‘De liefde werpt de angst buiten’.

Door zijn woorden overtuigde de Heilige Geest mij krachtig van het feit, dat iemand die geen kennis heeft aan Christus altijd bevreesd is, dat hij niet wedergeboren is... Het leek erop dat hij alleen tot mijn hart sprak, omdat ik juist met die vrees rondliep. Ik was, zoals ik reeds gezegd heb, altijd bang dat iemand mij zou vragen of ik wedergeboren was. Daarom ging ik ook na de dienst direct naar huis.

Ik ging naar bed en te woelen en te draaien, moettende het feit onder ogen zien dat alles erop wees dat ik nog nooit verlost was. ik begon tot God te roepen: 'O God, als ik niet gered ben, redt u dan mijn ziel.' Daarna moest ik leren dat ik nóg geen waarheid sprak, want de Heere werkt niet met ons 'als'.

Een zondaar is óf gered, óf verloren. Christus is alleen voor verloren zondaars gekomen. Een grotere vrees dan ooit tevoren kwam in mijn hart, want ik besepte nu dat, als ik Christus niet kende, ik verloren lag en op weg was naar de eeuwige rampzaligheid.

Regelrecht naar het verderf

De daarop volgende middag kwam ik bij mijn vrouw in de keuken en zei: 'Vrouw, als het waar is wat de broeders preken, dan ben ik een verloren zondaar en ga ik regelrecht op het verderf aan.'

Die vrijdagmiddag, na de kerkdienst nam ik de trein naar Shreveport, waar mijn broer diaken was. Ik had een verzoek aangenomen om daar te preken. Hij haalde mij bij de trein af en bracht mij naar zijn huis. Zelf moest hij die dag werken, dus had ik de hele dag voor mij, om mijn geest, voor God onder ogen te zien. Ik was het mij bewust dat ik voor dé crisis van mijn leven stond en ik wist dat deze zaak moest worden afgehandeld. Ik ging wat wandelen en bezocht het hoofdkantoor van ons kerkverband, maar daar scheen mij niemand erg vriendschappelijk toe. Maar dit lag natuurlijk aan mij. Ik had voor mijzelf nog niet willen toegeven dat ik verloren was, maar wel had ik duidelijk leren inzien, dat buiten Christus alles onder het oordeel lag en naar de hel moet. Langzamerhand begon ik in te zien, dat dit met mij het geval was. Ik ging mij voelen als een ter dood veroordeelde.

Toen ik het hoofdkantoor verliet zei de satan tegen mij: 'Maar je kunt niet openlijk bekennen dat je verloren bent, want je hebt al vijftientig jaar gepreekt. Morgen moet je ook preken en wat zullen de mensen wel van je zeggen? Overal heb je vergaderingen geleid. En wat een figuur zul je dan slaan; je zult je reputatie geheel verliezen. Je zult voor altijd met de nek aangekeken worden, je zult in de steek gelaten worden en alleen staan.'

Ik wist dat dit een strijd was waarin beslist werd over mijn levenslot en ik mocht nu geen vergissing begaan. Na het eten zonderde ik mij af in het studeerkamertje van mijn broer en begon te lezen 1 Johannes 2 vers 15,16 en 17: *'Hebt de wereld niet lief, nog hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Want al wat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleses en de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens, is niet uit den Vader, maar is uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid; maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.'*

Ik wist wat 'de wereld' betekende: wereldse opvattingen of stelsels en ik wist ook dat de Bijbel zegt, dat de satan de god van deze wereldse systemen is. Ik stond enige tijd stil bij het zeventiende vers: *'En de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid, maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.'*

Ja, ik moest bekennen dat alle godsdienst, ook het onze, zullen voorbijgaan en elke onbekeerde dominee zal daarmee verloren gaan onder Gods oordeel en ook ik, wanneer ik niet verlost ben. Wat maakt het dan nog uit, wat zij van mij zullen denken? Ik wilde het toch nog steeds niet voor mijzelf bekennen.

Maar de last van de zonde en mijn ziel begon zo zwaar te drukken, dat ik buiten geworpen lag, met de verdoemden, onder het oordeel van een wrekend God en zonder Christus.

Nadat ik dit erkend had, begon ik te proberen hier uit te komen en weer las ik: ‘Maar die de wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.’ Ik vroeg mij af, wat de wil van God was. Toen kwam in mijn gedachten Johannes 6 vers 40: *‘En dit is de wil Desgenen Die Mij gezonden heeft, dat een iegelijk die den Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.’* Steeds weer las ik diezelfde teksten en ik zag dat het was, óf Christus, óf de hel. Daar zat ik nu, een verloren zondaar, ver van huis, de volgende dag te moeten preken en ik kon niemand om raad vragen.

Weer opnieuw bedacht ik die voorgaande teksten en ik kwam tot de slotsom, dat het niet belangrijk was wat de mensen van mij dachten, reputatie of geen reputatie. Ik zag dat de wereld, het satanische godsdienstige stelsel, zou voorbijgaan en dat alleen hij, die de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid. En dat God hem zal opwekken ten uitersten dage. Ik was nu bereid om de volgende morgen naar de kerk te gaan en in plaats van te preken, de mensen te vertellen dat ik een verloren zondaar was. Er moest dan maar van komen, wat komen moest.

De listen van de duivel

Toen nu God Zelf deze eerste strijd met de satan had gewonnen, las ik wéér, dat wie de Zoon ziet het eeuwige leven heeft en dat die zal opgewekt worden ten uitersten dage. Ik wist dat ik verlossing nodig had.

Toen speelde duivel, zoals hij met verloren zondaren doet, die voor het eerst aan hun verloren toestand ontdekt worden.

Hij liet mij een gezicht zien van Christus aan het kruis en zei: ‘Daar is de Zoon, geloof Hem, want hij stierf ook voor u.’ Ik geloofde ook dat Hij voor mij gestorven was en nadat ik nogmaals Johannes 6:40 gelezen had, kwam er rust in mijn ziel, waarin ik mij verheugde. Ik voelde mij gemakkelijk en zo licht als een veertje, maar ik wist niet dat het een streek van de satan was. Elk visioen, wat het dan ook is, is geen verlossing. Deze bestaat uit een openbaring van Christus aan het hart, door de Heilige Geest, door middel van zijn Woord. De verzekering van zaligheid, buiten Christus, rust op drijfzand.

De volgende dag preekte ik gewoon, met vrede en blijdschap in mijn hart. Maar op de terugweg naar New Orleans, was ik er niet meer zo zeker van dat ik verlost was. Vóór dat ik thuis kwam was ik er zeker van dat alles tekort was en dat ik niet in Christus geborgen was. Alleen de verlossing die in de gekruisigde, begraven en opgestane Christus is en ontvangen door het geloof, geeft zekerheid. Dan wordt de zondaar door de toepassing van het bloed van de Heere Jezus Christus, door Zijn Woord en Geest verzekerd. Die niet in Christus is, kan niet verzekerd zijn, want het Woord getuigt van Christus.

3.5 Een verloren zondaar

Toen ik thuis kwam, riep ik mijn gezin bij elkaar en vertelde hen dat ik verloren was en op weg naar de hel. Diezelfde avond legde ik ook voor de gemeente een verklaring af dat ik een verloren zondaar was en vroeg ontheffing van mijn ambt. Toen daar over gestemd werd, werd mijn verzoek afgewezen en zij besloten om mijn salaris volledig te blijven betalen en aan God de tijd over laten om mij te bekeren. Zij zeiden: ‘U hebt zoveel geduld met ons gehad, nu willen wij dit ook met u hebben.’

Wat een genade en barmhartigheid van een almachtig en liefdevol God! Ik ging de preekstoel af en zette mij als een veroordeeld zondaar neer in een kerkbank. Na de dienst vroeg ik aan de hulpprediker om eerlijk met mijn ziel te handelen en mij niet te sparen, zoals een bokser dat wel eens doet, door minder hard toe te stoten. Ik wilde toen niet getroost worden. Het was, óf Christus, óf de hel, hoewel mijn ziel haakte om zalig te mogen worden.

Terwijl de kerkdiensten doorgingen, begon de Heilige Geest mij te laten zien wie en wat ik in mijn natuur was. Totaal verdorven, door en door slecht en zonder gerechtigheid in mijzelf. Mijn gerechtigheden waren maar een stel smerige lompen in Gods oog. Onrein en zonder enige verdienste om iets te ontvangen. De satan deed nog steeds zijn best om mij door allerlei indrukken op een dwaalspoor te brengen. Ik kwam er spoedig achter dat ik geheel in zijn macht was. Dat was ook gekomen dat ik in mijn verloren staat een zogenaamd 'nauwer wandelen met God' had gezocht. Wanneer een onbekeerde dominee dit zoekt, dan zal hij bijna altijd een boze geest ontvangen in plaats van de Heilige Geest. De Bijbel leert nadrukkelijk dat een verlore zondaar de Heilige Geest ontvangt en daardoor Zijn tempel wordt. De boze geest spiegelt de mens alles voor wat hij maar wenst, om hem maar blind te houden voor zijn geestelijke toestand. Veel mensen denken ten onrechte dat alle godsdienstige bevinding van God komt. Maar ik kan gerust zeggen dat haast alle bevindingen die wij tegenwoordig horen van de satan komen. Zoals dromen, gezichten, de meeste geloofsgenezingen en al de vleselijke, godsdienstige belevenissen komen niet van God. Toen ik dit van de Heilige Geest leerde verschrikte mij dat nog meer (2 Kor. 5:11). Wanneer ik op mijn hulpeloosheid en totaal verdorven toestand zag, als een gevangene van de satan, kon ik dit alleen nog met mijn hart voor de Heere uitstorten en tot Hem om genade roepen (Psalm 107).

Ik was dus verloren, ter dood veroordeeld en rechtvaardig in de macht van de satan. Op straat durfde ik haast niet meer komen, uit angst dat ik dood gereden zou worden en in de hel zou ontwaken. Ik durfde niet gaan slapen uit angst dat ik in mijn slaap zou sterven. 's Avonds wenst ik dat het morgen was en 's morgens verlangde ik naar de avond. Hoe meer ik tot God riep om genade, hoe meer Hij mij ontdeed van de lompen van mijn eigengerechtigheid. Hoe meer ik om vergeving smeekte, te erger stelde Hij mijn schuld voor ogen. Als ik in de Bijbel las werd ik door elke tekst veroordeeld. Hij toonde mij dat heel mijn godsdienstige aard niets beter was dan die van een dronkaard of een gruwelijke zondares. Zij was in mijn ogen nog fatsoenlijker en een walgelijke dronkaard nog een heer.

De wereld was als een woestijn voor mij. De Heere ontklede mij van stuk tot stuk in alles en ik werd als een naakte zondaar voor Zijn aangezicht. Ik kreeg mij te zien als de grootste zondaar.

Ik werd ook bevreesd van de Heilige Geest verlaten te zijn en van alle hoop verloren, want zonder de bediening van de Geest kon ik nooit meer gered worden. Ook was ik bevreesd voor de wederkomst van Christus, dat ik nog niet gered zou zijn.

Ik had mijn best gedaan, wanneer ik de geschiedenis las van Christus' sterven voor zondaren, om Hem mij toe te eigenen als mijn persoonlijke Zaligmaker, maar ook dat was mij ontvallen. Ik zag in dat God door mij niet te bewegen is om Christus in mijn ziel te openbaren. Mijn hart werd nóg meer gewaar, hoe slecht, verdorven en ontrouw ik van nature was. De satan bleef mij maar steeds inblazen dat God een zondaar zoals ik, niet liefhad. Ik was te slecht, te verdorven, te trouweloos om verlost te kunnen worden.

Worden als een kind

In die tijd begon ik te corresponderen met een jongen van 13 jaar. Omer Rotchie, die toen in Mobile woonde. Dat kinds schreef mij zulke eenvoudige, kinderlijke brieven, waarin hij getuigde wat God voor hem betekende en hoe hij werkelijk Christus kende, met een kinderlijk vertrouwen op Hem. Ik las en herlas die brieven en maakte ze nat met mijn tranen, terwijl ik in mijzelf zei: 'Dit is nu een kind en dat kind kan Christus vertrouwen met zó'n eenvoudig, kinderlijk geloof en ik ben gepromoveerd aan de hoge school, de universiteit en het seminarie,

ik heb vijftig jaar lang gepreekt, ik ken de hele Bijbel, waarin de weg der zaligheid beschreven is en ken Christus niet als de Weg der zaligheid en mijn Verlosser.

Tijdens deze worstelingen kwam de Heilige Geest mij voor uit Matth. 18: 3: *'En zeide: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.'* Dit gaf in mij een smeken tot God, om mij met al mijn geleerdheid en ervaring, te maken als een kind. Met alles wat ik had was ik zonder hoop en zonder geloof. Dan liep ik de kamer op en neer en dan lag ik languit voorover op de grond, bidden om als een kind te mogen worden.

Maar ik wist het nog te goed, ik schreef God heimelijk voor hoe Hij mij moest bekeren. Een klein kind is niets, heeft niets en weet niets, maar hij vertrouwt met een kinderlijk geloof. Elke zondaar leert twee dingen voordat hij verlost wordt: hij is een verloren en helwaardig zondaar. Daarna werd ik bepaald bij Filip. 1: 6: *'Vertrouwende ditzelve, dat Hij Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op den dag van Jezus Christus.'* Ik mocht deze woorden gebruiken als pleitgrond aan de genadetroon en ik mocht geloven dat Hij, die niet liegt of Zijn Woord breekt, een goed werk in mij begonnen was. Ook mocht ik bepaald worden bij de woorden uit Jes. 55: 7: *'... en hij bekere zich tot den HEERE, zo zal Hij Zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.'* Ja, dat had ik nodig want ik wás schuldig!

De Heere had gesproken: 'Ik zal' en die belofte bracht mij gedurig voor Zijn aangezicht. Toen begon het in mijn ziel te dagen en ik zei: 'Als God mij lief heeft en Christus ook voor mij gestorven is, dan is het ook Zijn wil om mij te verlossen.'

Dat werd een groot moment in mijn leven, toen het licht van Gods liefde doorbrak in mijn arme en ellendige ziel. Toen viel ik aan Zijn voeten, kermende om genade.

3.6 Een verlost zondaar

Op een maandagmorgen, zat ik vroeg al in de trein, op weg naar Delhi en de last van de zonde woog weer zwaar op mijn ziel. Ik gevoelde weer en wist dat ik verloren was en op weg naar de hel. Ik liep heen en weer in de trein, tot ik eindelijk op een lege bank neerviel uitroepende: 'O Heere, ik ben verloren, red mij, of ik verga!' Ik was nu aan het einde gekomen en ik kreeg de kracht om mijn lot nu geheel in Zijn handen te geven. Ik zat daar als een verdorven, veroordeelde en verloren zondaar, die van het heilspoor was afgedwaald. Mijn eigengerechtigheid opgevend, een walging van mijzelf, met besef van verloren en helwaardig te zijn. Dat God mij rechtvaardig kon verdoemen, maar toch pleitende op genade, dat Christus ook voor mij gestorven mocht zijn. 'Heere, red mij of ik verga!'

Mijn strijd was nu gestreden, als God mij verdoemde, zou ik 'amen' zeggen op mijn eigen vonnis. Toen kwam de rust en vrede in mijn ziel en de hoop dat Christus ook voor mij gestorven was. Ik geloofde, want God zou Zijn Woord nooit breken.

Ik kwam op mijn bestemming, de kerk van Herringvle, waar die week een reeks van samenkomsten gehouden zouden worden. Het was de laatste bijeenkomst op vrijdagavond. Het was bitter koud en wij zaten met slechts twaalf personen in het grote kerkgebouw, rondom een potkachel. Aan de ene kant bevroren wij haast en aan de andere kant verschroelden wij.

De dominee was nog maar net begonnen met preken, toen tot mijn grote verwondering en blijdschap, de Heilige Geest, Christus aan mijn hart openbaarde, als mijn Heiland en Heere. Wat een ogenblik werd dat, dat het God behaagde Zijn Zoon in mij te openbaren. Ik zat daar in grote verwondering en zei in mijzelf: 'Is dit nu de verlossing?'

Ik was er voor mijzelf altijd zeker van geweest, wanneer dit gebeuren zou, ik dit in heel de schepping zou uitjubelen, maar nu was dit heel anders dan ik had verwacht. Ik zat daar,

zonder één woord te zeggen. Het was de zalige, vredige openbaring van de Heere Jezus, als mijn Zaligmaker en Verlosser. De Heilige Geest gaf mij rust, zodat ik alles in Zijn handen overgaf. Hij werd aan mijn hart geopenbaard als Degene, Die voor mij gestorven was, mijn Plaatsbekleder, mijn opgestane Heiland.

De verlossing bestaat in de openbaring van Christus aan het zondaarshart, als Verlosser en Koning. Die verlossing vindt plaats als de Heilige Geest Christus aan het zondaarshart openbaart, nadat Hij hem eerst heeft overtuigd van zijn schuld, veroordeeld en door zich helwaardig te kennen ‘amen’ op zijn verdoemenis heeft leren zeggen.

De zaligheid rust niet op het aangrijpen van Gods Woord, of het verstandelijk geloven van God beloften, niet in het zien van het volbrachte werk van Christus en ook niet in onze begrippen van het geloof. De zaligheid is de openbaring van Christus in het hart van de zondaar.

Lezer, kent u Hem? Ieder die de Heere verlost kan zeggen: ‘... *want ik weet Wien ik geloofd heb...*’ (1Tim. 1:12). Geen twee personen worden op dezelfde wijze en maat, door de Heilige Geest overtuigd, maar er wordt niemand zalig zonder die overtuiging. Of het nu kortere tijd of langere tijd duurt.

Het laatste wat ik leerde opgeven was al mijn eigengerechtigheid en daarna begon ik hongeren naar de gerechtigheid van Christus.

Laat niemand proberen de bevindingen van anderen na te doen. God is vrijmachtig en Hij handelt met ieder naar Zijn wil. De vraag die ieder zich moet stellen is: ‘Ben ik in Christus geborgen? Ken ik Hem als mijn persoonlijke Borg en Koning?’

Niet één zondaar wordt ooit gered, als hij niet voor God is komen te staan. Die bevinding, gegrond op Gods Woord, zal de toets doorstaan voor Gods rechterstoel. Houdt dit voor ogen: de verlossing is de openbaring van Christus, geheiligd aan het hart. Niet de keuze voor Christus, zonder meer! God moet Christus in het hart van een zondaar openbaren. Hij is vrij en schenkt de verlossing uit vrije genade. Zij ligt in handen van een vrijmachtig God.

Naschrift

In de eerste druk van het bovenstaande schrijft ds. C. Smits uit Sliedrecht, in het voorwoord o.a.:

‘Ik heb dit werkje meegebracht uit Amerika. De predikant waar het hier over gaat heb ik horen preken en zelf heb ik twee uren met hem gesproken over Gods leidingen. Hij is predikant in New-Orelans, een havenstad in het zuiden van de Verenigde Staten.

Hij vertelde mij, dat, toen God zijn blinde zielenogen opende en hij ontdekt werd aan zijn vroomheid en vleselijke ijver voor God, dat de hoeren en de gevangenen, waar hij voordien met veel ijver gewerkt had, vergeleken bij hem, in zijn ogen nog heiligen waren. Hij, die met al zijn ijver en godsdienst een vijand van vrije genade was en een vreemdeling van God en Christus.’

Ds. Smits vervolgt: ‘Waar vind men in ons land met het verbondsmethodisme en remonstrantisme een dominee die tot God bekeerd wordt en een krachtig getuige is geworden van vrije genade? Zijn geschriften worden in Amerika op grote schaal verspreid en gelezen. Niet tegenstaande de grote vijandschap van vleselijke belijders en arminianen, die vroeger zijn vrienden waren, maar hem nu uitgeworpen hebben uit hun kerk.

Ik heb dit boekje aan mijn vriend ds. W. Baay laten lezen. Hij nam er met genoeg kennis van en de begeerte kwam ik hem, om dit uit het engels te vertalen, om het toegankelijk te maken voor het Nederlandse publiek.’

In de tweede druk schrijft ds. Smits in een aanvullend voorwoord, dat de eerste druk niet in alle kerkelijke bladen een gunstige recensie kreeg. Hij schrijft hiervan dat hij in een beoordeling las: 'Gemakkelijk valt men dan in een ander uiterste van het stellen van een bepaalde manier van bekering'. Ds. Smits schrijft hierover: 'Wat men met 'die bepaalde manier van bekering' bedoeld staat er niet bij, maar als ik naga de richting waarheen het genoemde blad, de laatste tijd heen koerst, dan vrees ik dat hier niets anders ten grondslag ligt dan dat de hoofdredacteur bedoelt met dat 'ander uiterste', de weg van zielsbevindelijke en hartveranderende genade, waarin de ziel beleefd heeft God kwijt te zijn. En in een weg van overtuiging en ontledigen, het een omkomen voor de mens wordt. Die is het alleen, die bij terugleidend licht, in de verzoening met Christus en de verzoening met God, mag weten dat zijn overtuiging geëindigd is in een zaligmakende bekering.

Nee, men spreekt tegenwoordig liever van een z.g. verbondsmatige bekering, waarbij vooral niet gesproken moet worden over de doodstaat van de mens. Het snode van het kostbare, de algemene van de bijzondere en zaligmakende bediening van de Geest, mag niet meer onderscheiden worden. Wat ook in de avondmaalspraktijk uit komt....'

Sliedrecht, 1 juli 1958

Ds. C. Smits

4 Ouderling Rijndert Baars (1871-1951)

4.1 De eerste jaren

O, dierbaar Wezen, Aller Wezens, mocht het U believen en behagen uit enkel genade, mij nietig stof, door Uw dierbare Heilige Goddelijke Geest te willen onderrichten in de weg die U met mij gehouden hebt, om mij te trekken uit de duisternis tot Uw wonderbaar licht. Dat U mij mocht verwaardigen toch enkel en alleen de eer van Uw nooit naar waarde genoeg volprezen Naam te bedoelen en mijzelf te verfoeien vanwege de vele weldaden aan mij onwaardige bewezen.

Mijn vader was Johannes Baars, geboren te Rhenen en mijn moeder was Wiegertje Waalen, geboren te Vreeswijk. Uit hun huwelijk zijn elf kinderen geboren, waarvan ik de vierde ben en er nu nog vier leven.

Verschillende jaren geleden had ik veel aandrang in mijn gemoed, om wat over mijn leven te schrijven, vooral voor het nageslacht. Maar steeds werd ik verhinderd, door wat anders of door binnenpratens, die er soms veel zijn. Het grootste bezwaar was dat het niet tot eer van de Heere zou zijn, maar dat ik mijzelf bedoelde. De laatste jaren is dat meer opgebonden. De vorige zomer, toen de aandrang weer levend werd en de tegensprekers meer aan banden gelegd werden, kreeg ik hoop om met de hulp des Heeren, het een en ander op te schrijven (20 januari 1949).

Och, dat de Heere mijn pen mocht besturen om toch niet te schrijven de dingen die mij te hoog en te wonderlijk zouden zijn, maar alleen de eer des Heeren te mogen bedoelen.

Veel roepstemmen

Mijn vader was schipper en ik wil eerst kort meedelen, voor zover ik kan herinneren, de weg die de Heere met mij gehouden heeft in mijn natuurstaat, tot mijn twintigste jaar.

Ja vrienden, dan moet ik mij verwonderen en beschaamd zijn dat de Heere mij in Zijn toorn niet weggenomen heeft en in Zijn grimmigheid mij niet overgegeven heeft in een eeuwig ach en wee, waar de worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt, waar David van zegt: *'O, HEERE, straf mij niet in Uw groten toorn, en kastijd mij niet in Uw grimmigheid* (Psalm 38:2).

Toen ik drie of vier jaar oud was viel ik van het schip in het water. Mijn vader zat met de anderen in de kajuit terwijl ik naar de diepte zonk. Even later kwam mijn vader naar boven en zag mij liggen op de bodem van het water. Hij sprong toen gelijk in het water en redde mij van verdrinking. Nu staat er in een van de evangelisten, dat hun ogen werden gehouden dat zij Hem niet kenden. Maar hier werden de ogen van mijn vader op mij gewezen, want de Heere had nog wat goeds met mij voor.

Toen ik tien jaar was liep ik te spelen met andere kinderen, te Wageningen en ik liep achteruit onder een rijtuig, met twee paarden bespannen, die in galop door de straat reden. Ik werd voor dood opgenomen, maar het liefde de Heere mij binnen veertien dagen te doen herstellen en er was in mij niets gebroken of gekneusd. Maar ik ging door, volop in de wereld, met een gesloten consciëntie. *'Wat is Uw lankmoedigheid toch groot Heere, dat U mij niet hebt overgegeven aan de verharding van mijn boos hart. Ach, dan was ik allang verzonken geweest in een eeuwig ach en wee, waar de worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt.'* De maat moest eerst vol zijn, voordat de Heere zei: *'Tot hiertoe en niet verder.'*

Van het ene ongeluk in het andere

Zo ben ik doorgedaan in de zonde tot mijn 16^e jaar en hoe hoger de jaren klommen des te groter werden ook de zonden. Toen ik zestien jaar was moest ik in de mast van het schip mijn werk doen en ik viel van een hoogte van ongeveer twaalf meter naar beneden. Ik werd als

dood opgenomen, maar kwam spoedig weer bij. Tot grote verwondering van de omstanders had ik nergens een letsel of een breuk, waar ik later eventueel afgekeurd zou worden voor militaire dienst.

Maar, ellendige die ik was, ik merkte in al die zaken de hand des Heeren niet op en ik ging door in de zonde. Zo bleef ik de Heere tot toorn over mij verwekken, hoewel mijn consciëntie wel eens begon te spreken. Vooral wanneer het zwaar onweerde, maar als de bui over was dan was mijn vrees ook over. Maar toch werd de Heere het moe. Er staat dat de Heere enkele plagen over de koning van Egypte zond, maar dat hij zijn hart kwam te verharderen. De Heere zeide tot Mozes dat Farao's hart hard was. 'Ja Heere, zo hard was ook mijn hart, want na al de roepstemmen, bezoeken en waarschuwingen waarmee U mij bezocht, werd ik steeds goddelozer.'

Zo ben ik voort gehold tot mijn 19^e jaar. Toen kwam de Heere mij te bezoeken met een blaas kwaal, waar ik niet meer vanaf kwam. Ik was toen knecht bij een Rooms Katholieke schipper. In die dagen lagen wij aan wal in Duitsland. De kwaal kwam onverwacht op en na tien dagen was ik niet meer instaat om mijn werk te doen. Ik durfde het niet tegen de schipper zeggen, maar hij zag dat ik mager werd en vroeg toen wat ik scheelde. Toen ik hem dat vertelde zijn wij naar een dokter gegaan en ik moest direct in een ziekenhuis opgenomen worden.

Mijn grootouders leefden nog en woonden in Rhenen, waar ik toen met de trein naar toe gereisd ben. Vijf maanden heb ik daar op bed gelegen, met veel pijn en bloedverlies. Ik was dicht bij de dood gekomen.

Nu zullen de vrienden wel denken dat ik tot inkeer kwam en tot de Heere ging roepen om bekeerd te mogen worden. Maar, o nee, juist het tegendeel, want mijn consciëntie werd geheel toegesloten. Ja, ik brak nog steeds meer in vijandschap uit tegen het heilig Opperwezen, Die nog zoveel mest om mijn levensboom legde en mij nóg niet moe geworden was.

Na vijf maanden was ik weer zover hersteld dat ik weer bij mijn vader op het schip kwam, want bij een ander kon ik niet in dienst komen, daar ik nog niet volledig kon werken. Dit was in april 1892. Maar al was het dat mijn lichaam pijnlijk was, wanneer ik vrije tijd had leefde ik in de ijdelheid, zoveel als ik maar bedenken kon.

Nu ik dit schrijf is het mij opnieuw weer een wonder dat de Heere mij nog niet overgegeven heeft aan de vorst der duisternis tot een eeuwig afgrijzen. Maar vanaf september werd de kwaal zo erg dat ik niet meer op het schip kon blijven en omdat wij toen bij Arnhem voeren, ben ik daar in het Diaconessenziekenhuis opgenomen.

4.2 Aan mijn verloren staat ontdekt

Wanneer de Heere mij verder licht wil geven wil ik nu beschrijven de weg die de Heere met mij hield, toen Hij mijn diep verloren toestand aan mij ontdekte. Dit was van mijn twintigste tot mijn drieëndertigste jaar. Laat een ieder die dit leest of hoort lezen, zich niet teveel ontmoedigen, want de Heere komt verschillende wegen te houden, om Zijn volk te brengen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht.

Daar mogen wij geen maatstok voor gebruiken, hoewel wij wel verplicht zijn om naar Gods dierbaar Woord te handelen. Wij lezen van Lydia dat haar hart geopend werd op de prediking van Paulus. Zacheús werd uit de boom geroepen. De stokbewaarder uit de gevangenis en Manasse, toen hij met een keten in de gevangenis zat, bekende dat de Heere God was. Maar wij lezen ook van Heman, die doodbrakende was vanaf zijn jeugd.

Toen ik dus in het ziekenhuis opgenomen was deed de professor een voorlopig onderzoek en dacht dat ik een steentje in mijn blaas had, waaraan ik met drie dagen geopereerd kon worden.

Wanneer de operatie een gunstig verloop had kon ik na zes weken weer genezen zijn. Toen in dat hoorde werd ik boos op het Opperwezen, dat Hij mij opnieuw weer kwam te straffen. Dit was mijn laatste poging, in mijn geweldige vijandschap, want daarna werden mijn gedachten hoger geleid en mijn consciëntie werd geopend.

Vóór de operatie

Ik bedacht, dat ik over drie dagen geopereerd moest worden en ik kreeg een vreselijke angst, dat dát mijn einde zou zijn en dat de Heere Zijn hand voor eeuwig van mij zou aftrekken. Ik zag mijzelf verzinken in een put van eeuwig ach en wee. Dat bond de Heere zó op mijn ziel dat ik in die dagen geen rust meer gehad heb. Daar heb ik de eerste tranen van boetvaardigheid geschreid. Dat wist ik toen nog niet, maar dat heeft de Heere twaalf jaar later geopenbaard, in de verlossing van mijn ziel, door het dierbare bloed van de enige Middelaar.

Die hieraan, in waarheid, door de Heere zaligmakend ontdekt worden, die komen er meestal niet zo gauw achter dat de Heere met hen begonnen is. Maar dat geeft wel veel bekommering en houdt hun ziel werkzaam aan de genadetroon. Dat doet hen zeggen: ‘O Heere, als ik dat toch eens weten mocht, dat U werkelijk een begin in mij gewerkt heb, wat zou ik dan rijk zijn.’

Ik moet hier nog tussenvoegen dat ik in die tijd geheel naar de mode van de wereld gekleed was. Mijn haar was opgesierd, ik had vele boorden, strikken en hoeden om er mooi uit te zien en te pronken. Maar o, toen ik daar die drie dagen lag en bij het licht van de Geest te zien kreeg wat voor walgelijk, zondig beeld ik droeg, had ik het allemaal wel gelijk af willen rukken, maar dat ging nog zo gemakkelijk niet. Ik was bang dat de gezinsleden wat goeds van mij zouden gaan denken, zodat ik van tijd tot tijd er mij van onttreed, tot ik van de buitenkant niets meer af kon krijgen. Maar toen ontdekte ik dat ik vanbinnen niet anders was dan een samenknop van ongerechtigheid, dat ik onder een toornig Rechter lag, die volkomen voldoening eiste en dat ik geen penning had om te betalen.

Ik denk nu aan wat ik gelezen heb in het boekje van Leen Capelle. Toen de Heere een pijl in zijn hart geschoten had, kwam hij bij de kapper om zijn haar te laten knippen. Toen deze vroeg hoe hij het geknipt wilde hebben begon hij te wenen en zei: ‘O man, knip het er maar allemaal af, want daar heb ik 28 jaar lang mee tegen de Heere gezondigd.’

Een langdurige ziekte

Nu wil ik nog wat anders tussenvoegen, wat ik eerst voor mijzelf wilde houden, maar wat mogelijk nog tot lering voor ouders met kinderen kan zijn. Vanaf mijn kinderjaren had ik een gebrek dat ik regelmatig in mijn bed plaste, tot ik 19 jaar was. De dokter zei dat dit door een zwakke blaas kwam. Nadien heb ik wel gehoord dat ouders hun kinderen daar voor slaan. Maar ik raad ieder aan om dat nooit te doen. Ik heb er alles aan gedaan, vooral toen ik groter werd en meer schaamtegevoel kreeg.

De dag kwam dat ik naar de operatiekamer gebracht werd. Ik werd er naar toe gebracht als een moordenaar die zijn rechtvaardig vonnis moest ontvangen. Ik heb nog mensen aangesproken dat er voor hen een mogelijkheid was, maar dat het nu voor mij voor eeuwig de laat zou zijn. Daarna hebben zij mij weggemaakt.

Maar, o wonder, toen ik weer bijkwam zag ik dat ik weer op de zaal lag. Ik kon niet klein krijgen dat de Heere zó'n monster nog wilde sparen. Ja, toen heb ik van mijn kant alles geprobeerd om met God verzoend te worden. Ik zei: ‘Ach Heere, ik bid niet meer om mijn lichaam gezond te krijgen, maar dat ik nog eens bekeerd mocht worden.’ Maar ik heb ondervonden, dat wanneer ik het ene vast wilde houden, het andere weer afgebroken werd. Ik lag in een godsdienstig ziekenhuis. De verpleegsters vertroosten mij en meenden dat ik een vrome jongen was, maar daar had ik het benauwd onder, want daar was bij mij geen plaats voor.

In die tijd had ik weinig te zeggen tegen mijn medereizigers naar de eeuwigheid, want ik gevoelde mij als een die verworpen is, over de aarde lopen. Zonder God in de wereld en zonder hoop.

Jaantje Mensendijk

In Gods voorzienigheid kwam ik naast een oude man te liggen, die daar zijn laatste tijd zou doorbrengen. Hij was als vondeling, door mensen aan de dijk gevonden. Daarom kreeg die man later de naam: Mensendijk. Ik zag dat hij wel eens in oudvaders zat te lezen, maar of hij er zelf ook kennis aan had weet ik niet. Nu had die man een dochter die hem van tijd tot tijd wel eens kwam opzoeken. Zij heette Jaantje Mensendijk en woonde in Ede. Toen ik daar ongeveer drie weken lag kwam zij haar vader opzoeken. Zij ging tussen ons inzitten en begon met haar vader te praten. Eerst hoe het ging met zijn gezondheid, maar daarna ging zij hem vermanen en aanprijzen wat er gekend moet worden op weg en reis naar de grote eeuwigheid. Toen ik dat hoorde had ik mij van schaamte voor haar wel willen verbergen, want ik hoorde dat zij een vrouw was die met genade bedeed was en zag haar aan als een van de heiligen van hoge plaatsen. Ik dacht dat zij wel alles te boven was. Maar aan de andere kant was ik zó bang dat zij mij ook zou aanspreken, dat ik mij omdraaide, maar wel bleef luisteren wat zij met haar vader besprak.

Na verloop van tijd sprak zij mij aan: ‘Maar jongen, wat scheelt eraan dat je hier in het ziekenhuis ligt?’ Ik was toen verplicht om mij om te draaien en zei haar bevende wat de oorzaak was. Ik had nog niet veel gezegd of zij begon verder te vragen of ik ook besepte waarom de Heere mij zo kwam te bezoeken. Toen kon ik mij niet meer inhouden maar ik begon hard te wenen en zei dat ik zó ongelukkig was, dat ik geen kans meer zag om ooit nog zalig te kunnen worden. Dat ik gebukt ging onder de gramschap des Heeren en dat het mij smartte dat ik het zó lang tegen de Heere had uitgehouden. Tegen al de vermaningen en de roepstemmen die Hij aan mij ten koste had gelegd.

Ik dacht bij mijzelf dat die vrouw nu voor mij geen woorden van troost zou hebben, maar dat zij zou denken dat het met mij voor eeuwig verloren is. Maar tot mijn grote verwondering begon zij mij aan te moedigen om toch maar bij de Heere aan te houden en om Hem te smeken, al was het maar met o of ach, of Hij nog eens op mij wilde neerzien.

Jaren daarna heb ik uit haar eigen mond mogen horen, hoe zij vanaf het eerste bezoek, met mij al werk mocht krijgen en mij mocht meenemen aan de genadetroon. Zo is die vrouw anderhalf jaar lang gekomen en heeft mij later verteld, dat de begeerte om naar mij te komen sterker was dan naar haar vader. Aan één kant was ik blij als de tijd weer aanbrak dat zij zou komen en aan de andere kant had ik vrees om haar te ontmoeten, omdat ik haar aanzag als een ‘heilige uit hoge plaatsen’.

Zo ben ik negentien maanden doorgesukkeld, waarvan vijftien maanden op bed en vier maanden als lopend patiënt. De directie en verpleegsters heb ik bedankt. Zij waren, wat het uitwendige betreft, meer dan goed voor mij geweest, om mijn lijden zoveel mogelijk te verzachten. Ik was opgenomen voor Fl. 1,50 per dag, maar omdat het zolang duurde moest ik voor de laatste tijd 50 cent per dag betalen. Ik kreeg alles wat ik nodig had.

Ook ging ik om de rekening van de dokter vragen, want hij had mij ruim anderhalf jaar behandeld. Hij klopte mij op de schouder, ik kon mij haast niet goed houden toen hij zei: ‘Jongen, jij hebt zóveel geleden, daar wil ik geen cent voor hebben. Nu was dit een man, voor zover ik het weet, die nergens aan deed, maar de Heere heeft alle harten in Zijn hand en neigt ze naar Zijn wil.’

Weer op het schip

Toen ik weg ging en bij mijn vader kwam, zei hij dat de dokter gezegd had dat ik nog vier of vijf maanden kon leven. Hij had mij geopereerd en dacht een steen te vinden, maar het was blaastering, waar ik aan sterven moest.

Dat is nu 57 jaar geleden en daarin zien we dat wij van gisteren zijn en weten niets.

Toen ben ik weer bij mijn vader op het schip gekomen en heb daar tien jaar doorgebracht. Mijn kwaal was niet genezen en ik kon ook mijn werk niet doen, als iemand die gezond is. Wat er in die tien jaar in mij omging daar kan ik weinig van vertellen, alleen dat ik meestal benauwd en innerlijk veroordeeld de jaren moest doorbrengen. Om de wereld te dienen, daar was mijn vermaak uit weggenomen. Maar dit wil ik wel schrijven dat ik het laatste jaar onder Gods toorn moest doorbrengen en dat dit het meest benauwde jaar in mijn leven geweest is. Onder Gods volk durfde ik niet komen, want ik dacht dat die mensen wel aan mij konden merken dat het bij mij geen waar werk kon zijn. De vijand begon zijn aanvallen te vermeerderen, hoewel ik in die tijd geen besef had dat het een vijand was. Ik moest van alles zeggen dat het mijn eigen schuld was. Hij was het ook die dikwijls tot mij zei: 'Wat heb jij toch een ongelukkig leven, bij de wereld kun je het niet houden, bij Gods volk durf je niet te komen, je tobt al elf jaar lang om bekeerd te worden en de Heere houdt Zich geheel verborgen. Indien jij uitverkoren was, dan zou de Heere naar je omgezien hebben, maar daar behoef je niet meer op te rekenen, want je hebt te lang gezondigd en dat tegen beter weten in. Er blijft niets anders voor je open dan de wereld in te gaan. Geloof toch niet dat alles waar is wat in de Bijbel staat, het is maar een uitvinding van mensen, om die in toom te houden. Als je zó blijft leven, dan is dat geen leven meer, dat kan niet lang meer duren. Als je de wereld niet meer in kunt, maak er dan maar een eind aan, want dood is dood.'

Ieder die dit leest kan wel indenken wat dit voor mij betekende. Ik was toen nog op het schip en zag rondom mij water, zodat ik dikwijls uitriep: 'O Heere, bewaar mij toch, bewaar mij toch.' Want dit weerhield mij er altijd van, dat wanneer ik dit deed, het voor mij voor eeuwig kwijt zou zijn.

De laatste twee maanden, voor mijn ziel in de ruimte gesteld zou worden, kon ik mijn werk niet meer doen, vanwege de benauwdheid waar ik in leefde. Ik kon haast niet meer eten door de angsten dat ik voor een rechtvaardig God moest verschijnen. Ik werd gewaar dat dit niet lang meer kon duren. Het was of de duivel mij overal achterna zat om mij op te slokken. Ik heb later wel eens om de woorden van Job gedacht, waar de Heere zegt: '*Zie, Hij zij in uw hand, doch verschoon zijn leven*' (Job 2:6b).

4.3 In en door Jezus gezond

In Rotterdam ging mijn vader met zijn schip voor bepaalde tijd aan wal liggen. Hij was bezorgd hoe het verder met mij zou gaan. Het laatste jaar zei ik wel eens: 'Ach Heere, als U geen uitkomst geeft, dan raak ik mijn verstand nog kwijt', want ik voelde dat mijn hoofd zwakker werd. Zó heb ik die laatste twee maanden dikwijls doorgebracht in het kamertje van het voorschip, om mijn einde met angst en smart tegemoet te zien. Mijn tranen raakten op, het zuchten raakte op en ik riep uit: '*Waarmede zal ik de HEERE tegenkomen?*' (Micha 6:6a). Alles was rechtvaardig, want ik moest mijn welverdiende straf ontvangen en dat bestond hierin, om eeuwig van God gescheiden te worden, Die mij altijd welgedaan had, maar ik had alles verwaarloosd. Mijn gedachten waren wel eens ten einde raad. Ik zat dikwijls als een mens die buiten zijn zinnen is, voor mij uit te staren.

Op een morgen zat ik weer zo en mijn oog viel op een stuk papier dat voor mij op de grond lag. Daar stond met grote letters op geschreven: 'In en door Jezus Christus is er zowel

gezondmaking van de geest als van het vlees; in Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen'. Dat trok mijn aandacht, zodat ik het opraapte en las dat er een medicijn mee bedoeld werd. Haarlemmer olie was voor veel ziekten een geneesmiddel. Ook voor blaasziekten en bij stenen in de blaas. Nu had ik de laatste tijd weinig gedachten over mijn lichamelijke ziekte, omdat de angsten van de ziel groter werden.

Wij lagen met het schip vlak bij een drogist in de Piet Heinhaven. Ik werd er toe aangezet om een flesje te kopen en nam het daarna in. Na vijf of zes weken kwamen er fijne steentjes los, die ik bij elkaar bewaarde en merkte dat het bij elkaar wel zoveel was als een duivenei. Ik raakte ze kwijt als fijn gemalen. Tot mijn grote verwondering raakte ik de pijn ook geheel kwijt en heb er in geen twintig jaar last van gehad. Toen ik meer op leeftijd kwam is de kwaal weer teruggekomen en ik ben er altijd zwak op gebleven.

Ik zei toen: 'Ach Heere, nu hebt U mijn lichaam wel genezen, waar ik de laatste tijd toch niet om gezucht heb, maar of mijn zieke ziel nog eens genezen mocht worden. Toen kreeg ik een ogenblik hoop dat de Heere nog op mij zou neerzien, maar ik zei dat het maar een ogenblik was, want het werd mij weer geheel ontnomen. Dit was ongeveer een week voordat de Heere uitkomst gaf.

De laatste week heb ik geen Bijbel of andere boeken meer durven lezen. Ik werd overall mee achtervolgd. Zo heb ik de laatste dagen doorgetobd. Hoe, dat weet ik niet meer, want ik kon niet langer meer leven.

De Psalmddichter zegt: .. *de angsten der hel hadden mij getroffen, ...*' (Psalm 116:3). Toen mijn vader tegen twaalf uur kwam en vroeg of ik aan tafel kwam om wat te gebruiken, zei ik niets, maar ging zwijgend mee. Nu had ik mij altijd voor mijn vader zoveel mogelijk ingehouden, omdat ik bang was dat hij wat goeds van mij zou denken. Ik ging op een stoel zitten en toen werd het de tijd voor de Heere, dat Hij met medeweten in mijn ziel, Zijn lieve werk in mijn ziel openbaarde.

Dat gebeurde als volgt: Ik kreeg van God een boodschap met kracht in mijn ziel, dat dit de dag was dat ik voor Gods gericht moest verschijnen. Toen zei ik tegen mijn vader en mijn zuster dat ik nu niet meer eten of drinken kon en dat ik ook niet meer kon leven, maar dat ik door God veroordeeld zou worden. Toen ben ik weer naar mijn kamertje gestrompeld, want ik voelde dat ik geheel afgemat was. Ik zei: 'Ach Heere, ik ben niet meer waard om in mijn bed te komen, maar laat mij hier maar sterven. Toe ben ik in elkaar gezakt.

Voor de Rechter

Nu wens ik te schrijven, als de Heere mij door Zijn dierbare Geest het in gedachten wil geven, hoe Hij mij als een brandhout uit het vuur gerukt heeft. Mij uit louter genade, zonder krenken van Zijn heilige deugden met Hem verzoend en bevredigd heeft. Nu ik dit schrijf is mijn ziel nog ontsteld, toen ik mij op de rand van de hel zag liggen. J. Groenewegen zingt daarvan:

*'k Lag op de rand der helle.
Mijn ziel kan nog ontstellen,
Als ik de plaats ontmoet,
Daar God mij greep in 't harte.*

Wij lezen in Handelingen 9, dat de apostel Paulus snellijk een licht omscheen en een stem tot hem zei: '*Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?*' (Hand. 9: 4b).

Nadat ik mij herinner, een half uur plat op de grond te hebben gelegen, met alle angst dat ik de eeuwige slag zou ontvangen, kwam er snel een lichtstraal in mijn ziel en een stem met de woorden: 'Hoe groot, hoe vreeslijk zijt Gij alom, in Uw verheven heiligdom, o Goddelijk al vermogen.' Dat ging met zóveel kracht. Dat ik die woorden al snikkende uitsprak. Daar werd

ik gewaar dat mijn verstand en denkwijze ophield en mijn blinde zielsogen werden geopend. Ik zag dat ik voor Gods gericht gesteld werd, waarvan wij kunnen lezen in Psalm 1 vers 3 *'Zo zullen zij in Gods gerichte beven'* (berijming P. Datheen).

Daar zag ik in de eerste plaats God de Vader, de eerste Persoon in het Goddelijke Wezen, als een heilig rechtvaardig Rechter. In de tweede plaats zag ik dat de boeken geopend werden. In de derde plaats zag ik dat de satan aan mijn rechterhand stond. En in de vierde plaats werd ik gewaar dat mijn consciëntie aan de zijde Gods viel. De Richter las als in een ogenblik Zijn heilige wet voor. En van de andere kant al mijn overtredingen, die van de aarde tot de hemel reikten en Die toen zei, dat ik nu een eeuwige straf waard was. Daarop vroeg Hij of ik nog wat tot mijn onschuld had in te brengen. Toen heb ik mijn ogen gesloten, mijn handen gevouwen en Amen gezegd over alles wat over mij werd uitgesproken. Toen heb ik ondervonden dat God mijn leven had afgesneden en ik zag de afgrond geopend, een poel van eeuwig ach en wee, niet anders denkende als dat ik er ogenblikkelijk zou ingeworpen worden.

De vrijspraak

Maar, o wonder van alle genade, daar zag ik ogenblikkelijk een tweede Persoon te voorschijn komen. Mij werd te kennen gegeven dat het de Heere Jezus was. Mijn ogen werden dadelijk op Hem gevestigd en al mijn zintuigen werden voor Hem ingewonnen, want ik had nog nooit zó'n schoon Persoon gezien. Er staat toch van Hem geschreven, dat Hij blank en rood is en de banier draagt boven tienduizenden en alles wat aan Hem is, is gans heerlijk en begerlijk. Hij ging rechtuit naar Zijn Vader en ik zag dat Hij met Zijn vader ging onderhandelen. Ik kreeg een weinig hoop dat het over mijn persoon ging. Toen wende Hij Zijn aangezicht naar mij en wees met Zijn hand naar mij en zei tegen Zijn Vader: Vader, Ik wil *'dat hij in het verderf niet nederdale, Ik heb verzoening gevonden'* (Job 33:24b). En ik zag dat de Vader daar een welgevallen in Zijn Zoon kwam te nemen en mij vriendelijk aanzag.

Maar, nu had ik Die Koning nog niet tot mijn aandeel, maar het was een hijgen en uitzien of Hij Zich aan mijn ziel wilde openbaren, want ik voelde zó'n honger en dorst naar Hem en er werd plaats in mijn hart gemaakt om daar woning in te maken. Dat heeft geduurd van 's middags twee uur tot 's morgens vier uur, met zulke sterke zuchten en een heimwee om Die Koning tot mijn deel te krijgen, dat ik soms dacht te zullen bezwijken.

O, er staat zo in Gods Woord: *'... kijkende uit de vensteren, blinkende uit de traliën'* (Hoogl. 3:9b). Soms kreeg ik wel eens een liefdeblik van Hem en dan wilde ik alles bijzetten om bij Hem te komen. Maar ik werd gewaar hoe dat ik er van mijn kant nu niets meer aan kon doen, maar dat het alles als een eenzijdig werk van God aan mij geschonken zou worden.

Daar staat in Gods Woord, dat de geweldhebbers het Koninkrijk God innamen met geweld. Dat lezen wij ook van Jacob, dat een Man met hem worstelde, totdat de dageraad aanbrak en Hem niet liet gaan voordat Hij hem gezegend had. Ja, dat was de Engel des Verbonds, de Heere Jezus, Dezelfde waar ik de hele nacht mee geworsteld had. Hij heeft Zichzelf van mij laten overwinnen, van mij, nietig adamswormpje. O, dat is niet te begrijpen, dat ontmenst de mens. Daar zegt de apostel Paulus van: *'of het in het lichaam of buiten het lichaam geschied is, weet ik niet, God weet het'* (2 Kor. 12:3b). Daar brak 'het uur der minne' voor mij aan, dat Hij Zijn vleugel over mij uitbreidde en dat die Dierbare Koning afdaalde in mijn uitgehongerde ziel en daar een liefde meebracht, die alle verstand te boven gaat. Daar werd de gapende afgrond voor mij gesloten en de satan moest op de vlucht. Mijn consciëntie werd met God bevredigd en verzoend, zodat ik uitriep: 'O Heere, Heere, ben ik nu, zó'n monster, met U bevredigd!' Daarop kwamen met kracht deze woorden in mijn hart en er kwam zóveel liefde bij, dat ik meende te bezwijken:

*God zal Zijn waarheid nimmer krenken,
Maar eeuwig Zijn verbond gedenken;*

*Zijn Woord wordt altoos trouw volbracht,
Tot in het duizendste geslacht.
't Verbond met Abraham Zijn vrind,
Bevestigt Hij van kind tot kind.* (Psalm 105:5)

De eerste twee regels kreeg ik zó zacht en zó zoet in verrukking te zingen, maar de volgende regels werden zó sterk in mijn ziel aangedrongen, dat ik, al had ik tien monden gehad, niet harder had kunnen zingen.

4.4 Komt, hoort toe

Toen ben ik 's morgens om 4 uur naar het achterschip gelopen en ben mijn vader wenende om de hals gevallen, van blijdschap en aandoening dat de Heere zulke grote dingen aan mijn ziel ten koste had gelegd en ik in verwondering moest uitroepen: 'Maak met mij de Heere groot en vergeet geen van Zijn weldaden.'

Nu had ik de laatste drie weken weinig kunnen gebruiken vanwege de angsten van de hel, die mij hadden getroffen, maar toen mijn ziel in de ruimte werd gesteld en mijn hongerige en dorstige ziel vervuld werd met het geestelijke manna, toen had ik ook veel behoefte aan lichamelijke spijs.

Ik werd vanbinnen zó aangezet om de daden des Heeren te gaan vertellen, dat ik met David zei: '*Komt, hoort toe, o allen die God vreest, en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft*' (Psalm 66:16). Ik ging diezelfde morgen van het schip en ging eerst naar een scheergelegenheid, want ik had mij de laatste tijd niet meer geschoren. Toen ik daar zat kwamen er steeds meer mensen binnen, om ook geschoren te worden.

Ik dacht dat de baas er al erg in had, dat het in mijn hoofd niet goed was, want hij vroeg, of ik schipper was, waar ik met het schip lag en wie ik was. Toen ging mijn mond open, hij was mij net aan het inzepen, en ik zei hem dat ik een Koningszoon was. Ik zag dat de mensen mij met verwondering aanzagen. Toen vroeg hij van welke koning ik dan een zoon was. Toen heb ik een poosje, uit de volheid van mijn hart, met tranen verteld, dat de Koning der koningen, de Koning van hemel en aarde mijn Koning geworden was, uit louter genade. Hoe ik getrokken was uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Ik heb die mensen toen aangeraden om naar de Heere te zoeken, terwijl hij nog te vinden is. Met nog veel meer andere woorden, want het was mijn spijs en drank, om mijn gemoed te ontlasten. Daar heb ik mijn eerste preek gedaan, met de scheerzeep op mijn gezicht.

Toen ben ik van Delfshaven naar het centrum van Rotterdam gelopen, dat was drie kwartier. Terwijl ik dacht: 'Waar moet ik nu heen,' kwam mij in gedachten om naar de drukste straat van Rotterdam te gaan, waar ik tot mijn 20^e jaar de ijdelheid met volle zeilen had nagelopen. Maar toen ik daar kwam wist ik haast niet te beginnen, want de mensen zouden mij omver gelopen hebben.

Ik dacht om met mijn rug tegen de muur te gaan staan, in de Hoogstraat. Ik deed mijn ogen dicht, vouwde mijn handen en met kracht kwam er direct in mijn hart de woorden uit Psalm 25 vers 4:

*'s Heeren goedheid kent geen palen;
God is recht, dus zal Hij door
Onderwijzing, hen die dwalen,
Brenge in het rechte spoor.*

Toen ik die eerste vier regels gezongen had, met aandoening in mijn gemoed, deed ik mijn ogen open en zag dat er veel mensen om mij heen stonden. Sommigen lachten, anderen zeiden dat ik krankzinnig was, maar er waren er ook die met mij te doen hadden.

In die tijd preekte ds. D.B.van Smalen (1830-1922) in Rotterdam, op het Weenaplein, die ik verschillende malen gehoord had. Dat was een man, voor zover ik het verstond, die de volle raad Gods verkondigde. En nu hoorde ik zeggen: 'Die man is in zijn hoofd, hij is zeker ook bij ds. Van Smalen geweest, want er zijn er nog meer die onder zijn gehoor in hun hoofd geworden zijn.' Ik liet ze even uitpraten, maar begon daarna de wonderen des Heeren te vertellen. Hoe de Heere mij gearresteerd had, ik jaren onder Gods toorn had lopen zuchten, maar hoe de Heere, uit louter genade, mij de genadescepter had toegereikt. Dat kon ik iedereen aanprijzen, want als mij dit te beurt gevallen was, o, nu kon elk nog zalig worden. Ik bleef zolang spreken tot er een politiemann kwam, die mij waarschuwde, dat ik geen aanleiding tot verwarring mocht geven. Hij vroeg wie ik was en waar ik woonde. Toen ik hem dit gezegd had, bracht hij mij weer naar het schip.

Maar het duurde niet lang of ik kreeg weer zo'n aandrang in mijn gemoed, dat ik weer de stad inging. Ik moest spreken, om lucht te krijgen. Dit heeft enkele dagen geduurd, tot de politie mij uiteindelijk naar het politiebureau meenam. Vervolgens werd ik met een rijtuig naar het station gebracht en vandaar naar Loosduinen, bij den Haag, naar een inrichting van zwakzinnigen. Daar heb ik negen maanden doorgebracht.

In Zijn wijngaard?

Toen ik enkele dagen in de straten van Rotterdam had gesproken, kreeg ik van de Heere een boodschap, dat ik nog in Zijn wijngaard zou werkzaam zijn. Dat heeft mij jaren lang veel strijd en angst gekost voor dat ik er licht in kreeg, wat de Heere daarmee te zeggen had. Ik meende vast en zeker dat ik dominee moest worden, want ik dacht: 'In Zijn wijngaard werken kan niets anders zijn. Verschillende jaren daarna werd ik er bij bepaald dat in een huis niet alleen zilveren en gouden vaten zijn, maar ook houten en stenen vaten, het ene tot eer en het andere tot oneer. Verder las ik in de Bijbel dat de Heere herders en leraars verkoren had, maar ook evangelisten en behulpzels, ouderlingen en diakenen. Hierdoor kwam ik uit de strijd.

Toen ik drieëntwintig jaar later in de gemeente Achterberg tot diaken werd gekozen, zag ik dat Gods beloften wel lang kunnen wachten op vervulling, maar op 's Heeren tijd komt het toch altijd in vervulling. Daarom hebben wij allen wel toe te zien op welke grond wij het ambt aanvaardden en of wij er wel werkelijk van God en de gemeente toe geroepen zijn, gelijk Mozes en Aäron. Elk mens heeft grote voorzichtigheid nodig dat hij niet met een beschouwende kennis dat ambt aanvaardt. Want er staat geschreven van zeven mannen, waar ook Stefanus bij hoorde, dat zij vol van de Heilige Geest waren, toen zij gekozen werden. De Heere zei tot Petrus: '*... en als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterkt uw broeders*' (Luk. 22:32b).

Hieraan zien wij dat elk mens toch wat van dat dierbare leven zal moeten leren kennen, om anderen daar in voor te kunnen gaan. En als ieder van Gods volk, die tot zo'n ambt geroepen wordt, steeds weer tot zichzelf inkeert, dan moet hij denken en zeggen: 'O Heere, wie is daartoe bekwaam? Zou ik tot dat werk wel in waarheid geroepen zijn? In hun gedachten leggen zij het menigmaal neer en zeggen: '*Och, dat mij iemand vleugelen als ener duive gave! Ik zou henen vliegen, waar ik blijven mocht*' (Psalm 55:7b).

Maar die het in waarheid van de Heere opgelegd wordt, die kunnen het niet neerleggen, hoe gering het ook vanbinnen gesteld is.

Maar ik geloof dat zij die het alleen met een beschouwende kennis geworden zijn, nooit in die engtes gebracht worden. Of het moet ons gaan zoals bij Nicodemus.

Te Loosduinen

Maar ik kom nu terug tot mijn verhaal Toen ik in genoemde inrichting kwam weet ik haast niets meer wat er met mij gebeurd is. Na enkele dagen raakte ik als het ware mijn verstand kwijt. Maar na enkele maanden kwam dit weer terug en vroeg ik aan de verzorgers wat er met mij gebeurd was. Ik kreeg toen enkele inlichtingen, dat ze mij toen ik mijn verstand kwijt was, naar een cel gebracht hebben. Een klein vertrek, met een deur waar een klein rond gaatje in zat. Hierdoor konden ze mij met een lepel voeren en nagaan wat ik deed. Daar heb ik acht dagen in gelegen, zonder dat ik wist dat ik op aarde was. Mijn kleren die ik aan had, had ik verscheurd. Toen zij eten brachten klopten zij op de deur en ik at het op zonder dat ik het besepte.

Op de 8^e dag, toen een verpleegster mij eten gaf, kwam ineens mijn verstand terug. Wat was ik beschaamd toen ik zag dat ik haast geen kleren meer aanhad.

Toen ben ik weer naar de zaal gebracht en ik begon langzaam te beteren. Ik ging toen ook andere patiënten bezoeken. Toen ik daar was werden er ongeveer vijfhonderd patiënten verpleegd. Wat een bezoeking en dat alles als vruchtgevolg van onze zonden. Ik heb daar met veel mensen gesproken, maar heb er slecht twee gevonden bij wie ik kon merken dat zij met het nieuwe leven bedeed waren.

O, wat zal het een wonder wezen, voor hen die als een eenling er uitgehaald worden, om zijn wapens voor de Heere neer te leggen.

Terug naar Rhenen

Na 9 maanden was ik zover dat ik weer naar huis kon gaan. Ik ben toen naar Rhenen gegaan, naar mijn vader, die, toen ik naar Loosduinen gebracht werd, van zijn schip ging en in Rhenen is gaan wonen.

Het eerste jaar was ik voor mijzelf nogal gemakkelijk, ik leefde veel in de nabijheid des Heeren. Dat is meestal de beste tijd, want dan moet het woestijnleven nog komen. Daar heeft een mens dan geen erg in en hij denkt van kracht tot kracht door te kunnen gaan. Maar dát leert dat volk wel later wel anders, als duisternis de aarde bedekt en donkerheid de volken.

Na drie jaren begon ik weer pijn van de breuk te krijgen, die ik op 16-jarige leeftijd opgelopen had, door het vallen uit de mast. Dit werd zo erg dat ik mijn werk bijna niet meer kon doen. Het mocht mij uitdrijven naar de Heere, of het Hem behagen mocht mij de weg te willen wijzen, die Hij wilde dat ik gaan zou. Na enige tijd werd mijn ziel er voor ingewonnen om mij te laten opereren. Nu had ik geen geloof dat ik er doorheen zou komen, maar ik moest met Esther zeggen: *‘Wanneer ik dan om kom, zo kom ik om’* (Esther 4:16b). Ik ben daarna weer naar het Diaconessenhuis gegaan, waar ik zestien jaar geleden ook gelegen had. Veertien dagen later was ik weer thuis en kon daarna langzaam mijn werk weer doen. Maar nu het grote verschil met zestien jaar geleden, toen ik ook geopereerd moest worden. Toen heb ik het in de operatiekamer uit moeten schreeuwen, dat het voor mij voor eeuwig kwijt was. Maar nu mocht ik getuigen van de goedertierenheden des Heeren, dat Hij naar mij, diep ellendig schepsel, omgezien had en Zijn grondeloze liefde in mijn hart had uitgestort. De professor was verwonderd dat ik nog leefde, want hij had toen gezegd, dat ik nog maar vier of vijf maanden kon leven. O ja, ons leven is in des Heeren hand en Job heeft ervan gezegd: *‘Dewijl zijn dagen bestemd zijn, het getal zijner maanden bij U is, ...’* (Job 4:5a).

Bij ds. M. Ruben (1840-1910)

Toen ik 33 jaar was ben ik ontslagen in Loosduinen en weer in Rhenen gekomen. Daar hoorde ik dat ds. Ruben in Achterberg zou voorgaan. Ik nam 's morgens mijn brood mee, want hij zou daar driemaal preken. Na de morgendienst stonden er enkele mensen te praten, die mij meenamen naar het adres waar de dominee zou eten. Toen ik daar kwam zat de kamer vol en ik bleef bij de deur staan. De dominee zag mij en stak zijn hand op en zei, dat er bij hem nog

plaats was, zodat ik naast hem kwam te zitten. Wat er toen een ogenblik in mij omging is beter te gevoelen dan te beschrijven. Ik, die in geen twaalf jaar in een gezelschap durfde te komen, werd daartoe nu verwaardigd. Dit was zonder slaafse vrees, want ik wenste met Mozes de keuze te doen, om met dat volk te leven en te sterven. Ik dacht zelfs dat het allen gelukkige mensen waren die daar kwamen.

Ik ging zitten en nadat er een gebed gedaan was gingen wij eten. Er werd haast niet gesproken, totdat er gelezen was. Daarna vroeg de dominee of er iemand was die een versje wilde opgeven. Maar ik hoorde niemand wat opgeven, wat mij verwonderde, dat zulke gelukkige mensen zo gesloten waren. Het benauwde mij even, want ik was in die tijd gemakkelijk gesteld.

Ook herinner ik mij hoe ik die morgen, het was zomer, al om 4 uur opgestaan was en met mijn psalmboekje in de hand ging ik naar buiten, om in het veld psalmen te zingen. Tot de mensen kwamen om de koeien te gaan melken. O, wat is het daar nu ver vandaan en wat zijn de dagen der duisternis nu toch veel geworden.

Toen niemand een versje opgaf zei ik: 'Laten wij dan maar zingen uit Psalm 105 vers 5.' (Daar had de Heere mij uit bevestigd) Toen dat vers gezongen werd zag ik dat er veel ogen op mij gevestigd waren. Daarna begon de dominee aan mij te vragen, hoe dat werk gegaan was. Ik mocht toen uit de volheid van mijn gemoed in het kort vertellen, de daden Gods, aan mij onwaardige bewezen.

Daarop vertelde de dominee dat hij ook nog wist dat hij 's nachts uit zijn bed ging om de Heere te loven, toen zijn ziel in de ruimte gesteld werd.

Daarna kwam er een vrouw in ons midden zo los, dat zij met vrucht in haar ziel mocht meedelen, hoe de Heere haar, enkele jaren geleden, ook met die dierbare weldaden bedeed had. Dat was Jannigje van Zoelen uit Geldermalsen. Dit was voor mij, die hier voor het eerst op een gezelschap kwam, een gezegende dag. Ik meende vast dat het zó zou blijven. Maar ach, wat is dat tegengevallen en daar zal iedereen wel in toestemmen, die er wat van geleerd heeft, hoe laag dat het afloopt. Hij heeft er in die tijd maar geen erg in dat het, zoals het volk Israël, nog de woestijn in moet.

De Heere zegt: *'Geniet het goede ten dag des voorspoeds, maar zie toe...'* (Pred 7:14). *'Kunnen ook de bruiloftskinderen treuren, zolang de Bruidegom bij hen is? Maar de dagen zullen komen wanneer de Bruidegom van hen zal wegenomen zijn...'* (Matt. 9:15.)

Vanaf mijn 38^e jaar

Ik zal het nu inkorten, anders word ik te uitgebreid, maar ik wil nog enkele zaken aanhalen van mijn 38^e tot mijn 77^e jaar.

Toen ik 38 jaar was wilde ik graag met een eigen handel beginnen. Ik mocht de Heere vragen of het in Zijn gunst mocht wezen, ander kon er geen ware zegen op rusten. Ik mocht in mijn hart overwicht krijgen en heb toen een roeiboot laten maken. Daarmee heb ik 20 jaar lang, aan schippers levensmiddelen verkocht en de Heere heeft ons in alles doorgeholpen. In voor- en tegenspoed, door ziekte en gezondheid, zodat ik alle dankbaarheid tekort kom aan dat dierbare Wezen, Die voor alles heeft gezorgd, wat tot het levensonderhoud nodig was. Wij zijn nu bijna 38 jaar, met vrouw en kinderen bewaard en behoed, boven velen van mijn tijd en natuurgenoten, waarvan ouders de kinderen en kinderen de ouders naar het graf moesten brengen.

Daarom wil ik dit schrijven nalaten in de eerste plaats voor onze kinderen, of het de Heere mocht believen en behagen, door Zijn dierbare Geest het nog als een middel in Zijn hand te gebruiken om ons arme nakroost in gedachten te brengen, wat onmisbaar nodig is, tot redding van hun onsterfelijke ziel, op weg en reis naar de ontzaggelijke eeuwigheid.

4.5 Ambtsdrager en lastdrager

Ik zal nu inkorten, de binnenpraters hebben soms ook de overhand, zodat ik niet verder kan. In 1908 ben ik lid geworden te Achterberg, nadat ik door ds. M. Ruben ben aangenomen. Vanaf 1928 ben ik twee jaar diaken geweest te Achterberg.

Toen ben ik overgegaan tot de Oud-Gereformeerde Gemeente te Rhenen, één van de gemeenten onder leiding van ds. L. Boone. Daar ben ik twee jaar ouderling geweest. Ik was 74 jaar toen ik daar gekozen werd.

Daarna ben ik nog zeven jaar ouderling te Opheusden geweest.

Toen ik 74 jaar mocht worden kreeg ik weer last van mijn oude kwaal. Maar de Heere, Die altijd goed is, heeft mij tot hiertoe in alles ondersteund. Als ik daar een indruk van hebben mag, dan kan ik dat niet klein krijgen. En dat voor zo een, die dagelijks voor de Heere moet belijden, dat ik het in alles zo slecht afgebracht heb.

Daarom, wanneer ik mag helpen iemand naar het graf te brengen, waar ik van geloven mag, dat de Heere het begin er in gelegd heeft van een goed werk, dan ben ik er wel eens jaloers op, dat hij of zij nu alle zonden te boven zijn en denk dan wel eens: 'Heere, wat zal dát een wonder zijn, als ik daar nog eens een plaatsje mag innemen'.

Oude en nieuwe psalmen

Nu zullen er wel mensen zijn die dit lezen, of horen lezen, die zeggen of denken: 'Baars heeft alleen de nieuwe berijming van de Psalmen aangehaald. Toen de Heere hem getrokken heeft uit de macht der duisternis, werd hij toch een voorstander van de oude rijm.' Daar wil ik nog wat over schrijven, voor zover de Heere mij daar licht in wil schenken.

Van de oude rijm had ik nooit gehoord, tot mijn 33^e jaar. Toen ik 10 jaar was ben ik pas op school gekomen en toen ik 13 jaar was, weer terug naar het schip. Wij waren met 11 kinderen en mijn ouders hadden het niet zo ruim, hoewel wij wel altijd genoeg hebben kunnen eten. Maar, wanneer wij konden lezen en schrijven, moesten wij weer van school af, om plaats te maken voor een jongere. In die drie jaar ben ik ook naar de kerk en de catechisatie geweest. Van mijn 13^e tot mijn 29^e jaar, moet ik tot mijn schaamte schrijven, ben ik haast niet meer in een kerk geweest. Hoe meer ik opgroeide, hoe meer ik de ijdelheid en de zonde navolgde.

Ik wil daarom hierin eerlijk handelen, zoals het in mijn hart verklaard ligt en zoals de apostel Paulus zegt: *'Een ieder zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd.'* (Rom. 14:5b).

Zoals ik al schreef heeft de Heere mij toegebracht met versjes uit de nieuwe rijm. Daarom stel ik ze op hoge prijs en heb ze op het gezelschap, waar de oude rijm niet bekend was, dikwijls meegezongen. Maar gezelschap is geen kerk. Er wordt wel eens gezegd dat, alles wat wij in de kerk doen, ook thuis mogen doen, maar alles wat wij thuis doen, mogen wij niet in de kerk doen.

Toen ik in het begin te Achterberg onder de oude rijm kwam, ben ik daar van harte bijgevallen. Toen ik ouderling geworden ben, heb ik voor de Heere en de gemeente beleden, dat ik die leer met hand en tand, naar vermogen zou vasthouden en verdedigen, dus ook de oude Psalmen en het ambtsgewaad. Daar zijn de ouderlingen aansprakelijk voor, om nauwkeurig acht te geven wie er op de kansel toegelaten mogen worden.

Ik ben het volkomen eens met onze vorige ouderling E.J. Ariesen (1863-1965). Die zei wel eens: 'Ik zal niets van de nieuwe rijm zeggen, want ik heb er zelf ook wel eens wat uit mogen ondervinden, maar om de oude rijm uit de kerk weg te doen en de nieuwe rijm erin te brengen, daar hoop ik dat de Heere mij voor bewaren zal.'

Dat is nu helaas ook al ver doorgelooft, zodat er veel verwarring door ontstaan is en wij moeten vrezen, dat als de Heere het niet verhoedt, er straks geen Oud Gereformeerde Gemeenten meer genoemd zullen worden. Nu hebben wij de naam nog wel, maar op de meeste plaatsen zijn de inzettingen verbroken en ook de inzettingen, die vroeger op de vergaderingen gehandhaafd werden.

De tijd kan wel eens spoedig daar zijn, dat, zoals B. Smytegelt in een van zijn predikatiën zeg, dat Gods volk nog met een boekje in een hoekje komt te zitten. Niet dat ik het onkerkelijk leven goed keur, of zeg dat er geen bediening meer is, want de Heere heeft tot Zijn discipelen gezegd: *'En zie, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen'* (Matt. 28:20). Dus zullen er altijd leraars blijven, zolang de wereld zal bestaan. Wel, dat zij weinig zullen worden en dat zij 'door één jongskén opgeschreven kunnen worden'. Maar in Psalm 22:18 staat ook:

*Uit hen zal altijd iemand komen voort
Om de nakomers te leren Uw woord.
Ende de goedigheid hoog geprezen
Van U bewezen.*

(Psalm 22:16, ber. P. Datheen)

Enkele leidingen des Heeren

Nu wil ik nog, voor dat ik besluit, als de Heere mij wil voorlichten, in het kort enkele leidingen opschrijven, die de Heere hier komt te houden, in het toebrengen van Zijn volk. Daarom, die dit leest of hoort lezen, hoeft niet moedeloos te worden als hij nog geen Persoonskennis heeft. Het grootste zal maar zijn dat er een begin van de zijde des Heeren mag wezen, daar zal het bij ieder toch maar op aankomen. Want als wij vandaag de beschouwende kennis horen, die mensen weten al spoedig dat hun beginsel goed is. Maar waar de Heere in waarheid begonnen is, die lopen soms jaren met de vraag: 'Ach Heere, als ik dát nog eens zou mogen weten, dat het Uw werk is, wat zou dát een blijdschap in mijn ziel zijn'.

Er zijn ook mensen voor wie de weg ontsloten is in de tweede Persoon, de Heere Jezus, die bij ogenblikken zó rijk zijn, als de Heere daar een indruk van schenkt, dat zij het met Esther zouden willen wagen, dan zou het voor hen ook zeker meevallen. Maar als de vrucht voorbij is en de bestrijders weer de overhand hebben, dan worden zij gewaar dat hun schuld niet vereffend is. Dan zeggen ze wel eens: 'Ach Heere, wat zou ik mij bedrogen hebben, als ik het daarop gewaagd had.'

Zo zien wij dat het geloof niet omkijkt, zolang het aanwezig is. Daar zegt David van: *'Maar toen Gij Uw aangezicht verborgt, werd ik verschrikt'* (Psalm 30:8b). Maar de Heere zal een ieder van Zijn volk leiden naar Zijn welbehagen. Mocht ieder van Gods volk er meer op rekenen, dat zij door lijden geheiligd moeten worden. Maar daar vecht het vlees tegen zo lang wij in dit Mesech van ellende verkeren. Of wanneer wij als Manasse in de boeien gebracht worden, want toen bekende Manasse dat de Heere God was.

Ja, ik weet niet hoe het bij een ander is, maar ik moet meestal van mijzelf maar zeggen: 'Heere, het wonder wordt mij hoe langer hoe groter, dat U mij nog niet moe geworden bent, dat ik nog in het heden der genade ben en nog zalig kan worden. Want de dagen van duisternis zijn veel dagen van ongelooft, ontevredenheid, dorheid en nergens bij of in te kunnen komen. Niet tevreden met de kruisen die de Heere ons oplegt, die ons met Jacob doen zeggen: *'...al deze dingen zijn tegen mij'* (Gen. 43:36b). Dit kan onze moed wel eens zover doen zakken dat wij zeggen: 'Heere, zou er bij mij wel een waar begin zijn?' Maar tot hiertoe heeft de Heere mij in alles doorgeholpen en ook wel eens een ogenblik geschonken dat ik met de dichter kon zingen:

*God heeft mij, 't is waar, gekastijdet
En vaderlijk getuchtigd wel;
Doch Hij heeft mij tot nu bevrijdet
Genadiglijk van den dood fel.
De grote poorten, doe toch open
Des tempels daar de vroom in zijn;
Opdat ik vrij daarin mag lopen,
En heerlijk loven den God mijn. (Psalm 118 vers 9).*

En nu, vrienden en vriendinnen, die dit leest of hoort lezen, ik doe u van harte mijn groeten toekomen. Want er zullen er bij zijn, die wij hier niet meer zullen ontmoeten, maar mochten wij verwaardigd worden, uit louter genade, elkaar eenmaal weer te zien, daar waar geen rouw, geen smart en geen moeite meer zal zijn, maar eeuwige verwondering en aanbidding. Daar waar alle tranen van de ogen afgewist zullen worden door Die dierbare Borg, Die zo laag heeft willen bukken om Zijn ziel in de dood over te geven, voor alles verbeurd hebbende schepselen, wat wij geworden zijn door onze eigen moedwillige zonden.

Ik eindig met de woorden van de apostel Petrus uit 1 Petrus 5 vers 11: *'De God nu aller genade, Die ons geroepen heeft, tot Zijn eeuwige heerlijkheid, in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijd zullen geleden hebben, Dezelve volmake, bevestig, versterke en fundere ulieden. Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in eeuwigheid. Amen.'*

Uw gebrekvolle vriend,
Rijndert Baars

Brief in dichtvorm geschreven aan twee vriendinnen:

Rhenen, juni 1906

Lieve vriendinnen,

*O, wat waren het zoete tijden,
Christus dag van hemelvaart,
Voor mij nietig Adams-wormpje,
Dat hier door de wereld gaat.
Ja, daar smaak ik nog de vreugde,
Dagen later, na die dag,
Van 't gesprek, waar 'k mij verheugde,
Om de hoop die 'k in u zag.*

*'k Voelde wel dat de gebreken
U, vrouw Vink, ook kleefden aan,
En gij toch, met al uw spreken,
Als een zondares blijft staan.
Tot de laatste zucht op aarde,
Uit uw mond geblazen wordt;
Maar dan hebt gij hoop, o mensen,
Dat u Christus' liefste wordt.*

*O, dan kunt u eeuwig zingen,
Eeuwig juichen voor de troon,
Met zovele hemelingen
Die daar roepen op één toon:
Heilig, Heilig Eeuwig Wezen,
Wat een zee van zaligheid;*

*Droefheid zal hier niet meer wezen,
Godes Zone, Gij het zijt,
Die de schuld zijt van mijn blijdschap,
Eer ik kende goed noch kwaad,
Zorgde U voor 't eeuwig kindschap,
Door Uw kruisdood, door Uw raad.*

*Nu een woord aan vriendin Jaantje,
Medelij heb ik met uw staat,
Dat u met zo'n pijnlijk lichaam,
Door dit moeilijk Mesech gaat
Heere, doe ons toch maar merken,
Dat U zijt, Die ons kastijdt;*

*U schenkt balsem in de smarte,
Troost en onderworpenheid,
Als gij uit de Godsrivieren,
Toevoer krijgt aan uw gemoed,
Dan leert men de roede kussen,*

Want, Hij 't al uit liefde doet.

*Waar de liefde van Gods Zoon,
Uitvloeit in een Adamskind,
Dan is ' dat zo'n mens eerst toon,
Dat hij is, geen wereldvrind.
Weg dan wereld met uw zonden,
Zegt hij, en uw dwaas vermaak,
'k Heb een beter kost gevonden,
'k Heb in uwe dienst geen smaak.*

*Er is even zo'n boos leven,
Dat mij in het zwart doet gaan,
In mijn dwaalziek hart gebleven,
Dat een mens niet kan verstaan,
Wien de zonde nog een lust is,
Nimmer daarom weent noch schreit;
Wat gelukkig waar er strijd is,
Want daar komt een vindenstijd.*

*'t Komt soms niet als wij 't verwachten,
't Kost soms heel wat zielenpijn,
't Schip moet lang op zee vernachten,
Als vloed en wind het tegen zijn.
Maar, als God van zaligheden,
Storm en stroom doet stille zijn
En de schepen op de reede
Van 't gevaar ontkomen zijn.*

*Laat ons dan eens naar de spreektaal
Van de schippers daar vergaart,
Luisteren, hoe verschilt 't verhaal
Dat men daar elkaar verklaart.
'd Een heeft veel verlies van zeilen,
Zware schade ondergaan.
'd Ander, wie kan 't wonder peilen,
't Is al langs hem heen gegaan.*

*Nog weer and' ren die verhalen
Wat was daar hun hoge nood,
Hoop op redding was aan 't dalen,
'k Vreesde voor een bange dood.
Zo 't ook gaat in de genade,
Zuster Jaantje, moeder Vink,
Als ons Christus toont de paden,
Als Hij door Zijn Geest de klink,*

Van ons toegesloten harte,

*Afneemt en wij zien 't gevaar,
Dan gevoeld men eerst de smarte,
Dan eerst wordt men recht gewaar,
Dat wij moeten gaan verloren,
Als de Heere ons niet bindt.
't Was dan beter nooit geboren,
Als te blijven satans vrind.*

*Maar Gij leidt Uw volkje Heere,
Naar Uw Goddelijke raad.
'd Een mag eens in 't licht verkeren,
'd Ander weer in 't duister gaat.
Maar, o zalig blij vooruitzicht,
Voor de pelgrims op deez' aard,
Dat de strijd hier voorts maar kort is,
Voor het heil dat nooit vergaat.*

*Gij, o Goddelijke Zone,
Leed op aard de zwaarste strijd.
't Dierbaar bloed van U moest tonen,
Dat Uw Vaders grimmigheid,
Van Zijn toorn, zó fel aan 't blaken,*

Amsterdam, juni 1907

*O, Zaal'ge Jezus, trouwe Borg,
Zó'n heil ben ik niet waard,
Dat Gij van schuld en ijd' le zorg,
Mij verlost en vrij verklaart.
O, doe mij nu maar heilig zijn,
Maak in eigen oog mij klein,
Doe mij leven tot Uw eer,
Dat is Heer' mijn zielsbegeer.*

*Want waar de schat is, is het hart,
Die twee zijn samen een,
Als Gij uit nood en zondesmart,
Verhoort onze gebeen'.
Dan keuren wij Uw wegen goed.
't Is alles recht, al wat Gij doet,
En 't leven dat zo duister scheen,
Als sneeuw voor zon, dat snel verdween.*

*Tot aan de avond van de dag,
Die ook eenmaal hier zal zijn,
Dan is voorbij al mijn geklag,
Mijn ziel en lichaams pijn.
Een hemel die 'k niet heb verdiend,
Een Jezus wordt mijn beste Vriend,*

*Door 't groot kwaad dat Adam deed,
Werd gestild en U weer maakte
Dat een mens nog hulpe vindt.*

*En haar straks voert, als die lieden,
Die verblijd zijn aan het strand,
Met gezang van reine lied'ren,
In Uw eeuwig Vaderland.
Mijn vriendinnen, 't mag wat vreemd zijn
Dat ik u zó schrijf op rijm,
Daar wij tot een lied gezind zijn,
Als verdwijnt de zielen pijn.*

*Wel gegroet van mij, te samen,
Ook die vrienden en vriendin,
Die ook 's middags bij u kwamen,
Wees oprecht van hart en zin.
Nu nog groeten van mijn vrind,
'k Had voorheen nooit kunnen denken,
Da zó'n nauwe band hen bindt,
Waar de Heere heil komt schenken.*

*Een Broeder, Die mij leiden zal,
Door zuiv're straten van kristal.*

4.6 Brieven aan zijn zoon en van zijn zoon

Rhenen. 1 september 1942

Aan Rijndert Baars. Nummer 127

Geliefde zoon,

Wij kunnen u melden dat wij door 's Heeren goedheid nog in een redelijke welstand mogen verkeren en hopen dat u zich daar ook nog in mag bevinden.

Wij zijn blij dat de tijd opschiet dat u weer naar huis kunt komen, want wij kunnen denken dat het niet mee zal vallen. Maar denk maar jongen, bij de Heere geschiedt er niets bij geval, want Die heeft overal Zijn goddelijke hand in. De broers van Jozef moesten in Egypte in de gevangenis, omdat zij Jozef verkocht hadden. En Jozef moest onschuldig de gevangenis in, omdat God hem verhogen wilde.

Nu gaat de Heere over alles en Hij weet hoe zwaar ons kruis moet zijn. Hoe lang of het moet duren en mochten wij er nu maar mee tot Hem opgeleid worden. Dat alle straffen en kruizen die wij in dit leven ondervinden, vruchten zijn van onze zonden, omdat wij God verlaten hebben en nu alle straffen waard zijn. Maar nu roept de Heere ons nog tot berouw, om voor Hem te leren bukken en om genade in Zijn ogen te vinden. Dan zullen wij eenmaal met Jozef verhoogd worden, als straks hier het einde van ons leven komt. Om hier uit een gevangenis, van een wereld die in het boze ligt, omdat wij van God afgevallen zijn, een plaats van God mogen krijgen, waar nooit meer leed zal geleden worden.

Daarom jongen, mocht de Heere, bij Wie geen ding te wonderlijk is, deze wegen eens voor je willen gebruiken, om als een arme, ongelukkige, die alles verbeurd en verzondigd heeft, met berouw, geweent en smekingen nog tot Hem leren uitgaan. Dat is de hartelijke wens van uw ouders. Want wat zal het toch wezen, als dat gemist wordt, dan zal straks als de eeuwigheid aanbreekt, een eeuwige gevangenis voor ons opengaan. Die is nog veel straffer als die op de aarde ooit gevonden is geweest. Want daar zal de worm niet sterven en het vuur zal niet uitgeblust worden.

Nu jongen, de brief is vol. Bertus zou vandaag ook naar je schrijven, dus dan hoor je nog wel het een en ander.

Ontvang van ons de hartelijke groeten en de Heere ondersteune u in alle moeite volle wegen. Dat is de wens van je liefhebbende ouders.

R. Baars

Soest, 2 april 1945

Geliefde ouders, broers en verdere huisgenoten,

Wij zijn door 's Heeren goedheid nog in redelijke welstand en hopen dat jullie daar ook nog in mogen delen.

Vader, je moeten het mij maar niet kwalijk nemen dat ik nog heel niet geschreven heb. Toen Bets 's middags thuis kwam heeft zij direct gezegd dat ik schrijven moest, maar ik kon er heel

niet toe komen. Ik heb het mij zo vaak voorgenomen, maar kon er niet toe komen om een brief te schrijven.

Voorals toen ik de brief die vader mee gegeven heeft, gelezen had. Toen had ik er weer spijt van dat ik Bets die brief mee gegeven had. Daar is zoveel strijd op afgekomen vader, dat ik er niet toe komen kon om weer te schrijven. En nu neem ik toch weer de pen op en weet ook niet wat ik schrijven moet. Het is allemaal zo donker vader, dat ik soms niet weet wat ik doen moet.

Wij moesten toch heel anders gesteld zijn, als wij terugzien wat wij in de lijdensweken gelezen hebben en nu weer de opstanding mogen herdenken. O vader, wat zijn wij dan toch harde schepsels. Af en toe mag ik wel eens ogenblikjes hebben dat ik het voor de Heere, uit mag schreeuwen en vragen of er nog vergeving is, om nog eens gewassen te mogen worden in dat dierbare bloed van Hem, die gestorven is op het vloekhout. Dan zucht en smeed ik nog wel eens of de Heere het nog eens waarheid wil maken.

Ja vader, dan denk ik wel eens terug, twee jaren geleden, toen ik ook wel eens zo benauwd gelopen heb en mij toen die tekstwoorden voorkwamen: 'Ik laat niet varen het werk Mijner handen.'

Maar, o vader, dan maken zij mij vanbinnen alles wijs en dan vraag ik eens: 'Heere, als dat nu van U is, o, mocht U het mij dan eens laten zien.' Want de duivel is toch ook op de been. Ja, vader, dan maak ik soms zulke benauwde nachten door, dat ik niet anders denk dan dat hij mij zo de hel zal inslepen.

Ik zat een paar weken geleden 's avonds een preek te lezen en mocht er op bed nog over nadenken, tot in mijn slaap. En toen zag ik dat de duivel recht op mij afkwam en beet greep, om mij zo mee te slepen naar het eeuwig ach en wee. Dat zijn dan zulke benauwde ogenblikken. O, dan is het nog een wonder dat de Heere ons nog niet overgegeven en losgelaten heeft. Omdat wij de duivel toch altijd volop gediend hebben, naar ons hartelust. En wij nu toch ook niet anders verdiend hebben dan de eeuwige verdoemenis. Hoe langer wij de zonde komen te doen, zoveel te zwaarder oordeel zullen wij ontvangen.

Een tijdje terug heb ik eens in mijn bidden gezegd: 'Heere, als ik nu toch niet bekeerd kan worden, neem mij maar weg, want wat wij niet gedaan hebben, daar zullen wij toch ook niet voor gestraft worden.'

Dan kan mij dat zo smarten. Al moet ik dan verloren gaan, als ik dan maar niet bij hen mocht komen, maar een andere weg is er och niet, vader!

Maar helaas, als dat weer over is dan kan hij weer zo hard en koud zijn, en weer overal zo afgebracht worden, dat hij moet zeggen: 'Het zijn allemaal maar krokodillentranen geweest.' Van de ander kant hoopt hij er toch maar veel tranen over te mogen schreien. Ik weet niet hoe ik dat noemen moet, maar het is dan toch zo'n verademing. Dan vraag ik maar veel of het eens een ware zucht of traan mocht zijn. Want een ware zucht of traan zal toch naar de gelukzaligheid leiden.

Maar als ik dan terug denk waar ik overal op en ingezet heb en dat op Gods lieve dag. O vader, dan zeg ik bij mijzelf, voor mij zal het nooit zijn. En dan zo opgevoed te zijn en het altijd maar in de wind geslagen te hebben. Die zullen toch met vele slagen geslagen worden. O, hoe vreselijk zal dat toch zijn. Mochten wij dag en nacht vragen of Hij ons nog eens helpen mocht. En als ik dan bedenk dat ik de Heere al 29 jaar heb laten nodigen en roepen, dan denk ik bij mijzelf: 'Het is geen wonder dat Hij mij nu niet hoort op mij gebeden en mijn roepen. Ik bid wel eens: 'Och Heere, zou ik wel bekeerd kunnen worden? Als ik nu toch niet bekeerd word, ach Heere neem mij dan toch maar weg, want dan kom ik de zonde hoe langer hoe groter te maken.

Maar, o vader, dat was net voor mijn verjaardag en toen viel hij mij zó aan, dat hij mij naar het niet uit te blussen vuur zou rukken. Toen durfde ik niet gaan slapen, want ik dacht dan niet meer wakker te zullen worden.

Maar toen mocht ik te zien krijgen dat ik nu nog in het heden der genade was, nog in de welaangename tijd en nog in de dag der zaligheid. Toen mocht ik zó pleiten op de dierbare Jezus, Die daar gehangen heeft aan het vloekhout, alleen voor zondaren, om die tot bekering te brengen. Toen heb ik nog een rustige nacht gehad. Maar als dat voorbij is dan is hij weer zó verkeerd. Ik denk dan: ‘Mocht ik maar veel bedroefd zijn, dat is al zo gelukkig, al moet hij dan verloren gaan, als hij er dan hier maar veel om schreeuwen mag.’

Nu ouders, ik hoop van harte dat u die brief niet aan anderen zullen laten lezen, want er komt zoveel bestrijding op af, en dan zullen zij nog denken dat ik anders ben dan anderen. Maar, o vader, ik ben zeker zo slecht, als dat er één rondloopt. Dus zal ik nu maar eindigen.

Wij zijn allen nog goed gezond. Pa heeft veel last van zweren. Van Bets hebben ze deze week haar fiets gestolen en daar zat een wiel van mijn fiets in, dus is die ook geschonden. Maar zij heeft gelukkig weer een andere, met goede banden.

Schrijf nog een gauw terug, vader? Want het duurt zo lang voordat de post over is. Met Bets gaat het gelukkig ook nog goed, want dat brengt ook al weer een hoop zorgen mee, ouders. Maar mochten wij het maar op de Heere laten aanlopen. Dat zou toch het beste zijn.

Verder de hartelijke groeten van Bets. Ook de groeten van pa en moe en uw onwaardige zoon en broer, Rijndert.

Rhenen, 19-4-1945

Geliefde kinderen en verdere kennissen,

Wij hebben uw brief door des Heeren onbegrijpelijke goedheid, in gezondheid ontvangen. Ik heb daaruit uw gangen uit vernomen, mijn zoon.

Ik ben voor zover verheugd, dat je aan het tobben raakt over het heil van uw onsterfelijke, edele ziel, die voor zo'n grote, nimmer eindigende eeuwigheid geschapen is. Ik hoop dat het des Heeren werk mag wezen, want dan zal het op des Heeren tijd zeker goed uitkomen. Maar van onze zijde zal het toch veel door de diepte gaan, omdat wij het doorgaans maar niet bekijken kunnen, of het wel des Heeren werk is. Voor dat de Heere zelf, door Zijn dierbare Geest, licht in onze duistere ziel komt te schenken. Want vanbinnen zeggen zij maar: ‘Het is allemaal niets, je zult toch nooit bekeerd worden, want je hebt de zonde zolang tegen de Heere vol gehouden, en je bent toch geen uitverkorene.’

En zo hebben wij er maar geen erg in dat de duivel daar zijn hand in heeft, want die wil niet graag zijn prooi verliezen. Maar smee de Heere maar veel om ontdekkend licht. Dat Hij de weg zal wijzen die gij gaan moet. Om als een arme, alles verbeurd hebbend zondaar, aan Zijn lieve voeten gebracht te worden. Om daar met al uw noden en bekommering, van Hem alleen uw hulp en bijstand te verwachten.

Want blijven wij de wereld en de zonde dienen, dan is het eeuwig kwijt, maar als wij God toevallen, dan is er nog verwachting. Als de Heere ons nog eens uit dat modderig slijk komt te verlossen. En wat zou het groot zijn, mijn zoon, als de Heere uw arme ziel, eens trekken mocht uit de duisternis, tot Zijn wonderbaar licht. Want God is toch zo waard om gediend te worden. Want door Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij.

Nu kinderen, mijn zwakke verzuchtingen zijn dagelijks voor u, of de Heere nog, uit genade, op u allen wil neerzien. Opdat u Hem dagelijks met smeking en geweent, met een zuchtende ziel, Hem mocht achterna schreien. Want Gods volk zal toch een zuchtend volk blijven, want

wij blijven hier een lichaam der zonde omdragen. Maar onze levenstijd is hier maar kort en wat zullen zij toch gelukkig zijn, die eenmaal bij de Heere een plaatsje zullen krijgen, om Hem eeuwig te mogen loven en prijzen, vanwege Zijn goedheid.

Nu Rijndert, wij wensen van harte dat de Heere uw hart mag bewerken door Zijn dierbare Geest. Dat u met God verzoend en bevredigd mocht worden, met uw vrouw en kind en ook uw schoonouders. Want als een mens niet wordt wedergeboren, dan zullen wij in het koninkrijk der hemelen niet ingaan.

Verder kunnen wij u melden dat wij het hier, voor de tijd, bijzonder goed hebben, door elke dag kostelijk eten. Wat een voorrecht boven duizenden, die van honger omkomen. Daar komen wij wel alle dankbaarheid voor tekort.

Arend is elke dag op het land, druk met zaaien en poten. Gerrit is vorige week donderdagmiddag hier geweest. Hij is regelmatig bij Bertus. Bij Wies was alles ook weer goed; zij waren ziek geweest.

Gisteren was Piet van oom Jan uit Vreeswijk bij ons, die met een zus van A. Baars getrouwd is. Hij vertelde dat de oudste dochter van A. Baars gisteren naar het ziekenhuis te Utrecht gebracht is. Zij heeft een gezwel bij de hersenen en de dokter zegt, dat het noodzakelijk is dat zij geopereerd moet worden. Maar dat de operatie hoogst gevaarlijk was; dus van mensenzijde weinig hoop. Zo zien wij dat wij elk ogenblik in gevaar zijn.

Zij willen a.s. zaterdag in Utrecht bij elkaar komen, om te overleggen of zij tot een operatie zullen overgaan.

Ik heb ook een brief van oom Johannes gehad. Hij schreef dat de Heere zoveel liefde in zijn hart had uitgestort, dat hij nu verlangde om ontbonden te worden. Gelukkig die dat in waarheid geschonken mogen worden.

Hoe gaat het met Bets? Mocht de Heere zich nog over allen ontfermen en Zijn lieve hulp nog willen schenken. Anders zal alles vruchteloos zijn.

Schrijf maar spoedig terug, hoe het gesteld is.

Verder van ons allen, hartelijke groeten,

Uw ouders R. Baars G. Mol en Arend

Uit de stamboom

Rijndert Baars heeft niet geweten dat hij uiteindelijk uit het nageslacht van Karel de Grote was, want het is een indrukwekkende stamboom die nog voorhanden is.

De ouders van Rijndert Baars waren:

Johannes Baars (15 maart 1839-17 april 1914) en Wiegertje Waalen (1 oktober 1842-11 oktober 1896)

Uit hun huwelijk zijn geboren:

Paulus, 1 juni 1864.

Willem Pieter, 16 mei 1866.

Johannes Hermanus, 5 maart 1868

Cornelis Johannes, 22 februari 1870

Rijndert, 22 november 1871, gehuwd op 11 oktober 1911 met Gerritje Mol. Zij is geboren op 1 januari 1883

Marretje, 11 november 1873

Reintje, 15 november 1875

Wiegertje, 24 mei 1879

Adriana, 24 augustus 1881

Hermanus, 2 juni 1884

Gerritje, 30 december 1887

Uit het huwelijk van Rijndert Baars en Gerritje Mol zijn geboren:

Johannes, 3 januari 1913.

Lambertus, 14 juli 1914

Rijndert, 30 januari 1916

Arend, 6 januari 1917

Wiegertje, 9 september 1920

Gerrit, 12 juli 1923

Rijndert, die op 30 januari 1916 geboren werd, trouwde op 13 januari 1943 met Janna Elisabeth van Thuijl.

Uit dit huwelijk is o.a. geboren Janna Elisabeth op 30 april 1945.

Laatst genoemde trouwde op 14 september 1971 te 's Gravendeel, met Carolus Johannes Barth, geboren op 2 december 1948.

Uit dit huwelijk werd o.a. geboren Rijndert Barth op 6 september 1974. Rijndert Barth trouwde op 11 juli 2003 met Pieterella Maria Marinissen.

Het bovenstaande is een klein deel uit de stamboom van de familie Baars, samengesteld door de schoonvader van de laatst genoemde Rijndert Barth.

Enkele namen uit het voorgeslacht geslacht zijn:

In de 17^e eeuw woonde b.v. Jonkheer Jan van Baers, (geb. 1630 in Neerheusden) te Rhenen. Hij trouwde in 1655 met de 13-jarige Anneken Jurriaens Jonkvrouw van Nijkamp. Hij was daar schepen. Zijn zoon Johannis, geb. 1664, was later ook schepen, ouderling of diaken, dus personen met een aanzienlijke invloed.

Pascharius van Baers, geb. 1530 te Gent in België, was daar Karmelieter monnik. Op 18-jarige leeftijd werd hij protestant en moest vluchten naar Leeuwarden. Daar werd hij predikant en was op 31-jarige leeftijd reeds preses van de Friessche Synode. Later was hij predikant te Hoogkarspel en Bergen op Zoom (1603).

Deze stamboom gaat ca. 40 generaties terug; vanuit Nederland naar België en daarna via 12 Franse generaties, naar Duitsland, tot Karel de Grote, geb. 2 februari 742 te Ingelheim. Daarna nog verder!

Korte toelichting

Uit de levensbeschrijving blijkt dat Rijndert Baars in zijn jonge jaren reeds contact had met ds. M. Ruben uit Terneuzen (1840-1910).

Marinus Ruben werd te Axel geboren. Zijn vader had voor de geboorte van Marinus zijn vrouw in de steek gelaten en hij werd in bijzonder armoedige omstandigheden opgevoed. Op 17-jarige leeftijd werd hij onder een preek van ds. Kroes, over zondag 26, in de Hervormde kerk, aan zijn zonden ontdekt en ontstond er een droefheid naar God. De Heere werkte door in het hart van de jonge Marinus. Nadat hij voor het heilig recht van God mocht buigen, zonder het krenken van één van Zijn deugden, werd hij door God de Vader aangenomen, in het offer van Zijn zoon. Hier kreeg hij het recht tot het eeuwige leven. Door middel van ds. D. Bakker kreeg hij veel onderwijs in de wegen des Heeren.

Nadat hij eerst diaken en ouderling geweest is, begon hij reeds in 1887 te oefenen, wat door ds. Bakker tegengehouden werd. Maar in 1887 werd hij opnieuw oefenaar en in 1889 werd hij door de Bakkeriaanse gemeenten, tot leraar beroepen. Deze beroeping heeft hij aangenomen en kwam hij later ook regelmatig naar Achterberg en Opheusden om daar te preken. Zijn laatste preek, kort voor zijn overlijden, was ook te Achterberg.

Rijndert Baars is van 1935 tot 1942 ouderling van de Oud Nederduitse Gereformeerde Gemeente te Opheusden geweest. Dat was na het overlijden van ds. G. van der Garde (1853-1833), toen ouderling P. van der Sluis als ouderling bedankt had.

Van 's zaterdags tot 's maandags bleef hij dan in Opheusden. In die tijd 'oefende' hij daar af en toe. Maar in 1936 werd op een Algemene Vergadering besloten, bij monde van ds. W. Blaak, dat hij dit niet meer mocht doen.

In 1942 liet zijn leeftijd niet meer toe om de werkzaamheden in Opheusden uit te voeren en adviseerde Baars om aansluiting te zoeken bij de Gereformeerde Gemeente te Opheusden. Hij had de plaatselijke predikant ds. T. Dorrestein tijdens een begrafenis gehoord en dat gaf de doorslag om de gemeenteleden aan te raden, bij hem naar de kerk te gaan. Dit advies is door de kleine gemeente opgevolgd.

De brief die Rijndert Baars aan zijn zoon Rijndert schreef was in 1942, dus tijdens de oorlogsjaren. Zijn zoon zat namelijk gevangen in het kamp te Ommen. Hij had een varken geslacht, wat verboden was en werd daarom in een cel opgesloten. Er is ook een brief vanuit Soest. Tegen het einde van de oorlog zijn zij namelijk geëvacueerd geweest naar Zeist en naar Soest.

Uit de brieven is enigszins op te maken wat er in Rijndert jr. toen omging. Van 1952 tot 1972 is hij ouderling geweest in de Gereformeerde Gemeente in Ned. te Rhenen. In december 1972 verhuisde hij met zijn gezin naar Strijen. Omdat hij lid van het kerkverband wilde blijven, liet hij zijn attestatie overschrijven naar de gemeente te 's-Gravendeel, waar hij ook weer ouderling geworden is.

Zijn broer Gerrit woonde later in Ochten en was ouderling in de Gereformeerde Gemeente te Opheusden. Hij is door ds. J. Karens begraven.

Was Rijndert Baars sr. parlevinker op de Rijn, ook zijn zoons zochten het in het bedrijfsleven. Zij handelden in groenten, tabak, naaimachines en hadden een banketbakkerij en een meubelmakerij.

Op 25 oktober 1951 is Rijndert Baars overleden en op 30 oktober vond de begrafenis plaats. Hierbij had ds. W.H. Blaak de leiding.

Geraadpleegde literatuur:

Herdenk de trouw, 1888 Gereformeerde Gemeente in Nederland te Opheusden 1988,

A. van Voorden e.a. Opheusden, 1989

In stilheid en met vrede, Ter gedachtenis aan ds. W. Verhoeks, Houten, 1994

In de lijn van Ledeboer, J. M. Vermeulen Krimpen a/d IJssel 1990

Zijn vuur- en haardstede, Gereformeerde Gemeente Rotterdam deel 2, J. Mastenbroek, 1998

5 Oefenaar H. Hiensch (1841-1912)

5.1 Wat God mij deed ondervinden

1

Mijn lieve kinderen, teed're spruiten!

Ik voelde lust, mij drong deez' plicht,
Om aan u op 't papier te uiten
Wat God heeft aan mijn ziel verricht.
O. 't is de zucht mijns zielsbegeren,
Door 's Heeren Geest zo ingeleid:
Alleen te doelen 'd eer des Heeren,
En uwer zielen zaligheid.

2

Mocht gij uw Schepper jong gedenken
En kiezen vroeg de dienst van God.
De wereld kan geen vrede schenken,
Der zonden loon, 't rampzalig lot.
O, vraagt de Heere, onder 't lezen,
Dat hij dit werk aan u ook doe:
Dat hij uw vader heeft bewezen.
Komt! neig uw oor en luister toe.

3

Ik had reeds in mijn jonge jaren
Gevoel van dood en eeuwigheid;
En zondigde met veel bezwaren,
Uit vrees, de straf was mij bereid.
Het ging soms ver, die slaafse vrezen
En perste menig traan uit 't oog;
Dan weer met vreugd, Gods Woord
doorlezen,
Maar ach, het was maar tijdgeloof.

4

'k had veel het helse vuur voor ogen,
O, 'd overtuiging was een zwaard;
Dat ik soms bijna was bewogen,
Tot beter leven, meer bedaard.
Maar ach, ik zat zo vastgebonden
Aan werelddienst en ijdelheên;
Ik wou niet scheiden van de zonden,
En sprak: Zó jong en vroom? O, neen!

5

O, neen, ik ging de beker voller vullen,
Met mijne ongerechtigheid.
Die bange vreze is maar mullen,
Was mijne taal. O, dwaas bescheid!
Ik was het beste op mijn dreven,
Als 'd inspraak van 't geweten zweeg;
Zo vrij en blij maar door te leven,
Of dat ik nimmer 't doodkleed kreeg.

6

Toch bleef de Heere telkens kloppen,
Bleef kloppen aan het harde hart;
Dat gaf in mijn gemoed weer schokken,
Dan was mijn toestand weer benard.
Eens las ik in gewijde boeken,
Ontleend aan Gods getuigenis,
Dit woord: Die hunne ouders vloeken
Wacht niets dan zwarte duisternis.

7

Dat was een stem van God gesproken,
Rechtstreeks tot mij, 't drong in mijn ziel.
Mijn ouders had ik veel verdrotten,
Gevloekt zelfs: Denk hoe bang 't mij viel.
Die stedehouder Gods vanbinnen,
Die sprak mij toe: O mens, denk na!
'k Was radeloos, haast buiten zinnen,
En dacht: Nu komt de dood weldra.

8

En werd ik nu tot kwaad gedrongen
'k Was 't zondig leven nog niet moe;
'k Werd van de duivel zó besprongen:
Wel, is 't dan zo, vloek dan maar toe.
Ik ging weer naar de satan horen,
En rende als een hollend paard.
'k Ging 'd inspraak van 't geweten smoren;
Geen groter monster zag ooit 'd aard'.

9

Ik deed ze niet bedekt, de zonden;
Neen, 'k schaamde mij voor God noch
mens.
Wat heb ik kostbare tijd verslonden,
Geleefd slechts naar mijn hartenwens.
Wat heb ik God toch durven tergen,
Ook met het hels komediespel.
O, wat men van mij kwam te vergen,
Hoe goddeloos, 't was alles wel!

10

'k Ben soms geweest in doodsgevaren;
Eens op een nacht, verdrong ik haast.
Doch, Gods hand wilde mij bewaren;
'k Kwam vrij, met schrik, maar hoe
verbaasd!
Ik kon toen nog niet gaan verloren,
Daar ik toen nog onsterflijk was.
Ik moest nog worden weergeboren,

Gebracht tot Jezus' rijk, haast ras.
11
Want eindelijk werd ik stilgehouden;
't Kwam voor de Heere tot een val
Wij kwamen toen in dubbele rouwe,
Door sterfgeval op sterfgeval.
Uw moeders moeder had de tering,
Zij stierf, ik stond verstomd bij 't lijk,
Daar volgt een roepen om bekering;
Maar nog geen ernst, 't was uiterlijk.
12
Daar hinkte ik op twee gedachten.
O, nare toestand, wie dit kent:
De zonde met geen rust betrachten,
Zoals ik vroeger was gewend,
Het zeker lot der stervelingen,
De dood velde ook mijn tante neer.
Ik ging om schrik op mij te dringen,
Haar dikwijls zien, steeds keer op keer.
13
Een andere slag kwam ons toen treffen:
Daar stierf broer Gerrit plotseling.
Ik durfde mijn oog niet meer opheffen;
't Was altijd weer: O, sterveling!
'k Zag 't graf met opgesperde kaken,
En onverzadelijk onvoldaan.
Eens zou de dood tot mij genaken,
En dan... dan was het niet afgedaan.
14
Het oordeel zal dan aanstonds volgen
'k Kreeg met een wrekend God te doen,
Die Zijne haters zal verdelen,
Als as verstuiven en verdoen.
'k Was zonder God en Christus tevens
En zonder hoop voor 'd eeuwigheid.
Als spinrag, zag 'k de draad mijns levens,
En onbereid. O, onbereid!
15
Toen werd het zuchten, schreien, kermen:
O God! 'k moet zijn tot u bekeerd.
Mij dreigde niets als zware vloeken,
Zoals Gods Woord ons duidelijk leert.
'k Zag op de vromen neer met achting.
Mijn vorige vrienden schuwde ik ras.
't Was vrees en angst, niets geen
verwachting;
'k Wist niet, dat dit ontdekking was.
16
Mijn schulden zag ik opgeschreven,
In 't boek van Gods alwetendheid.

Ik riep: Zovelen dood en ik nog levend;
O, wondere lankmoedigheid!
Maar 'k zei: Niets kan de hemel erven,
Dat onrecht en dat gruwel doet.
'k Bad: Heere, wil in mij toch werken.
Een vaste geest, een rein gemoed.

17
Ik ben de *nieuwe leer* ontlopen;
Daar hoort men niet van vrij genaad.
Bij 'd oude waarheid was nog hopen;
Daar hoorde ik Gods vollen raad.
Toen zag ik mij steeds meer bevangen,
Met banden; ik droeg satans beeld!
In ongerechtigheid ontvangen,
'k Was onrein, uit onrein geteeld.

18
Daar leerde ik bij ondervinding,
Mijn onmacht en mijn Godsgemis.
Het Godswerk, o wat een verblinding!
Daar was ik tegen aangekant.
Veroordeeld stond ik nu te kijken;
't Was strijd en vrees voor zelfbedrog.
Ik schreide wel om liefdeblijken,
Maar luistert toe, 't moest dieper nog.

19
Ik stond ter vierschaar als gedaagde;
God sprak mij om mijn schulden aan.
O kinderen, 'k was een gejaagde,
Ik kon voor 't Godsrecht niet bestaan.
De wet die eiste en vloekte tevens,
't Geweten dat beschuldigde mij
De satan kwam ook hier benevens
En brulde grijnzend: Weg moet hij!

20
Ik zag de wanhoop der verdoemden,
't Verwijt van vijand en van vriend;
O zondig ik, die straf verbloemde,
Want ik had zelf die straf verdiend
Daar lag mijn naam, mijn roem, mijn ere!
't Gebed was kort: O God, genâ!
En is er nog een middel Heere,
Opdat ik deze straf ontga?

21
't Verborgten kon ik niet meer missen;
'k Was bang dat 't weer zou overgaan.
't Was mij benauwd, dat kunt gij gissen;
Ik wist niets van des Heeren paân.

Toen kwam mij bij, uit 't Woord des Heeren:

Hij, die Mij need' rig valt te voet,
Die zal van Hem zijn wegen leren.
En daar verbrak nu mijn gemoed.

22

Toen moest ik and' re tranen schreien.
Uit ootmoed voor 'd algoede Heer.
'k Kon nu vrijmoedig schuld belijden;
'k Zei: Nooit krijgt mij de wereld weer.
Je houdt niet vol, kwam mij bedillen.
De satan was 't, doch 'k voelde toen:
Ik had veel liever sterven willen,
Dan ooit de zonde met lust te doen.

23

Ik voelde gans geen zonde-lusten,
En Hij Die 't goede werk begon,
Wou mij hierin niet laten rusten,
Maar voeren tot de Levensbron.
Geen kennis ik aan mijn hart gekregen.
Van deugd tot deugd, van kracht tot kracht.
'k Dacht voort te gaan; maar nieuwe smart!
'k Moest ondervinden, hoger macht

24

Mijn zondig bidden kon niet baten;
De wet kwam in haar geestelijkheid,
Ik zag mijn lopen en mijn laten,
In 't oog van God, afschuwlijkheid.
Hoe nu? Maar gunstig uit den hogen,
De stem, die u onmogelijk scheen,
Al staat gij daar met droeve ogen,
't Is mogelijk, bij God alleen!

25

Toen kwam Zich Jezus openbaren.
'k Mocht kracht gevoelen van Zijn bloed.
Zijn liefde aan mijn ziel ervaren,
Zijn taal die sprak, voor mij zo zoet:
Ik ben om uwe overtreding,
Geheel verbrijzeld en doorwond;
In Mijne striemen is genezing.
'k Ben Middelaar van 't vree verbond.

26

Hij was de toevlucht voor mijn zonden,
Een Leraar der Gerechtigheid;
Een Priester met geneesbare wonden,
Een Koning tot mijn heiligheid.
Dat was iets wat mijn hart doorgriefde,
Nog redding voor zo'n snood rebel;
En ik, het voorwerp van Zijn liefde,
Een erfwachter, een spruit der hel.

27

Ik zag dat Offer gans volkomen,
'k Kon daarmee in 't gericht bestaan;
Fonteine, vol van levensstromen,
O, eeuwige liefde, wonderdaân!
'k Zag volheid, algenoegzaamheden,
'k Zag 't welbehagen Gods in Hem;
Een dierbre Bron van zaligheden,
Ik weende 't uit, met luider stem.

28

Niet lang daarna, 'k moest 't ondervinden,
Dat zien toch nog geen hebben is.
'k Riep met de bruid, om mijn Beminde?
En voelde toen eerst recht 't gemis.
Toen werden 't krachtige werkzaamheden;
'k Werd tevens met veel strijd bezocht.
Daar zag ik mijn ellendigheden,
En nar het vlees, der zonde verkocht.

29

Soms 't onverschillig om te zuchten;
Ik leerde mijn vijandigheid.
Als Ezau, slechts voor schijngeuichten,
Zou 'k geven mijne zaligheid.
O, kinderen, 'k zeg u steeds weer allen!
's Mensen ellende is zó groot!
In 't paradijs zijn wij gevallen:
Blind, stom en doof, heel geestelijk dood.

30

Die toestand was mijn ziel als alsem;
God maakte mij weer arm van geest.
'k Riep uit: 'k Ben schuldig, Heer' geef
balsem,
Die heel mijn kranke ziel geneest.
'k Ben onverzoend, 'k moet Jezus hebben,
Geheel, want mijn gestalte is het niet
Ik zie die slechts aan, als zijnde webben,
Onvast en als beweegbaar riet.

31

De Heere beliefde neer te dalen,
Ik mocht weer zien wie Jezus was;
Een Bruidegom, en mij bepalen,
Dat ik aan Hem gegeven was.
Reeds in de stille eeuwigheden;
O, heilgeheim wat 'k ondervond!
Ik zag de eeuwige Raad van vreden,
't Verordineerde Vrede-verbond.

32

Van krib tot kruis zag 'k Jezus dragen
Der zonde schuld van hen die zijn
Vervat in 't eeuwig welbehagen,

In 't Levensboek de naam van mijn.
O, zalige stond en nog geen rust,
Een haakje nog, dat gaf tot strijd;
Nog iets waarop mijn ziel belust,
Ik was mijzelf niet geheel kwijt.

33

Ik kreeg de aanval: mijzelf bedrogen,
Maar toegeëigend, onbepert,
Nog eens kreeg ik 't gezicht voor ogen:
'k Lag dood en was gans uitgewerkt.
Een naakte ziel, moet ik ervaren,
'k Zag mij voor eigen rekening staan;
En toen, ik God kon vrijverklaren,
Daar brak het uur van redding aan.

34

Daar stond ik in mijn vuile kleren,
Als eens de priester Jozua.
De satan wilde het nog weren,
Maar, nee, sprak Jezus: Ik geef genâ!
Die Held kwam Zijn verdienste bieden,
Mij wassen in Zijn Middelaarsbloed.
Daar moesten hel en aanklacht vlieden;
Toen eindigde ik in 't eeuwig Goed.

35

Mijn zonden zag ik daar vergeven,
Geworpen in het diepst der zee;
Daar kreeg ik recht op 't eeuwig leven,
Daar riep mij alles toe, de vree.
Toen zwoer God Zelf: Dat Ik niet scheld,
Nog toornen zal in eeuwigheid.
't Was wonderlijk mijn ziel gesteld,
En sprak een plechtig: Amen, Amen!

36

Toen ondervond ik zo de vrede,
Ja ongekende zaligheid!
Ik zag met heil mij toen bekleden,
Bedekt met Gods gerechtigheid.
Vrijmoedig durfde ik toen vragen:
Wie brengt nu nog beschuldiging in,
Wie 'd uitverkorene Gods belagen,
Van God gekend in eeuwige min?

37

Ik lag in Jezus als verslonden,
Een rank in 'd edele Wijnstok vast;
'k Heb 'd overplanting ondervonden,
Schier zichtbaar, o, zo duidelijk wast,
In Hem volmaakt, 'k stond meer dan dat,

Als eenmaal Adam, vóór de val.
Geen vlek of enige rimpel had.
Aan mij, ik was nu wit, geheel en al.

38

Zij, die Hem hebben aangenomen,
Die geef Ik macht, zo kwam mij voor,
Zich kind'ren Gods en zonder schromen,
Te noemen. 't Trok mijn ziele door.

'k Had die geloofskracht niet ontvangen,
Maar voelde er behoefte aan:

De gunst des Vaders te verlangen,
En God heeft aan die wens voldaan.

39

Door 's Zoons genade nu vertederd,
In 's Vaders liefde en gunst hersteld,
'k Werd van mijn kindschap nu verzekerd,
De Heilige Geest ten pand gesteld.

Toen zonk ik neer, 'k sloeg 't oog naar
Boven,

Verwonderd, 'k had geen geest in mij.

'k Was zo door liefde opgetogen,
Dat 'k Abba, lieve Vader, zei.

40

Daar daalde nu in volle stromen,
De vrede Gods in 't harte neer;
In 't Heilverbond nu opgenomen,
'k Was vrij, 'k had geen begeerte meer.
't Riep alles vree, zelfs 'd engelenkoren;
Met dier en steen was mijn verbond,
De prikkel, had de dood verloren,
Daar 'k vree met 't graf zelfs ondervond.

41

Gods driewerf heil'gen Naam tot ere,
'k moet melden, dat ik werd ingeleid,
In al de deugden van de Heere,
Hoe daar nu mijn behoudenis leidt.
Zijn gunst zal mij nu eeuwig blijken;
Zijn trouw staat vast, O, eeuwig heil!
Nee, nooit zal Zijn Verbondstrouw wijken!
O, diepte Gods, hier is geen peil.

42

Nu was de afscheidsmuur verbroken;
'k Was één met Vader, Zoon en Geest.
'k Heb uit Gods daden veel gesproken,
Aan 't hart gevoelt nog 't allermeest.
Wat had ik lust tot heilig leven,
Wat schuwde ik de zonde toen!
Mijn krachten in mijzelf begeven,
Mijn dierbre Jezus, 't gans rantsoen.

43

Het lust mij niet, nu meer te schrijven,
Of wat ik verder ondervond.
'k mocht lang nabij de Heere blijven,
En Jezus blijft alleen de grond.
Och, mocht gij ook op deze Rots eens
zinken!
O, rust toch nooit in plicht of deugd.
Twee wegen slechts: Eeuwig verdrinken,
Of eeuwige zalige hemelvreugd.

44

'Gij Heere, die met 't slijk der straten,
Der blinde ogen openen kon;
Mocht dit als middel daartoe baten,
Dat 't in Uw hand nog zielen won.

Verleen Uw zegen en ontferming;
Uw Geest daal op mijn kinderen neer.
O, neem ze toch in Uw bescherming!
Drie-enig God, Uw Naam ter eer!'

5.2 Wie was oefenaar Hiensch uit Veenendaal?

Uit de hierna volgende brief en andere informatie is het wel duidelijk dat hij uit een zeer godvrezend geslacht is voortgekomen! Ja, dat was er toen in Veenendaal wel.

Het was niet eenvoudig om te achterhalen wie de oefenaar was. Maar met de grote speurzin van onze zwager zijn wij er toch uitgekomen. Zelfs de Nederlandse ambassadeur in Israël, Bob Hiensch heeft hierin nog geholpen.

Hendrikus Hiensch is geboren op 27 maart 1841 te Ede en overleden 4-10-1912 te Ede. Dit zal het Gelders Veenendaal zijn. Zijn ouders waren Cornelis Hiensch en Elizabeth van der Meijden.

Hij is getrouwd op 28-04-1866 te Veenendaal, met de 18-jarige Dirkje de Jonge, geboren 1848 te Veenendaal en overleden 26-04-1927 te Ede. Haar ouders waren Pieter de Jonge en Neeltje van Zwetselaar.

Uit het huwelijk van Hendrikus en Dirkje zijn geboren:

Elizabeth Cornelia (1866-1919)

Pieter (1868-1956)

Neeltje (1870-1951)

Margaretha (1872-1953)

Adriana (1875-1940)

Cornelia (1878-1896)

Cornelis (1881-1947)

Gerrit Jan (1882-1954)

Jan (1884-1967)

Sara Cornelia (1888-1888)

Maargje Josina (1888-1888)

Maargje (1892-1961)

Hendrikus' vader was, zoals meerderen uit het voorgeslacht, hoedenmaker. Zelf werd hij broodbakker, mogelijk omdat zijn vrouw uit een bakkersgeslacht kwam. Van zijn 12 kinderen zijn er 3 op jonge leeftijd gestorven.

Heel de familie was aan de Hervormde Kerk verbonden, waar Hendrikus ook oefenaar geworden is.

De kerk in Veenendaal

Voor de Afscheiding in 1834 was er in Veenendaal niet veel belangstelling. Enkele gezinnen kwamen in gezelschap bijeen, die na enige tijd een kleine gemeente vormden, onder leiding van ouderling H. van Biezen en ouderling W. Budding. Daarna volgden een reeks van interne problemen tot het jaar 1864, toen er meer eenheid kwam. Er waren ongeveer zestig zielen aan de gemeente verbonden en men mocht toen gebruik maken van een gebouwtje aan de Zandstraat. In een 'kasboekje' wordt vermeld dat in 1872 ds. A. Hazevoet tot de gemeente overkomt. Men stond nog geboekt als Christelijk Afscheiden Gemeente, wat later werd Christelijke Gereformeerde Kerk heette.

In die tijd begon er in de Hervormde Kerk, intern ook verzet te komen tegen de gang van zaken. In 1886, het jaar van de Doleantie, spitste zich dat toe. Vanuit de kerkenraad werden er vergaderingen bezocht, waar gesproken wordt over de bezwaren die er op verschillende plaatsen in het land leefden. In Veenendaal werd een enkele maal toestemming gegeven om hierover te vergaderen met belangstellenden. Dit tegen de wil van de plaatselijke predikanten.

Uiteindelijk werd toestemming gegeven om in een Evangelisatielokaal bijeenkomsten te houden. Maar wanneer het vaste vormen dreigde aan te nemen, werd dit verboden.

Drie ouderlingen gaven daarna aan dat zij de weg van 'reformatie' op willen. Hieronder werd in Veenendaal de Doleantie verstaan. Dit komen wij ook tegen in een hierna volgende brief van oefenaar Hiensch.

De Christelijke Gereformeerde Gemeente stelde haar gebouw beschikbaar en gaf aan gezamenlijk te willen optrekken. Na veel besprekingen bleek dat toch niet te lukken.

Op 12 oktober werd onder leiding van ds. G. J. Barger uit Driebergen een bijeenkomst gehouden, waarbij een kerkenraad gekozen werd. Deze bestond uit de ouderlingen Pieter Rooduhyzen, Hendricus Hiensch en Hendrik Rennes en de diakenen Jan van Wijk, Cornelis Heij en Hendrikus Hardeman. Na enkele weken vond de bevestiging plaats door ds. E. Eisma van Bennekom, die intussen ook reeds volop in de kerkelijke strijd zat.

De Doleantie was nu in Veenendaal, als een van de eerste gemeenten, een feit. De kerk heette toen nog Nederduitsch Gereformeerde Kerk. De diensten werden voorlopig gehouden in de Christelijke School.

H. Hiensch was als scriba aangesteld, maar er kwamen regelmatig vragen, want hij was dikwijls afwezig, omdat hij 'oefenaar' was. Daar trok hij zich weinig van aan, want hij was voordien oefenaar en hij bleef dit daarna ook.

Op 16 februari 1890 deed de eerste predikant ds. E.J. de Groot zijn intrede in de jonge gemeente. Wanneer hij afwezig is dan moet oefenaar Hiensch in eigen gemeente voorgaan.

Door de problemen die ontstaan zijn uit een verplicht huwelijk van de dochter van een ouderling, besluit de predikant eind december 1891 te vertrekken naar Koudekerke.

In 1992 krijgen de dolerende gemeenten de naam van Gereformeerde Kerk, maar in Veenendaal is men daar pas in 1898 aan toe.

Op 7 oktober 1894 wordt een nieuwe predikant bevestigd. Dit is ds. W. den Hengst, die reeds zes jaar predikant in Den Helder was. Met grote voortvarendheid geeft deze leiding in de gemeente. Jaren van grote uitbreiding volgen. De predikant is ijverig en nauwgezet, wat voor sommigen al bezwaren oplevert. Jaren later komt er wel een duidelijke verandering in zijn preken, wat het gevolg is van een innerlijke vernieuwing. In de gemeente merkte men dit ook op, wat voor Gods volk zeker tot blijdschap geweest zal zijn.

In 1909 had hij een gesprek met een moeder van een groot gezin die hem vertelde wat de Heere aan haar ziel gedaan had. Hoe zij met al haar godsdienst de grootste zondares geworden is, maar ook dat zij met al haar schuld de Borg Jezus Christus mocht leren kennen. Dat sloeg in bij de predikant en die woorden werden als middel in Gods hand gebruikt om hem schuldenaar te maken. De eerst volgende zondag deed hij openbaar schuldbelijdenis in de gemeente, dat hij de gemeente niet zuiver had onderwezen. Het was dus een grote verandering, waardoor er ook een onrust in de gemeente kwam. Er werd nu van verschillende kanten bezwaar gemaakt tegen de prediking. De problemen worden in 1912 steeds groter en men merkte dat er iets moest gebeuren..

In die tijd wordt oefenaar Hiensch ziek en op 4 oktober in dat jaar breekt voor hem het eeuwige leven aan. Hij maakte dus niet meer mee dat op 4 juni 1913 door ds. Den Hengst aan de kerkenraad meegedeeld wordt dat hij zijn ambt in de Gereformeerde Kerk neerlegt en zijn lidmaatschap opzegt. Hij schreef o.a. dat dit komt, 'door de onhoudbare toestand in de gemeente en om de geest van het neo-calvinisme, dat in meerderheid de gereformeerden kerken bezielt en door de verandering die korte jaren geleden, door Gods genade plaats heeft gehad'.

Ds. W. den Hengst zoekt aansluiting bij de Gereformeerde Gemeenten. Hij wordt daar met meer dan de helft van zijn gemeente, meer dan 500 zielen, en enkele ouderlingen in opgenomen.

Hiensch heeft dit niet meer mee moeten maken, maar zou hij met de twee andere ouderlingen zijn predikant gevolgd zijn?

Toelichting

In het gedicht wordt over drie sterfgevallen gesproken, kort achter elkaar. Eerst de schoonmoeder van oefenaar Hiens: Neeltje van Zwetselaar, geboren 28-05-1815 en overleden op 23-08-1868. Zij was getrouwd met Pieter de Jonge en van beroep broodbakster.

De ander die stierf was een tante van zijn vaders kant Willemeintje Hiensch, geboren 01-09-1799 en overleden 15-09-1868.

Maar wanneer zijn broer Gerrit geboren of overleden is, is moeilijk te achterhalen. Het is niet uitgesloten dat deze op een andere plaats als Veenendaal geboren, of overleden is. Bovendien is in de stamboom na te gaan dat zijn vader ook in 1868 overleden is en dat vermeldt het gedicht niet

Oefenaar Hiensch was ook een volle neef van Grietje van Schuppen-Beijer, geb. 6-11-1825 en overleden 17-03-1889. Zij was de schrijfster van de bekende brief, die later in brochurevorm is uitgekomen, betreffende *de oordelen Gods over gans Europa, ook over Nederland, enz...*

Grietje was getrouwd op 12-05-1855 met Hendrik van Schuppen, geboren op 14-08-1827 en overleden op 20-01-1901. Haar moeder was Christina Hiensch, geboren 1805, overleden 28-07-1869.

Aan een vriend heeft hij wat nadere informatie geschreven over zijn nicht.

Geachte

vriend!

In beleefd antwoord op uw informatie aangaande mej. Grietje van Schuppen, geb. Bijer, kan ik u meedelen, dat ik haar, zijnde een volle nicht van mij, natuurlijk goed gekend heb. Zuster en broers-kinderen, die dezelfde grootmoeder hadden, dat was Grietje Broekhuizen, huisvrouw van J. Hiensch, die een licht in de genade was en voor kinderen en kindskinderen treffelijke beloften had; en wier werkzaamheden in druk verschenen zijn.

De moeder van Grietje van Schuppen, Chrisje Hiensch, was een vraagbaak in deze plaats, natuurlijk met menselijke gebreken. En ik heb in mijn weg ontdekkende onderwijzingen van haar ontvangen.

Er zijn reeds drie dochters juichend heengegaan. Onder welke ook Grietje van Schuppen, die op 20-jarige leeftijd tot ontdekking kwam, bij gelegenheid van een zeer zwaar onweer en die bij verdere leiding de bewustheid omdroeg, dat zij het eigendom van Christus was. Zij was wel begiftigd met licht van onderscheid, maar overigens zeer zacht in het behandelen van zoekende zielen.

Dat de toestand van kerk, land en volk, haar werk aanbracht, kan ik mij natuurlijk nog zeer goed herinneren, hoewel het ruim dertig jaar geleden is. Ik had teveel achting en liefde voor haar, dan dat ik op die werkzaamheden enige captie maken zou. Alleen zult u merken, als wij bij wijze van profetie bepalingen gaan maken, dat het dan wel eens anders gaat, als soms in de naaste toekomst verwacht wordt. Zij is, zoals u bemerkt, reeds overleden in het begin der Doleantie en heeft met blijdschap de Reformatie der Kerk aanschouwd. Haar ziekbed, dat ca. zeven jaren heeft geduurd, was lijden zonder weerga: krampachtige, astmatische aandoeningen, die haar dag en nacht de ademhaling ontzettend bemoeilijkten, gepaard met ontzettende reumatische pijnen en knobbeljicht; over welk lijden wij met haar kinderen nog wel eens spreken. Zij heeft zeven kinderen nagelaten. Bij de jongste zoon wordt de vreze des Heeren gevonden; bij de anderen is een toegekeerdheid.

Van die brief, toen aan een kennis geschreven, zijn in Zuid-Holland, zo ik bemerk heb, wel afschriften, maar of zij in druk zijn uitgegeven heb ik nooit gehoord. Na haar laatste lijden, dat niet met bijzonder leven gepaard ging en er door haar benauwdheid weinig van 't volk bij haar kwamen, heeft ze op het einde met ruimte getuigd:

*Straks leidt men haar in statie uit haar woning,
In kleding, rijk gestikt, tot haren Koning, enz.*

Mij dunkt, zo van heel haar leven u iets meegedeeld te hebben. Zij is uit de strijdende Kerk overgegaan in de triomferende, waar geen banden van den staat meer knellen. Ingegaan in het nieuwe Jeruzalem, in die stad die de zon of de maan niet behoeft, omdat de Heere haar verlicht; waar geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek. Waar geen rouw of gekrijt wezen zal, ook geen Kanaänieter, en aldaar zal geen nacht zijn. Dan zal satan verpletterd zijn onder de voeten van Sions Koning, Die hier Zijn ellendigen recht deed; zal hen eeuwig in tronen met Hem doen heersen, storeloos en altijd.

Zoek dus maar geen grote dingen in Kerk of burgerstaat, maar zie er uw ziel als een buit uit te dragen.

Met gevoelen van hoogachting,
uw vriend H. Hiensch Czn

Geraadpleegte literatuur:

Tot tijd en wijle... 1887-1987, Gereformeerd kerkelijk leven in Veenendaal, Aalten, 1987

De Afscheiding van 1834, Vierde deel: Provincie Utrecht, Dordrecht, 1980

Ik zal mijn hand tot de kleinen wenden, Uit het leven van ds. W. den Hengst, Houten 1994

- 1 Dorpsgezicht Waddinxveen eind 1800
- 2 Pieters neef, de latere ds. Adam van der Heijden
- 3 Ds. P. van der Heijden met zijn vrouw
- 4 De kerk te Lemmer waars ds. Van der Heijden preekte
- 5 Ouderling Poppe uit Lemmer
- 6 Ds. Van der Heijden geeft les aan de latere ds. Van Reenen
- 7 Gezicht op Enkhuizen
- 8 Ds. P. van der Heijden met zijn catechisanten te Rijsen
- 9 A. Vogel, een van de eerste ouderlingen te Vlaardingen
- 10 Brief van Pieters vader
- 11 Gasthuiskerk waar o.a.ds. Smijtegelt en ds. Middel preekten. Nu classisvergadering Gereformeerde Kerk 1930
- 12 Ds. Pieter Diermanse
- 12a De kerk aan de Palingstraat te Vlissingen
- 13 Interieur van de kerk in Werkendam waar ds. Diermanse preekte
- 14 De tweede vrouw van ds. Diermanse
- 15 Dochter Dientje uit het 2^e huwelijk
- 16 De Theologische school te Kampen
- 17 Student A. M. Diermanse
- 18 Rijndert Baars op oudere leeftijd
- 19 Bloemendaal te Loosduinen
- 20 Ds. D. B van Smalen in het midden van zijn gezin (1830-1922)
- 21 De Noorderkerk aan het Weenaplein, waar ds. Van Smalen preekte
- 22 E. J. Ariesen (1863-1965)
- 23 Overlijdensadvertentie
- 24 Rijndert Baars jr., ouderling te Rhenen, later te 's-Gravendeel
- 25 Drie broers, links Rijndert, midden Johannes en rechts Gerrit
- 26 Ds. L. R. Shelton
- 27 Zoon van ds. Shelton (L.R Shelton jr.1923-2003)
- 28 Oefenaar H. Hiensch
- 29 De eerste kerkenraad werd bevestigd in de kerk van de Christelijk Afgescheiden Gemeente, later Zandstraat 39
- 30 De eerste eigen kerk, de 'Brugkerk', begin 1900